

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΤΩΝ
ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ»**

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
με θέμα**

**« ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑΡΟΙ ΠΤΥΧΙΟΥΧΟΙ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ»**

**ΚΑΡΑΔΗΜΗΤΡΗ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ
Α.Μ. – 7204Μ010-**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

-ΑΘΗΝΑ 2006-

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	8
Σκοπός της εργασίας	8
Μεθοδολογία της εργασίας	8
Δομή της εργασίας	10

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΑΝΕΡΓΙΑ: ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

1.1. Εισαγωγή	11
1.2. Ορισμός Ανεργίας	12
1.3. Ταξινομήσεις της ανεργίας	13
1.3.1. Ταξινόμηση της ανεργίας με βάση τα αίτια που την προκαλούν ..	13
1.3.1.1. Ανεργία τριβής	13
1.3.1.2. Διαρθρωτική ανεργία	14
1.3.1.3. Εποχική ανεργία	14
1.3.1.4. Κυκλική ανεργία ή ανεργία ελλειπούς ζήτησης.....	14
1.3.1.5. Η ανεργία ως αποτέλεσμα των μικρών ρυθμών μεγέθυνσης	15
1.3.1.6. Τεχνολογική ανεργία	15
1.3.2. Ταξινόμηση της ανεργίας με βάση τις πολιτικές που την αντιμετωπίζουν	15
1.3.2.1. Κυκλική ανεργία ή ανεργία ελλειπούς ζήτησης	15
1.3.2.2. Διαρθρωτική ανεργία	16

1.3.2.3. Ανεργία τριβής	16
1.3.3. Ταξινόμηση της ανεργίας με βάση τη διάρκειά της	16
1.3.3.1. Βραχυχρόνια ανεργία	16
1.3.3.2. Ανεργία μέσης διάρκειας	16
1.3.3.3. Μακροχρόνια ή χρόνια ανεργία	16
1.3.3.4. Μεγάλη μακροχρόνια ανεργία	17
1.3.4. Ταξινόμηση της ανεργίας με κριτήρια τη διάρθρωσή της	17
1.4. Η ανεργία στην Ελλάδα του σήμερα	17
1.5. Διεθνείς διαστάσεις της ανεργίας	20
1.6. Επίπεδο εκπαίδευσης των ανέργων στην Ευρώπη	23
1.7. Εκπαιδευτικό επίπεδο απασχολούμενων στην Ελλάδα	26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΟΙ ΠΟΣΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

2.1. Άνεργοι πτυχιούχοι	32
2.1.1. Ορισμός ανέργων πτυχιούχων	32
2.1.2. Εισαγωγή	32
2.2. Ανεργία και νέοι	33
2.3. Άνεργοι πτυχιούχοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης 15 έως 29 ετών ...	37
2.3.1. Εισαγωγή	37
2.3.2. Η ανεργία στους νεαρούς πτυχιούχους κατά ηλικιακές ομάδες	39
2.3.3. Η ανεργία των πτυχιούχων κατά φύλο	42
2.3.4. «Νέοι» άνεργοι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης	45

2.3.5. Άνεργοι πτυχιούχοι και διάρκεια ανεργίας	49
2.3.6. Γεωγραφική κατανομή των άνεργων πτυχιούχων	53
2.3.7. Άνεργοι πτυχιούχοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	57
2.3.8. Πτυχία και επαγγελματική αποκατάσταση	61
2.3.9. Άνεργοι πτυχιούχοι και θέσεις εργασίας	67
2.3.10. Η ανεργία των νεαρών πτυχιούχων της Ευρώπης	72
2.3.11. Συμπεράσματα	75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΟΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3.1. Εισαγωγή	77
3.2. Οικονομικές, κοινωνικές κα ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας στους πτυχιούχους	77
3.3. Τα αίτια δημιουργίας του φαινομένου της ανεργίας στους νεαρούς πτυχιούχους	79
3.3.1. Εισαγωγή	79
3.3.2. Το πτυχίο ως μέσο απόκτησης κύρους και ο ρόλος της οικογένειας	79
3.3.3. Εκπαιδευτικό σύστημα και ανεργία	81
3.3.3.1. Ο ρόλος της δομής του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανεργία των πτυχιούχων	81
3.3.3.2. Ελλιπής επαγγελματικός προσανατολισμός	82
3.3.4. Η δομή της ελληνικής οικονομίας	83

3.3.5. Συμπεράσματα	85
----------------------------------	-----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ

4.1. Εισαγωγή	87
4.2. Επανεξέταση και αναθεώρηση του εκπαιδευτικού συστήματος	87
4.3. Η οργάνωση ενός σωστού συστήματος επαγγελματικού προσανατολισμού	88
4.4. Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στην αγορά εργασίας	89
4.5. Επαγγελματική κατάρτιση των νέων άνεργων πτυχιούχων	90
4.6. Συμπεράσματα	92
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	94

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ξεκινώντας την παρουσίαση της διπλωματικής μου εργασίας αισθάνομαι την υποχρέωση να εκφράσω τις ευχαριστίες μου σε όλους εκείνους που με βοήθησαν να φέρω εις πέρας το έργο που μου ανατέθηκε.

Θα ήθελα να ξεκινήσω από τον επιβλέποντα καθηγητή μου, τον κ. Χ. Οικονομίδη με τον οποίο συνεργάστηκα τόσο για την επιλογή του θέματος, όσο και για την ολοκλήρωση της εργασίας μου. Θα ήθελα να τον ευχαριστήσω θερμά για το χρόνο που μου αφιέρωσε και την κατανόηση που έδειξε προς το πρόσωπό μου, τις φορές που χρειάστηκε να με βοηθήσει να λύσω τις απορίες και τις δυσκολίες που μου παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της αποπεράτωσης της μελέτης μου.

Θερμά ευχαριστώ όλους εκείνους που μου προσέφεραν την πολύτιμη βοήθειά τους για την ανεύρεση των στοιχείων και των πληροφοριών που χρησιμοποιήθηκαν για την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας. Άτομα που ανήκουν τόσο στον πανεπιστημιακό χώρο, όσο και στο χώρο εκτός αυτόν.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω την απέραντη ευγνωμοσύνη και αγάπη στους γονείς μου για την κατανόηση και συμπαράστασή τους σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εποχή μας “μεταβιομηχανική ή εποχή ώριμου καπιταλισμού” κατά το χαρακτηρισμό των κοινωνιολόγων, διακρίνεται για τη συνθετότητα της ζωής, την πολυπλοκότητα των δομών και θεσμών και τον επιταχυνόμενο ρυθμό της εξέλιξης. Αυτή η εξέλιξη όμως, ιδιαίτερα στην τεχνολογία, δημιούργησε παγκόσμια προβλήματα. Ένα από αυτά είναι και η ανεργία.

Στον τόπο μας το φαινόμενο αυτό έχει την ιδιομορφία να πλήττει κυρίως τους νέους και ιδιαίτερα πτυχιούχους ανωτέρων και ανωτάτων σχολών.

Μετά από μια έκρηξη της ζήτησης για σπουδές γενικά, αλλά και συγκεκριμένα σε τριτοβάθμιο εκπαιδευτικό επίπεδο (ΑΕΙ και ΤΕΙ), που σημειώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες, υπάρχει σήμερα μια βελτιωμένη εικόνα του εκπαιδευτικού επιπέδου του εργατικού δυναμικού της Ελλάδας σε σχέση με το παρελθόν.

Η άνοδος του εκπαιδευτικού επιπέδου μπορεί αρχικά να οδήγησε στα επιθυμητά αποτελέσματα, όμως, διαχρονικά, μάλλον οδηγεί στα αντίθετα αποτελέσματα και συγκεκριμένα, στην ποιοτική ανισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας στον χώρο των πτυχιούχων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Η αύξηση του αριθμού των νέων που έχουν τελειώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση, οδηγεί κατά κάποιον τρόπο σε «κορεσμό» των πτυχίων, που συνεπάγεται, μεταξύ των άλλων, ότι ένα πτυχίο πανεπιστημίου δεν αποτελεί πια εγγύηση ούτε για την εξεύρεση εργασίας ούτε και για την εξεύρεση θέσεων πλήρους απασχόλησης.

Έχοντας υπόψη την παραπάνω εικόνα που παρουσιάζει ο τόπος μας, κρίθηκε αναγκαία η παρουσίαση μιας σειράς δεδομένων και παρατηρήσεων σχετικά με τη δυσκολία επαγγελματικής αποκατάστασης των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης 15 έως 29 ετών, ως αφετηρία προβληματισμού. Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της παρουσίασης αυτής περιέχονται στην εργασία που ακολουθεί.

ΣΥΝΟΨΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Οι απόφοιτοι Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης αποτελούν το σημαντικότερο μέρος προσφοράς νέου εργατικού δυναμικού γι' αυτό και η όσον το δυνατόν πληρέστερη αξιοποίησή τους αναμένεται να συμβάλει στην περαιτέρω ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας. Το αυξανόμενο ποσοστό αποφοίτων μπορεί να φέρει οφέλη στην τεχνολογική και οικονομική ανάπτυξη καθώς και στην κοινωνία και τον πολιτισμό γενικότερα

Σκοπός της εργασίας

Σκοπός της εργασίας είναι η σε αδρές γραμμές περιγραφή και ανάλυση των διαστάσεων του φαινομένου της ανεργίας των πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης 15 έως 29 ετών, μέσω της παρουσίασης των χαρακτηριστικών των άνεργων πτυχιούχων (φύλο, γεωγραφική κατανομή, οικονομική δραστηριότητα κ.α.). Κατ' αυτόν τον τρόπο αναμένεται να συμβάλλει στην εξαγωγή συμπερασμάτων για τα πιθανά αίτια της δυσκολίας απορρόφησης των νεαρών κατόχων πτυχίων και να προταθούν πιθανοί τρόποι αντιμετώπισής της ανεργίας των νεαρών ατόμων.

Μεθοδολογία της εργασίας

Η υπό μελέτη πληθυσμιακή ομάδα της εργασίας είναι νεαρά (15 έως 29 ετών) άτομα απόφοιτοι των Ιδρυμάτων Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της Ελλάδας.

Η Τριτοβάθμια Εκπαίδευση περιλαμβάνει τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) και τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΤΕΙ). Πέραν αυτών υπάρχει και η Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση, η οποία παρέχεται από τα Ινστιτούτα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΙΕΚ) και είναι μετα-δευτεροβάθμιου επιπέδου.

Μετα – λυκειακά ιδρύματα ΙΕΚ

Τα ΙΕΚ παρέχουν επαγγελματικά προσόντα και χορηγούν δίπλωμα επαγγελματικής κατάρτισης επιπέδου μετα-δευτεροβάθμιας επαγγελματικής

κατάρτισης. Τα ΙΕΚ εποπτεύονται και ελέγχονται από τον Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ). Στα ΙΕΚ λειτουργούν σήμερα 145 ειδικότητες, οι οποίες ταξινομούνται σε 16 τομείς.

Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα

Τα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα είναι αυτοδιοικούμενα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ) εποπτευόμενα από το ΥΠΕΠΘ και έχουν ως αποστολή τη δημιουργία στελεχών που θα προσφέρουν στην αξιολόγηση, αφομοίωση, εφαρμογή και ανάπτυξη της τεχνολογίας. Κάθε ΤΕΙ αποτελείται από δύο (2) τουλάχιστον Σχολές που καλύπτουν ένα σύνολο συγγενών γνωστικών αντικειμένων. Σήμερα λειτουργούν 14 ΤΕΙ και προσφέρουν 57 ειδικότητες σε 6 τομείς τεχνολογικής εκπαίδευσης.

Στην ίδια κατηγορία με τα ΤΕΙ ανήκει η Ανωτέρα Σχολή Εκπαιδευτικών Τεχνολόγων Μηχανικών (Α.Σ.Ε.Τ.Ε.Μ.) της Σχολής Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Επαγγελματικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης (Σ.Ε.Λ.Ε.Τ.Ε.). Επιπλέον λειτουργούν και ορισμένες ανώτερες σχολές αρμοδιότητας άλλων υπουργείων:

- Ακαδημίες Εμπορικού Ναυτικού (Υπ. Εμπορικής Ναυτιλίας)
- Ανώτερες Σχολές Δραματικής Τέχνης και Χορού (Υπουργείο Πολιτισμού)
- Ανώτερες Σχολές Τουρισμού (Υπ. Τουρισμού)
- Ανώτερες Εκκλησιαστικές Σχολές (ΥΠΕΠΘ)

Τριτοβάθμια Πανεπιστημιακή Εκπαίδευση

Περιλαμβάνει 18 Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΕΙ) και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ).

Η ανάλυση που επιχειρείται στην παρούσα εργασία στηρίζεται σε στοιχεία που προέρχονται από τις Ετήσιες Ερευνες Εργατικού Δυναμικού της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Ελλάδας (ΕΣΥΕ), η οποία είχε την ευγενή καλοσύνη

να τα θέσει στη διάθεσή μας. Κάθε ετήσια έρευνα διεξάγεται στο δεύτερο τρίμηνο του αντίστοιχου έτους¹.

Δομή της εργασίας

Με σκοπό να δοθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα του προβλήματος της ανεργίας που αντιμετωπίζουν οι νεαροί απόφοιτοι των Ιδρυμάτων της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα, η εργασία χωρίστηκε σε τέσσερα μέρη.

Στο πρώτο κεφάλαιο παρουσιάζεται μια γενική εικόνα του φαινομένου της ανεργίας και των διαστάσεών της, τόσο στη χώρα μας, όσο και διεθνώς. Δίνονται ορισμοί της ανεργίας, περιγράφονται συνοπτικά τα είδη της και γίνεται αναφορά στο εκπαιδευτικό επίπεδο του αξιοποιήσιμου και μη αξιοποιήσιμου εργατικού δυναμικού της χώρας.

Στο δεύτερο κεφάλαιο περιγράφονται και σχολιάζονται οι ποσοτικές διαστάσεις της ανεργίας των νέων πτυχιούχων στη χώρα μας. Μετά από μια σύντομη αναφορά στην ανεργία των νέων γενικότερα, αναφέρονται οι διαστάσεις του φαινομένου της ανεργίας των πτυχιούχων κατά ηλικία, φύλο, γεωγραφική κατανομή, επαγγέλματα, κλάδους οικονομικής δραστηριότητας κ.λ.π. μέσω αριθμητικών μεγεθών και διαγραμμάτων.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας παρατίθενται οι ποιοτικές διαστάσεις της ανεργίας που αντιμετωπίζουν οι πτυχιούχοι. Γίνεται αναφορά στις σημαντικές επιπτώσεις του φαινομένου στα νεαρά άτομα και γίνεται προσπάθεια ανεύρεσης των παραγόντων που συντελούν στην εμφάνιση της ανεργίας στους απόφοιτους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Τέλος, στο τέταρτο κεφάλαιο προτάσσονται πιθανά μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας που πλήττει τους πτυχιούχους.

1.Πηγή: ΥΠΕΠΘ, Ε.Π. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ & ΑΡΧΙΚΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ 2000-2006 (Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ.), Αθήνα σελ. 159-163.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΑΝΕΡΓΙΑ: ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ

1.1. Εισαγωγή

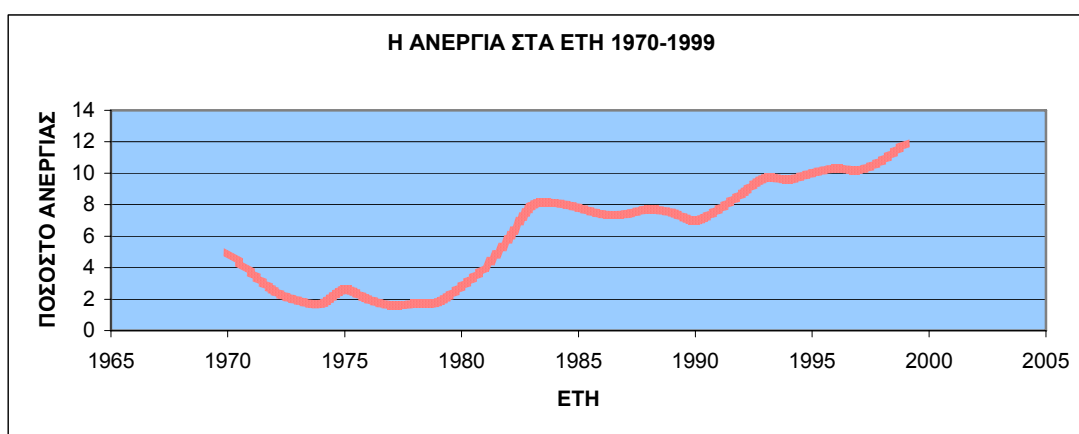
Στις δεκαετίες του 1980 και του 1990 οι επιδόσεις της ελληνικής αγοράς εργασίας χειροτέρευσαν σημαντικά. Το ποσοστό της ανεργίας, από 2% που ήταν στη δεκαετία του 1960 και στις αρχές της δεκαετίας του 1970, αυξήθηκε σε 8% στη δεκαετία του 1980 και σε 10% στη δεκαετία του 1990 (Διάγραμμα 1).

Η εξέλιξη αυτή αντανακλά θεμελιώδεις μεταβολές τόσο της προσφοράς, όσο και της ζήτησης εργατικού δυναμικού. Τα ποσοστά συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας αυξήθηκε, ενώ η διάρθρωση της παραγωγικής βάσης άλλαξε, απελευθερώνοντας από τον αγροτικό τομέα ένα μεγάλο αριθμό σχετικά ανειδίκευτων ατόμων, κυρίως γυναικών. Ο ρυθμός αύξησης του συνολικού προϊόντος και συνεπώς και της ζήτησης της εργασίας επιβραδύνθηκε, ενώ το μέσο επίπεδο εκπαίδευσης του εργατικού δυναμικού βελτιώθηκε σημαντικά.

Οι παράγοντες αυτοί, ωστόσο, από μόνοι τους δεν εξηγούν την αύξηση της ανεργίας. Η ανεργία αυξήθηκε, παρά την αποθάρρυνση και εκούσια εγκατάλειψη της αγοράς εργασίας από ένα σημαντικό τμήμα των εργαζομένων. Η μέση διάρκεια της ανεργίας επίσης αυξήθηκε, κυρίως για τα άτομα της νεαρής ηλικίας και με καλύτερη εκπαίδευση.

Η εξέταση των παραπάνω φαινομένων αναδεικνύει ως τα βασικά αίτια της χειροτέρευσης των επιδόσεων της αγοράς εργασίας στην τελευταία δεκαπενταετία την ακαμψία των πραγματικών (σε σταθερές τιμές) μισθολογικών αξιώσεων των εργατικών ενώσεων και, σε μικρότερο βαθμό, τη βραδύτητα προσαρμογής της ζήτησης στους εξωγενείς κλονισμούς. Οι παράγοντες αυτοί οφείλονται εν μέρει στα θεσμικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας. Οι κανόνες για τις απολύσεις είναι περιοριστικοί, ενώ και άλλες μορφές κόστους (π.χ. η κρατική γραφειοκρατία) μπορεί να αποθάρρυναν τη δημιουργία περισσότερων θέσεων απασχόλησης. Αλλά ο βασικός

ανασταλτικός παράγοντας ήταν η ραγδαία επέκταση του Δημόσιου τομέα στη δεκαετία του 1980.

Διάγραμμα 1.1.: Η ανεργία στα έτη 1970-1999

(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Η μεγάλη αύξηση των ευκαιριών άνετης και μόνιμης απασχόλησης στον δημόσιο τομέα και η αύξηση των σχετικών αμοιβών έναντι του Ιδιωτικού τομέα είχαν σαν αποτέλεσμα να συμπιεσθεί προς τα κάτω η απασχόληση στον Ιδιωτικό τομέα και αφετέρου να αυξηθούν οι μισθολογικές επιδιώξεις των εργαζομένων.

1.2. Ορισμός ανεργίας

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση του φαινομένου της ανεργίας, και συγκεκριμένα της ανεργίας των νέων πτυχιούχων, επιβάλλεται να δώσουμε τον ακριβή ορισμό του όρου.

Συγκεκριμένα, ως ανεργία ορίζεται «η κατάσταση όσων προσφέρονται για εργασία και δε βρίσκουν απασχόληση έναντι αμοιβής, ανάλογη με την ειδίκευση και τις επαγγελματικές δεξιότητες που διαθέτουν. Ο άνεργος διαφέρει από τον άεργο. Ο τελευταίος επίσης δεν έχει απασχόληση, αλλά και δεν ενδιαφέρεται να αποκτήσει.» (ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ CEDEFOP, Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Λουξεμβούργο 1996).

1.3. Ταξινομήσεις της ανεργίας

Για την καλύτερη μελέτη και ανάλυση του φαινομένου της ανεργίας, οι επιστήμονες την έχουν ταξινομήσει σε τέσσερις μεγάλες κατηγορίες ανάλογα με τα κριτήρια μέσω των οποίων προσεγγίζουν το φαινόμενο.

Η διάκριση αυτή έχει ως σκοπό την εξερεύνηση των αιτιών της ανεργίας, των επιπτώσεων και των διαστάσεων της στους οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς της ανθρώπινης κοινωνίας, με τελικό σκοπό την ανεύρεση τρόπων αντιμετώπισης του φαινομένου που πλήττει το εργατικό δυναμικό των περισσότερων χωρών ανά τον κόσμο.

Συγκεκριμένα, οι τέσσερις βασικές κατηγορίες, οι οποίες διακρίνονται σε υποκατηγορίες, είναι οι ταξινομήσεις της ανεργίας σύμφωνα με τα αίτια που την προκαλούν, με τις πολιτικές που την αντιμετωπίζουν, με τη διάρκειά της και με τη διάρθρωσή της², όπως παρουσιάζονται και στη συνέχεια.

1.3.1. Ταξινόμηση της ανεργίας με βάση τα αίτια που την προκαλούν

Όπως είναι αντιληπτό η ανεργία αποτελεί συνέπεια πολλών και διαφόρων παραγόντων. Έτσι, ανάλογα με τα αίτια που την προκαλούν διακρίνεται στις ακόλουθες κατηγορίες:

1.3.1.1. Ανεργία τριβής

Είναι ένα μόνιμο και μακροπρόθεσμο φαινόμενο οφειλόμενο στην ανανέωση του εργατικού δυναμικού και συγκεκριμένα στο χρονικό διάστημα που μεσολαβεί ώσπου ο εργαζόμενος να απορροφηθεί σε νέα θέση εργασίας, ενώ έχει αποχωρήσει από την προηγούμενη.

2.Πηγή: Δεδουσόπουλος Α.(2000), Θεωρίες της Ανεργίας, εκδόσεις Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός, Αθήνα, σελ. 57-83.

1.3.1.2. Διαρθρωτική Ανεργία

Πρόκειται για την πιο σημαντική μορφή ανεργίας, γιατί αναφέρεται στο κατά πόσον μια οικονομία έχει την ικανότητα να προσαρμόζεται σε νέες συνθήκες που προκύπτουν από τεχνολογικές μεταβολές ή τη διαθεσιμότητα παραγωγικών συντελεστών, πηγών ενέργειας, κλπ.

Η ραγδαία εξέλιξη των τελευταίων ετών έχει επιφέρει μια σημαντική μεταβολή στις μεθόδους παραγωγής, η οποία συνεπάγεται μια διαρθρωτική ανισορροπία ανάμεσα στην προσφορά και τη ζήτηση εργασίας, που έχει ως αποτέλεσμα ένα είδος εργασίας να ζητείται, ενώ η προσφορά αδυνατεί να προσφέρει τέτοιες ειδικότητες, και να μειώνεται η ζήτηση για άλλες κατηγορίες μηχανών. Και αυτή η διαρθρωτική μορφή της ανεργίας μπορεί να συμβεί όχι μόνο ανάμεσα σε διάφορα επαγγέλματα, αλλά και σε περιφέρειες μιας χώρας, όταν ζητείται μια ορισμένη κατηγορία εργασίας, που δεν μπορεί να μετακινηθεί από άλλες περιοχές. Η μηχανοποίηση της παραγωγής, η χρήση νέων μεθόδων παραγωγής και η εισαγωγή της πληροφορικής έχει δημιουργήσει υψηλούς ρυθμούς ανεργίας σε παραδοσιακά επαγγέλματα.

1.3.1.3. Εποχική ανεργία

Εποχική ανεργία είναι εκείνη που οφείλεται στο χαμηλότερο επίπεδο οικονομικής δραστηριότητας που συμβαίνει σε ορισμένους κλάδους της οικονομίας συγκεκριμένες εποχές του χρόνου (Sapford και Tzannatos, 1993, 386). Η εποχική απασχόληση είναι έντονη σε συγκεκριμένα επαγγέλματα που εξαρτώνται από την αλλαγή των εποχών και των καιρικών φαινομένων, όπως είναι τα τουριστικά επαγγέλματα, οι οικοδόμοι, κ.ά.

1.3.1.4. Κυκλική ανεργία ή Ανεργία ελλιπούς ζήτησης

Στη συγκεκριμένη περίπτωση, ο άνεργος δεν εργάζεται παρά την επιθυμία του να απασχοληθεί. Πως όμως επιτυγχάνεται αυτό; Η μειωμένη συνολική ζήτηση για προϊόντα συνεπάγεται μειωμένη ζήτηση για εργασία (ανεργία), άρα χαμηλό εισόδημα με αποτέλεσμα τη μειωμένη καταναλωτική δαπάνη των

ιδιωτών, η οποία μεταφράζεται ως ελλιπή ζήτηση για προϊόντα. Έτσι, ανακυκλώνονται οι συνθήκες και δημιουργείται η κυκλική ανεργία.

Σε περιόδους ύφεσης αυξάνεται ενώ σε περιόδους οικονομικής μεγέθυνσης μειώνεται.

1.3.1.5. Η ανεργία ως αποτέλεσμα των μικρών ρυθμών μεγέθυνσης

Αυτή η μορφή ανεργίας οφείλεται στο γεγονός ότι ο δυνητικός ρυθμός αύξησης της παραγωγής είναι μεγαλύτερος από το ρυθμό αύξησης που πραγματοποιείται.

1.3.1.6. Τεχνολογική ανεργία

Η τεχνολογική ανεργία οφείλεται στην ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και τις μεταβολές που προκαλούνται στον εργασιακό χώρο με αποτέλεσμα την άμεση αντικατάσταση της ανθρώπινης εργασίας από μηχανές.

1.3.2. Ταξινόμηση της ανεργίας με βάση τις πολιτικές που την αντιμετωπίζουν

Στην κατηγορία αυτή η ανεργία εξετάζεται και ταξινομείται βάσει των πολιτικών που επικαλούνται οι διάφοροι οικονομολόγοι με σκοπό την αντιμετώπισή της. Έτσι, σύμφωνα με τις διάφορες προτάσεις πάταξης του φαινομένου, ανεργία διακρίνεται σε τρεις υποκατηγορίες, οι οποίες παρουσιάζονται συνοπτικά ακολούθως.

1.3.2.1. Κυκλική ανεργία ή Ανεργία ανελλιπούς ζήτησης

Η κυκλική ανεργία είναι το τμήμα της συνολικής ανεργίας που μπορεί να εξαλειφθεί όταν παρουσιαστεί αύξηση στην συνολική ζήτηση.

1.3.2.2. Διαρθρωτική ανεργία

Η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να περιοριστεί εφαρμόζοντας πολιτικά μέτρα (διαρθρωτικά) που αποσκοπούν σε μεγαλύτερο κοινωνικό και ατομικό όφελος σε σχέση με το κόστος εφαρμογής τους.

1.3.2.3. Ανεργία τριβής

Είναι η ανεργία την οποία κρίνουν οι σχεδιαστές της πολιτικής ότι δεν πρέπει να μειώσουν εξαιτίας του κόστους που συνεπάγεται η μείωσή της σε όρους είτε της νομισματικής σταθερότητας είτε του κόστους που συνεπάγεται η μείωσή της σε σχέση με το αναμενόμενο ατομικό και κοινωνικό όφελος.

1.3.3. Ταξινόμηση της ανεργίας με βάση τη διάρκειά της

1.3.3.1. Βραχυχρόνια ανεργία

Η βραχυχρόνια ανεργία έχει διάρκεια από έναν έως έξι μήνες.

1.3.3.2. Ανεργία μέσης διάρκειας

Τη συγκεκριμένη μορφή ανεργίας αντιμετωπίζουν οι άνεργοι, οι οποίοι δε βρίσκουν εργασία σε διάστημα έξι έως δώδεκα μηνών από την ημέρα αποχώρησης από τον προηγούμενο εργασιακό τους χώρο.

1.3.3.3. Μακροχρόνια ή Χρόνια ανεργία

Με τον όρο αυτό περιγράφεται η κατάσταση της ανεργίας στην οποία βρίσκεται ο άνεργος για χρονικό διάστημα πάνω από 12 μήνες και είναι εγγεγραμμένος στις καταστάσεις ανέργων στις αρμόδιες υπηρεσίες απασχόλησης.

1.3.3.4. Μεγάλη μακροχρόνια ανεργία

Στην περίπτωση της μεγάλης μακροχρόνιας ανεργίας ο άνεργος βρίσκεται στη δυσάρεστη κατάσταση να είναι άνεργος για διάστημα δύο ετών και άνω.

1.3.4. Ταξινόμηση της ανεργίας με κριτήριο τη διάρθρωσή της

Σε αυτήν την κατηγορία η ανεργία εξετάζεται από τη σκοπιά της διάρθρωσής της, δηλαδή πως επιμερίζεται μεταξύ των κοινωνικών ομάδων που συνιστούν το εργατικό δυναμικό της κοινωνίας.

Με βάση τα συγκεκριμένα κριτήρια, οι επιστήμονες μελετούν την ανεργία που αντιμετωπίζει το εργατικό δυναμικό που δεν απασχολείται, βάσει του φύλου, της φυλής, του θρησκευματος, της εθνικότητας, της οικογενειακής κατάστασης, του επιπέδου εκπαίδευσης, της εργασιακής ένταξης, της εργασιακής εμπειρίας, τα χαρακτηριστικά του εργασιακού περιβάλλοντος, την περιοχή κατοικία και άλλων πολλών οικονομικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών των ανέργων.

1. 4. Η ανεργία στην Ελλάδα του σήμερα

Η ανεργία αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας των 11.082.751 Ελλήνων. Το φαινόμενο της ανεργίας πλήττει σημαντικό ποσοστό όχι μόνο των 5.596.119 γυναικών της χώρας, αλλά και των 5.486.632 αντρών.

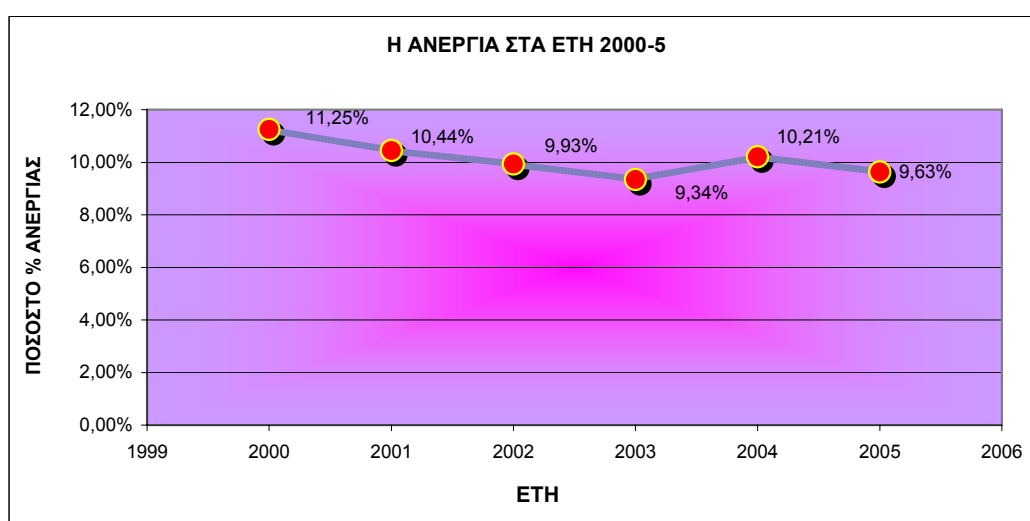
Η ύπαρξή της υποδηλώνει την απαξίωση του ανθρώπινου δυναμικού, του πολυτιμότερου πόρου που διαθέτουμε, ενώ, υποσκάπτει τη συνοχή της κοινωνίας και μπορεί να δημιουργήσει σοβαρά προβλήματα σε προσωπικό επίπεδο.

Σύμφωνα με τα δημοσιευθέντα στοιχεία της ΕΣΥΕ η ανεργία για το δεύτερο τρίμηνο του 2005 εκτιμήθηκε στο 9,6% του εργατικού δυναμικού,

παρουσιάζοντας σημαντική πτώση της τάξεως του 0,58% σε σύγκριση με το 2004 (διάγραμμα 1.2).

Το εργατικό δυναμικό της χώρας (πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω) ανέρχεται στα 9.102.600 άτομα, από τα οποία 4.381.936 άτομα εργάζονται, 466.900 είναι άνεργοι και 4.253.855 είναι μη οικονομικά ενεργοί (πίνακας 1.1).

Αναλυτικότερα, τα στατιστικά στοιχεία μας πληροφορούν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ανέργων βρίσκεται στην ηλικία των 30 έως 44 ετών, ενώ το εργατικό δυναμικό ηλικίας 65 ετών και άνω πλήττεται λιγότερο από την ανεργία.

Διάγραμμα 1.2: Η ανεργία στην Ελλάδα τα έτη 2000-2005

(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Επίσης, το ποσοστό των νεαρών Ελλήνων (20-29 ετών) φαίνεται ότι δυσκολεύονται αρκετά στην ανεύρεση εργασίας, καθώς 185.715 νέοι υπήρξαν άνεργοι στη χώρα μας το περασμένο έτος (πίνακας 1.1)

Τα αποτελέσματα των ερευνών της Στατιστικής Υπηρεσίας της χώρας μας δείχνουν ότι οι γυναίκες πλήττονται περισσότερο από την ανεργία σε σχέση με τους άντρες. Συγκεκριμένα, 300.032 γυναίκες είναι άνεργες έναντι 166.825 άνεργων αντρών, ενώ και στα δύο φύλλα είναι περισσότερα τα άτομα ηλικίας 30-44 χρόνων που δεν εργάζονται.

Πίνακας 1.1**Πληθυσμός ηλικίας 15 ετών και άνω, κατά κατάσταση απασχόλησης, 2005****(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)**

		Κατάσταση απασχόλησης			Σύνολο
		Απασχολούμενοι	Άνεργοι	Μη οικονομικά ενεργοί	
Ομάδες ηλικιών	15-19	40.063	18.657	502.721	561.441
	20-24	271.578	86.795	312.293	670.666
	25-29	570.608	98.920	125.153	794.681
	30-44	1.900.477	181.643	365.640	2.447.760
	45-64	1.518.434	79.577	1.060.275	2.658.286
	65+	80.776	1.266	1.887.773	1.969.814
Σύνολο		4.381.936	466.857	4.253.855	9.102.648

Το 2005 οι «νέοι» άνεργοι που δημιουργήθηκαν ανήλθαν στους 178.825, δηλαδή αποτελούν το 38,3% των ανέργων της χώρας, ενώ οι 59.909 από αυτούς είναι από 20 έως 24 ετών, οι 48.707 είναι 25-29 και οι 44.781 είναι 30-44 ετών. Για άλλη μια φορά, λοιπόν, διαπιστώνεται ότι οι νέοι μας πλήττονται περισσότερο από την ανεργία. Ενώ και πάλι οι «νέες» άνεργες γυναίκες είναι περισσότερες έναντι των «νέων» ανέργων αντρών, καθώς ανέρχονται στις 131.190 και οι άντρες στους 47.382.

Σε όλες σχεδόν τις γεωγραφικές περιφέρειες της χώρας σημειώνεται μείωση της ανεργίας τα τελευταία δύο χρόνια. Συγκεκριμένα, στο υπόλοιπο Ν. Θεσσαλονίκης και στα Ιόνια Νησιά σημειώνεται η μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση της ανεργίας γύρω στο 25%, στη Δυτική Ελλάδα, στερεά Ελλάδα και Περιφέρεια Πρωτευούσης η μείωση είναι περίπου 15%, ακολουθεί η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, η Κεντρική Μακεδονία, ο Νομός Θεσσαλονίκης και η Κρήτη με μείωση γύρω στο 10% και, τέλος η Θεσσαλία, η Αττική και η

Πελοπόννησος παρουσιάζουν μείωση 5%. Στην Ήπειρο και το Νότιο αιγαίο το ποσοστό ανεργίας παραμένει σταθερό ενώ στη Δυτική Μακεδονία και το Βόρειο Αιγαίο καταγράφεται μια αύξησης στο ποσοστό ανεργίας γύρω στο 10%.

1.5. Διεθνείς διαστάσεις της ανεργίας

Η ανεργία είναι ένα πρόβλημα που απασχολεί όχι μόνο τη χώρα μας, αλλά και τις περισσότερες χώρες της Ευρώπης. Στο συμπέρασμα αυτό μας οδηγούν τα στατιστικά στοιχεία της EUROSTAT για το δεύτερο τρίμηνο του 2005, τα οποία απεικονίζονται στον πίνακα .

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η μέση τιμή ανεργίας στην Ευρωζώνη των 12 χωρών είναι 8,3%, στην Ευρώπη των 25 χωρών είναι 8,5% και στην Ευρώπη των 15 χωρών 7,7%.

Η εικόνα είναι σαφώς καλύτερη στην άλλη άκρη του ατλαντικού, καθώς τα αντίστοιχα μεγέθη για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι 4,9%.

Ενώ και στην Ιαπωνία η πολιτική αντιμετώπισης της ανεργίας φαίνεται να είναι αποτελεσματική, καθώς το μέσο ποσοστό ανεργίας της χώρας είναι μόλις 4,4%, ποσοστό που αντιστοιχεί στο μισό του ποσοστού ανεργίας της Ελλάδας (9,6%).

Παρατηρώντας τον παρακάτω πίνακα διαπιστώνουμε ότι οι χώρες που συγκεντρώνουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας είναι η Πολωνία (17%) και η Σλοβακία (15,6%), οι οποίες κατατάσσονται στις πρώτες θέσεις με σημαντική απόκλιση περίπου της τάξεως του 7% από τις επόμενες.

Οι χώρες που ακολουθούν είναι η Βουλγαρία και η Ελλάδα με 9,6% αντίστοιχα. Στην πέμπτη και έκτη θέση, πίσω από την χώρα μας, βρίσκονται με σημαντικά ποσοστά ανεργίας η Γερμανία (9,5%) και η Γαλλία (9,2%). Έπονται το Βέλγιο και η Φιλανδία με 8,4% και 8,2%.

Τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας σημειώνουν η Ιρλανδία, η Νορβηγία, η Ολλανδία και το Λουξεμβούργο. Οι οικονομίες των συγκεκριμένων χωρών φαίνεται ότι έχουν βρει τα αποτελεσματικότερα μέτρα για την αντιμετώπιση της ανεργίας, καθώς σημειώνουν ποσοστά ανεργίας κάτω του 5% (4,3%, 4,3% 4,45 και 4,7% αντίστοιχα).

Όμως, η Δανία είναι η χώρα στην οποία το ποσοστό της ανεργίας φτάνει μόλις το 4%. Ποσοστό χαμηλότερο ακόμα και από αυτό των ΗΠΑ και της Ιαπωνίας.

Πίνακας 1.2.

Ποσοστά ανεργίας στις χώρες της Ευρώπης, Β' τρίμηνο 2005

(Πηγή: EUROSTAT, «Unemployment in Europe 2005»)

Χώρες	Ποσοστό ανεργίας
Βέλγιο	8,4
Δημοκρατία της Τσεχίας	7,8
Δανία	4
Γερμανία	9,5
Εσθονία	7,1
Ελλάδα	9,6
Ισπανία	8,5
Γαλλία	9,2
Ιρλανδία	4,3
Ιταλία	7,7
Κύπρος	5,2
Λετονία	7,9
Λιθουανία	7
Λουξεμβούργο	4,7
Ουγγαρία	7,5
Μάλτα	7,8
Ολλανδία	4,4
Αυστρία	5,1
Πολωνία	17
Πορτογαλία	7,8
Σλοβενία	6,8
Σλοβακία	15,6
Φιλανδία	8,2
Σουηδία	-
Ηνωμένο Βασίλειο	4,9
Βουλγαρία	9,6
Ρουμανία	7,8
Νορβηγία	4,3

1.6. Επίπεδο εκπαίδευσης των ανέργων στην Ευρώπη

Ο πίνακας 1.3 παρουσιάζει την εικόνα της Ευρώπης σε αριθμούς, απεικονίζοντας το εκπαιδευτικό επίπεδο των Ευρωπαίων ανέργων ηλικίας 15 ετών και άνω. Τα στοιχεία αφορούν το δεύτερο τρίμηνο του 2005 και προέρχονται από τους στατιστικούς καταλόγους της EUROSTAT.

Κατά γενική ομολογία οι άνεργοι της Ευρώπης διαθέτουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Όλες οι χώρες συγκεντρώνουν μεγαλύτερα ποσοστά ανέργων που διαθέτουν τη βασική εκπαίδευση.

Η μοναδική χώρα που παρουσιάζει μεγαλύτερο ποσοστό ανέργων υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου είναι η χώρα μας. Η Ελλάδα είναι η μια και μοναδική χώρα στο σύνολο των Ευρωπαϊκών χωρών που παρουσιάζει περισσότερους ανέργους μέσης εκπαίδευσης (9,3%).

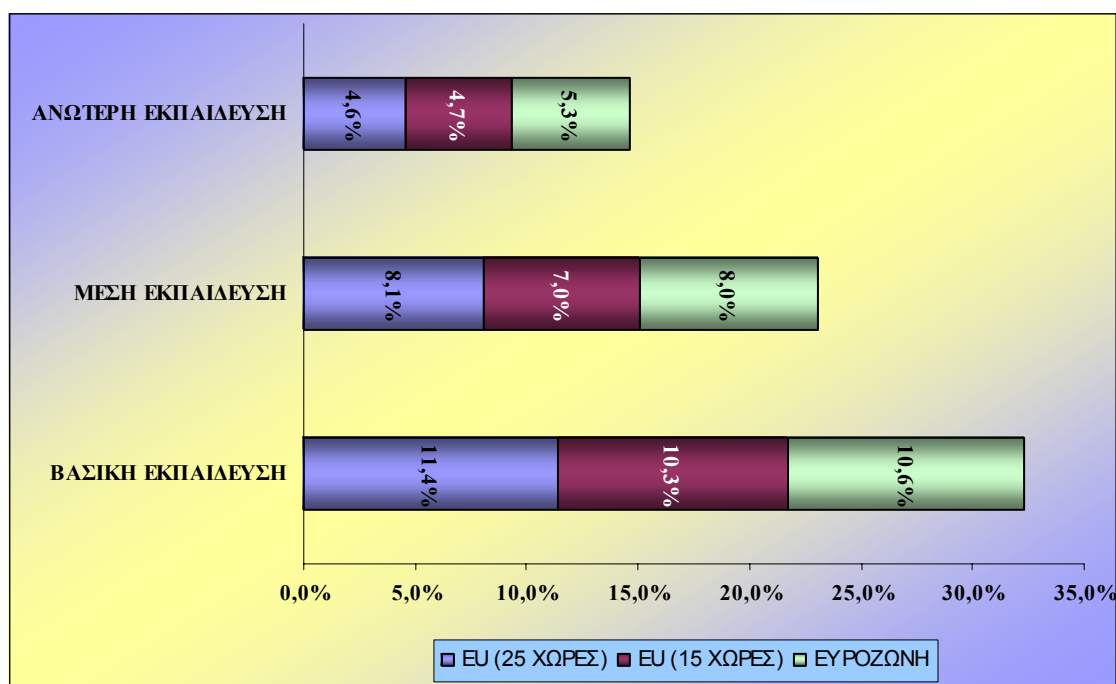
Η Σλοβακία, η Πολωνία (29,1%), και η Τσεχία (25,7%) παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα προβλήματα απορρόφησης του εργατικού δυναμικού βασικής εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας. Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγουμε παρατηρώντας τον πίνακα, όπου στην συγκεκριμένη κατηγορία εκπαιδευτικού επιπέδου παρουσιάζουν τις υψηλότερες τιμές. Με πρώτη την Σλοβακία όπου το 50% των ανέργων της είναι βασικής εκπαίδευσης.

Οι πτυχιούχοι παρουσιάζουν το χαμηλότερο ποσοστό ανέργων στην Ευρώπη. Το μέσο ποσοστό ανέργων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις 30 χώρες του πίνακα είναι 3,8%. Η Ελλάδα (7%), η Ισπανία (6%) και η Γερμανία (5,6%) παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα ποσοστά ανέργων πτυχιούχων.

Πίνακας 1.3.
Εκπαιδευτικό επίπεδο ανέργων της Ευρώπης, (Πηγή: EUROSTAT,
«Unemployment in Europe 2005»)

Χώρες	Βασική Εκπαίδευση	Μέση Εκπαίδευση	Ανώτερη & Ανώτατη Εκπαίδευση
Βέλγιο	12,1	6,9	3,4
Τσεχία	25,7	6,3	1,8
Δανία	7,2	4,2	3,7
Γερμανία	20,1	11,2	5,6
Εσθονία	13,5	8,3	3,5
Ελλάδα	8,7	9,3	7
Ισπανία	9,8	7,4	6
Γαλλία	11	6,5	5,1
Ιρλανδία	6,3	3	2
Ιταλία	7,6	5,2	5,8
Κύπρος	6,5	4,3	3,6
Λετονία	13,9	8,4	3,6
Λιθουανία	16,1	9,1	3,8
Λουξεμβούργο	5	3,5	3,3
Ουγγαρία	12,4	6	2,2
Μάλτα	7,3	2	2,7
Ολλανδία	6	4,1	2,8
Αυστρία	8,7	4	2,1
Πολωνία	29,1	16,4	5,7
Πορτογαλία	7,6	6,4	3,8
Σλοβενία	8,8	5,1	2,9
Σλοβακία	50	13,1	4,2
Φιλανδία	11,1	7,4	4,6
Σουηδία	9,1	6,1	4,4
Ηνωμένο Βασίλειο	6,9	3,5	2,2
Βουλγαρία	17,6	8,1	4
Κροατία	13,3	12	5,8
Ρουμανία	7,1	6,8	3
Ισλανδία	-	-	-
Νορβηγία	6,4	3,8	2,3
Ελβετία	7,8	3,6	2,7

Αθροιστικά, τα μεγαλύτερα μέσα ποσοστά μορφωμένων ανέργων τα διαθέτουν η Σλοβακία (22,43%), η Πολωνία (17,07%), η Γερμανία (12,30%), η Τσεχία (11,27%) και η Κροατία (10,37%).

Διάγραμμα 1.3.: Επίπεδο εκπαίδευσης ανέργων 15 ετών και άνω της ΕΥ, 2005 (Πηγή: EUROSTAT, «Unemployment in Europe 2005»)

Οι άνεργοι βασικής εκπαίδευσης πλειοψηφούν μεταξύ των ανέργων, ακόμα και αν εξετάσουμε τα στοιχεία σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης των 15 χωρών (11,4%), των 25 χωρών (10,3%), αλλά και σε επίπεδο Ευρωζώνης (10,6%).

Οι άνεργοι πτυχιούχοι είναι και πάλι οι λιγότεροι (4,6%, 4,7% και 5,3% αντίστοιχα), ενώ οι απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης έρχονται δεύτεροι με ποσοστά 8,1%, 7% και 8,0% (διάγραμμα 1.3).

1.7. Εκπαιδευτικό επίπεδο απασχολούμενων στην Ελλάδα

Με βάση τα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το δεύτερο τρίμηνο του 2005 προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων (66,56%) έχουν τη βασική εκπαίδευση, δηλαδή μέχρι και απολυτήριο μέσης εκπαίδευσης,. Τόσο στις γυναίκες (30,38%) όσο και στους άντρες (33,21%) οι απόφοιτοι σχολών μέσης εκπαίδευσης πλειοψηφούν, αν και είναι περισσότερες οι γυναίκες που διαθέτουν κάποιο πιστοποιητικό οποιασδήποτε βαθμίδας εκπαίδευσης (70% έναντι 62%).

Είναι αξιοσημείωτο και το ποσοστό των εργαζομένων που διαθέτουν μόνον απολυτήριο δημοτικού, το οποίο ανέρχεται στο 22,21%, με τους άντρες να πλειοψηφούν των γυναικών (23,12% έναντι 20,73%). Παρ' όλ' αυτά, είναι μεγαλύτερο το ποσοστό των γυναικών που δεν πήγαν ποτέ σχολείο (0,54% έναντι 0,38%).

Οι πτυχιούχοι εργαζόμενοι (απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) είναι σαφώς λιγότεροι. Το 32,97% των απασχολούμενων έχει πτυχίο σχολών πτυχιούχοι εργαζόμενοι (απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης) μειονεκτούν. Το 32,97% των απασχολούμενων έχει πτυχίο σχολών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το 16,45% έχουν πτυχίο ΑΕΙ, το 15,16% διαθέτουν πτυχίο ΤΕΙ, ενώ μόλις το 1,36% των εργαζομένων στην χώρα μας διαθέτει διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο.

Συγκρίνοντας, όμως, τα δύο φύλα βλέπουμε ότι οι γυναίκες έχουν υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο, αφού το 39,52% των γυναικών απασχολούμενων είναι κάτοχοι πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ οι άντρες πτυχιούχοι ανέρχονται στο 28,91%.

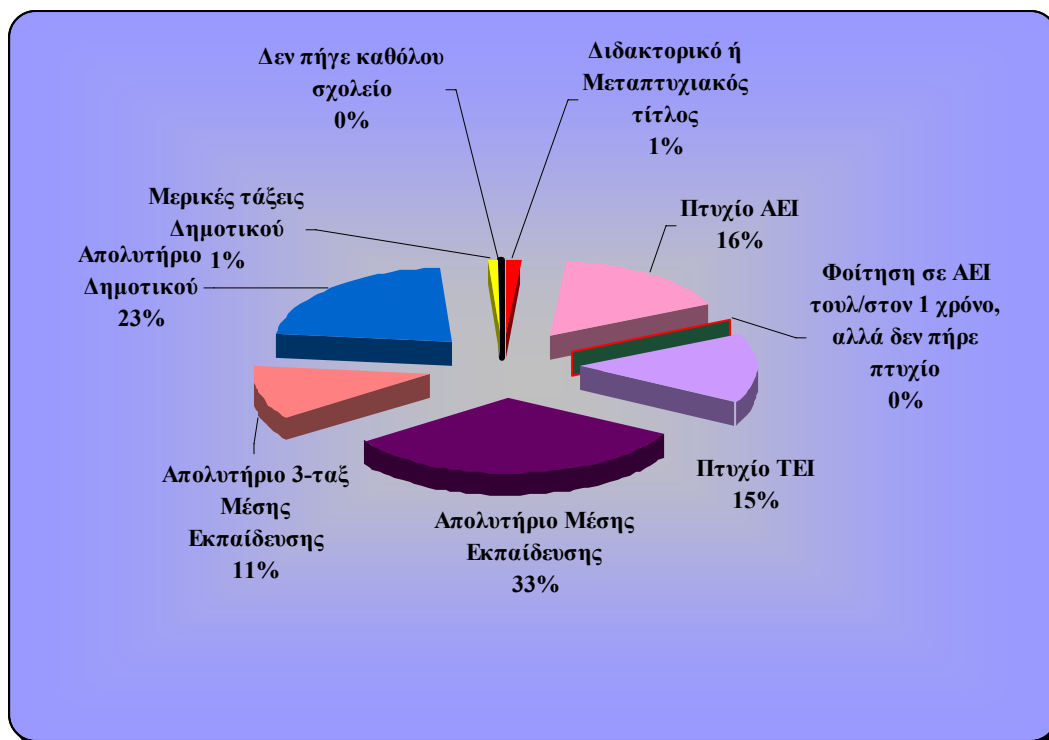
Είναι αξιοπρόσεκτο το γεγονός ότι είναι σχεδόν διπλάσιος ο αριθμός των αντρών που ξεκίνησαν τις σπουδές τους σε κάποιο Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα της χώρας, αλλά δεν τις ολοκλήρωσαν ποτέ (πίνακας 1.4).

Πίνακας 1.4

**Απασχολούμενοι (15 ετών και άνω) κατά επίπεδο εκπαίδευσης και φύλο,
(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)**

		Απασχολούμενοι		
		Σύνολο	Γυναίκες	Άντρες
Επίπεδο Εκπαίδευσης	Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	59.615	23.999	35.616
	Πτυχίο ΑΕΙ	720.797	330.884	389.913
	Φοίτηση σε ΑΕΙ τουλ/στον 1 χρόνο, αλλά δεν πήρε πτυχίο	1.446	461	985
	Πτυχίο ΤΕΙ	664.208	307.429	356.779
	Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	1.408.012	509.277	898.735
	Απολυτήριο 3-ταξ Μέσης Εκπαίδευσης	502.685	134.122	368.562
	Απολυτήριο Δημοτικού	973.143	347.480	625.663
	Μερικές τάξεις Δημοτικού	32.731	13.328	19.403
	Δεν πήγε καθόλου σχολείο	12.299	9.114	10.185
	Σύνολο	4.381.936	1.676.095	2.705.841

Στο γκρουπ των 30-44 ετών παρουσιάζονται οι περισσότεροι απασχολούμενοι (και στα δύο φύλα) οι οποίοι διαθέτουν τουλάχιστον πτυχίο Πανεπιστημίου. Ενώ, οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι (άνω των 65 ετών) έχουν το χαμηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, καθώς οι περισσότεροι είναι απόφοιτοι Δημοτικού. Μόνον το 16% είναι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, με τους άντρες πτυχιούχους να υπερτερούν συντριπτικά των γυναικών (18,5% έναντι 9,04%).

Διάγραμμα 1.4: Απασχολούμενοι (15 ετών και άνω) κατά επίπεδο εκπαίδευσης και φύλο σε ποσοστά (%).

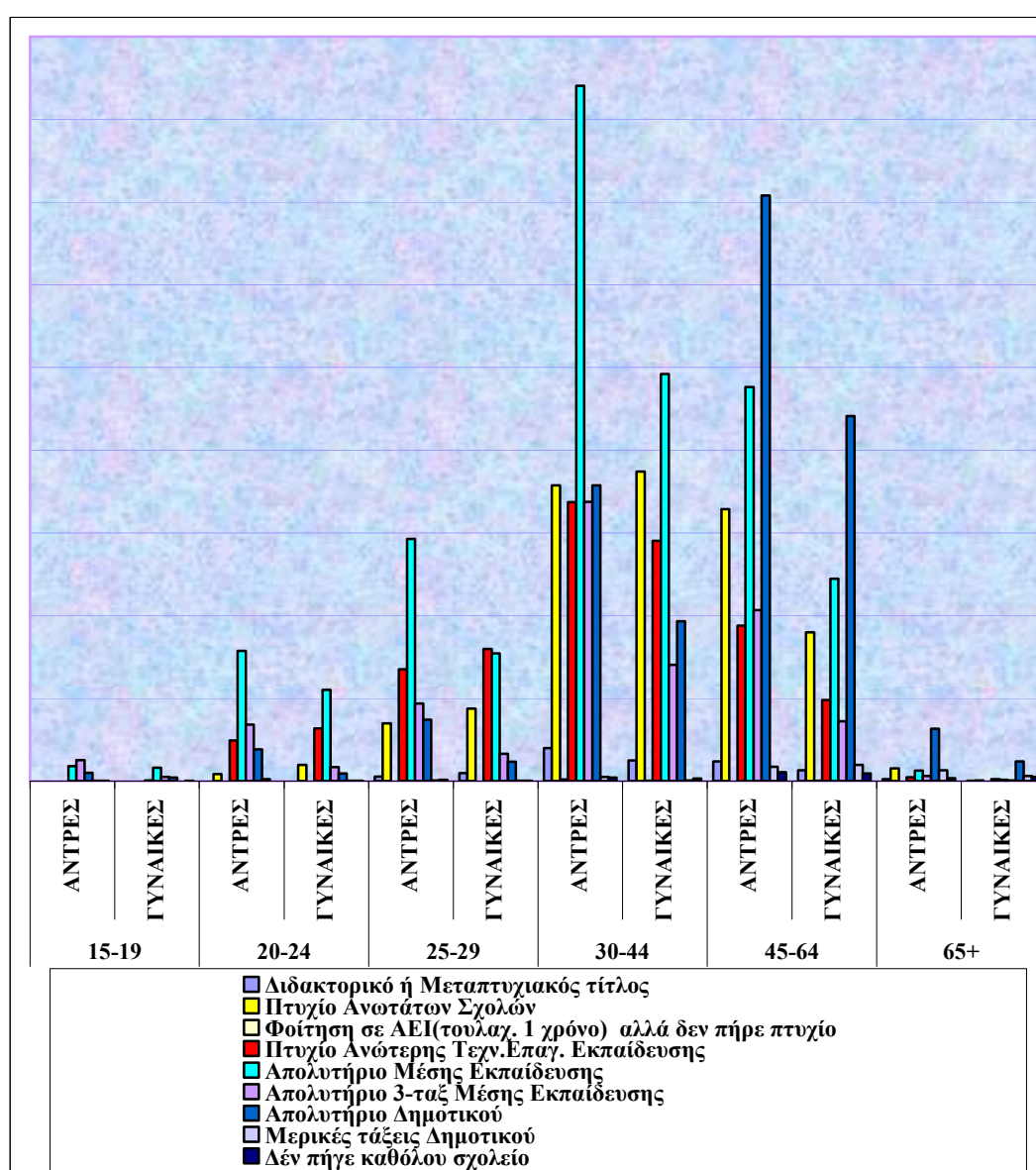
(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Συγκρίνοντας συνολικά το μορφωτικό επίπεδο των εργαζόμενων κατά φύλο και ηλικία διαπιστώνουμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό πτυχιούχων εμφανίζεται στις γυναίκες των ηλικιών 25-29 με 54,9%, ενώ το μικρότερο όπως έχει προαναφερθεί στις γυναίκες άνω των 65 ετών με 9,04%. Σε όλα τα ηλικιακά γκρουπ η πλειοψηφία έχει πιστοποιητικό μέσης εκπαίδευσης. Το ποσοστό των απασχολούμενων που δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο είναι μεγαλύτερο στις γυναίκες άνω των 65 ετών με 12,10%, ενώ οι άντρες της ηλικίας 20-24 παρουσιάζουν μηδενικό ποσοστό (0%)! (διάγραμμα 1.5)

Εξετάζοντας το εκπαιδευτικό επίπεδο των απασχολούμενων της χώρας κατά οικονομική δραστηριότητα διαπιστώνουμε ότι τα άτομα που ασκούν επαγγέλματα στον τομέα της μέσης εκπαίδευσης, των επιχειρήσεων, της

υγείας και της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας είναι εκείνα που διαθέτουν το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, καθώς διαθέτουν τουλάχιστον πτυχίο ΑΕΙ.

Αντίθετα, οι εργαζόμενοι με το χαμηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο (απόφοιτοι δημοτικού και αγράμματοι) είναι εκείνοι που απασχολούνται στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας, της δασοκομίας, της θήρας και των κατασκευών. Στις δημόσιες υπηρεσίες, χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, το εμπόριο (χονδρικό, λιανικό), στις μεταποιητικές βιομηχανίες και στις επικοινωνίες απασχολούνται απόφοιτοι μέσης εκπαίδευσης .

Διάγραμμα 1.5: Απασχολούμενοι κατά επίπεδο ηλικιών, εκπαίδευσης και φύλο, (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Οι τομείς της μέσης εκπαίδευσης, των επιχειρήσεων και της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας είναι εκείνοι που διαθέτουν τους περισσότερους υπαλλήλους που κατέχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο. Τα παραπάνω στοιχεία παρουσιάζονται με αριθμούς στον πίνακα 1.5.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, διαπιστώνουμε ότι οι εργαζόμενοι στην Ελλάδα είναι κυρίως απόφοιτοι Μέσης Εκπαίδευσης. Ο αριθμός των πτυχιούχων απασχολούμενων είναι σημαντικός και συνεχώς αυξανόμενος. Ενώ, είναι ενθαρρυντικό το γεγονός ότι ελαχιστοποιείται με την πάροδο των ετών το ποσοστό των Ελλήνων που δεν πηγαίνει στο σχολείο. Οι γυναίκες υπάλληλοι έχουν καλύτερο μορφωτικό επίπεδο, ενώ τα επαγγέλματα που συγκεντρώνουν τους περισσότερους πτυχιούχους ανήκουν στους τομείς της υγείας, της μέσης εκπαίδευσης, της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και των επιχειρήσεων. Τέλος, από τα στατιστικά στοιχεία προκύπτει ότι οι νέοι μας θέτουν τον πήχη όλο και πιο ψηλά όσον αφορά την απόκτηση ακαδημαϊκών γνώσεων στοχεύοντας σε αξιόλογες θέσεις εργασίας και πετυχημένες καριέρες.

Πίνακας 1.5
Απασχολούμενοι 15 ετών και άνω κατά μονοψήφιες κατηγορίες
οικονομικής δραστηριότητας, επίπεδο εκπαίδευσης και φύλο,
(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ										
	Διακτορικό ή Μεταπτυχιακό	ΑΕΙ	Φοίτηση σε ΑΕΙ τοπ/στον 1 έτος	ΤΕΙ	Μέση εκπαίδευση	3-τάξ. Μ. εκπαίδευση	Δημοτικό	Μερικές τάξεις δημοτικού	Δεν πήγε καθόλου σχολείο	Σύνολο
1.Γεωργία, κτην/φία, θήρα &δασ/μία	182	4.826		9.274	81.784	74.763	327.370	21.228	10.979	530.406
2.Αλιεία		403		902	2.151	2.986	7.686		53	14.180
3.Ορυχεία&λατομία		823		2.344	7.433	1.866	5.167	114		17.747
4.Μεταπ/κες Βιομηχανίες	2.511	41.417	91	83.941	196.833	86.109	144.938	2.688	1.794	560.322
5. Παροχή ηλ/κού ρεύματος &φυσ. αερίου	632	3.045		8.197	18.942	4.296	2.577			37.689
6.Κατασκευές	328	9.810		20.026	108.882	85.444	138.415	2.846	1.521	367.273
7.Εμπόριο,επισκευή αυτοκινήτων	4.418	62.374	366	127.947	371.566	92.271	119.589	1.884	1.719	782.136
8.Ξενοδοχεία & Εστιατόρια	476	10.606	208	36.129	133.882	49.143	70.197	1.688	1.782	304.111
9.Μεταφορές,αποθήκευση&επικοινωνίες	1.527	23.569	415	46.134	113.877	34.046	47.406	635	128	267.735
10.Ενδιάμεσοι χρημ/κοι οργανισμοί	5.040	33.892	86	21.419	46.556	2.819	3.238			113.050
11.Διαχ. ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις, επιχειρήσεις	13.292	125.077	91	67.091	65.581	9.096	8.714	281		289.222
12.Δημόσια διοίκηση, άμυνα, υποχρεωτική κοινων. ασφάλιση	4.155	85.624	190	82.254	133.744	13.831	23.842			343.641
13. Μ. Εκπαίδευση	3.329	226.083		34.705	14.939	3.929	10.542		180	312.365
14.Υγεία&κοιν.μέριμνα	1.568	71.114		81.718	34.912	8.837	20.060	153	82	220.205
15.Άλλες δραστ/τες παροχής υπηρ. υπέρ του κοιν.συν.	169	16.336		37.321	53.019	18.623	25.799	639	304	153.609
16.Ιδιωτ.νοικοκυρια που απασχολούν οικιακό προσωπικό		5.798		4.692	23.463	14.625	17.550	575	759	67.632
17Ετερόδοκοι οργανισμοί & όργανα				115	447		52			614
Σύνολο	59.615	720.797	1.446	664.208	1.408.012	502.685	973.143	32.731	19.299	4.381.936

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΟΙ ΠΟΣΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

2.1. Άνεργοι πτυχιούχοι

2.1.1. Ορισμός ανέργων πτυχιούχων

Πρόκειται για άτομα που είναι άνεργα ενώ έχουν σπουδάσει και έχουν ξοδέψει αρκετά χρόνια της ζωής τους σπουδάζοντας ή κάνοντας και μεταπτυχιακές σπουδές σε μια επιστήμη για την οποία στη χώρα μας δεν υπάρχουν θέσεις εργασίας.

2.1.2. Εισαγωγή

Το φάσμα της ανεργίας που στη χώρα μας παραμένει σε υψηλά επίπεδα, οδηγεί τους νέους στην προσπάθεια απόκτησης περισσότερων γνώσεων για να αντιμετωπίσουν επιτυχώς την αγορά εργασίας. Η σχέση ανάμεσα στην εκπαίδευση και την απασχόληση θεωρείται από πολλούς ως μια σχέση θετική, με την έννοια ότι περισσότερη εκπαίδευση – κατάρτιση μεταφράζεται για τα άτομα σε καλύτερες θέσεις εργασίας και υψηλότερες αποδοχές, ενώ για την κοινωνία σε οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η περισσότερη εκπαίδευση αυξάνει τις δεξιότητες των ατόμων στους χώρους εργασίας, άρα τα υψηλότερα εκπαιδευτικά επίπεδα συνδέονται με υψηλότερη παραγωγικότητα, τελικό προϊόν και διαθέσιμο εισόδημα.

Οι παραπάνω θέσεις ενισχύονται από την παραδοχή των επιστημόνων ότι η ανεργία είναι διαρθρωτική – ότι οφείλεται, δηλαδή, στην μη αντιστοιχία μεταξύ των γνώσεων των ανέργων και των αναγκών της αγοράς εργασίας. Με αποτέλεσμα, η απόκτηση ενός πτυχίου ΑΕΙ ή ΤΕΙ να θεωρείται για τους περισσότερους το «μαγικό»

κλειδί για να ανοίξουν την πόρτα των επιχειρήσεων και οργανισμών.

Έτσι, μετά από την έκρηξη της ζήτησης για σπουδές στην αγορά εργασίας, υπάρχει σήμερα μια βελτιωμένη εικόνα του εκπαιδευτικού επιπέδου του εργατικού δυναμικού της Ελλάδας σε σχέση με το παρελθόν.

Η πραγματικότητα, όμως, μας αποδεικνύει ότι η χώρα μας δεν αξιοποιεί το επιστημονικό δυναμικό της ούτε στο ελάχιστο. Και με αυτή την οδυνηρή πραγματικότητα έρχονται αντιμέτωποι οι νέοι, έπειτα από μακροχρόνια παραμονή στο σχολικό θεσμό, έχοντας αποκτήσει πολλά εφόδια γνώσης και πάνω απ' όλα έχοντας τη διάθεση να κάνουν τα επαγγελματικά τους όνειρα πραγματικότητα με γνώμονα την αστείρευτη όρεξη που τους τροφοδοτούν τα νιάτα.

Καταφέρνουν όμως οι νέοι να υλοποιήσουν τις επαγγελματικές τους φιλοδοξίες; Τα στατιστικά δεδομένα των τελευταίων χρόνων δείχνουν την παρουσία υψηλής ανεργίας στους νέους και μάλιστα μακροχρόνιας, με συνέπεια, μετά την έξοδό του από το εκπαιδευτικό σύστημα, ο νέος να μην εισέρχεται στην απασχόληση αλλά κατά κανόνα να εκπίπτει στην κατάσταση της ανεργίας, όπου βιώνεται έντονα η επαγγελματική και –ως εκ τούτου- και η κοινωνική ανασφάλεια.

2.2 Ανεργία και Νέοι

Οι νέοι αποτελούν τα μεγαλύτερα θύματα της ανεργίας. Παρ' όλα τα ανησυχητικά συμπεράσματα μελετών και επίσημων εκθέσεων διάφορων επιστημονικών φορέων, τις συσκέψεις και διαβουλεύσεις αρμοδίων και αναρμόδιων για το ίδιο θέμα, τις δηλώσεις πολιτικών, τις εκκλήσεις και διαμαρτυρίες οργανώσεων, το πρόβλημα επιδεινώνεται καθημερινά.

Τα στατιστικά στοιχεία της ΕΣΥΕ για το δεύτερο τρίμηνο του 2005 αποδεικνύουν ότι στην Ελλάδα οι νέοι (15-29 ετών) αντιπροσωπεύουν το 43,78% στο σύνολο των ανέργων της χώρας. Ποσοστό, το οποίο είναι ένα από

τα υψηλότερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού ένας στους πέντε δηλώνει ότι αναζητεί αλλά δεν βρίσκει εργασία και συνολικά 204.400 άτομα ηλικίας έως 29 ετών παραμένουν άνεργα.

Από τους 204.400 νέους ανέργους, δηλαδή σχεδόν τις τρεις ακαδημαϊκές χρονιές αφού κατ' έτος αποφοιτούν περί τις 75.000 νέοι, οι νεαροί άνεργοι ανέρχονται στα 75.277 άτομα ή 16,12%, ενώ κοντά στις δύο φουρνιές αποφοίτων ανέρχεται το ποσοστό ανέργων γυναικών, οι οποίες αποτελούν το 27,56 % ή τα 129.094 άτομα. Αν και έχει μειωθεί τα ποσοστά των γυναικών ανέργων, εξακολουθεί να είναι σημαντικά μεγαλύτερο από εκείνο των ανδρών (διάγραμμα 2.1). Είναι δε το υψηλότερο στην Ευρωζώνη με μέσο όρο γύρω στο 9,8% και το τρίτο υψηλότερο ποσοστό στην ΕΕ των 25 μετά την Πολωνία (19%) και τη Σλοβακία (17%). Και αν αναφερθούμε στην μακροχρόνια ανεργία γυναικών 15-24 ετών (που είναι άνεργες πάνω από 12 μήνες δηλαδή) το ποσοστό σκαρφαλώνει στο 43,2% με μέσο όρο Ευρωζώνης 27,7% και μόνο την Ιταλία να προηγείται με 49%.

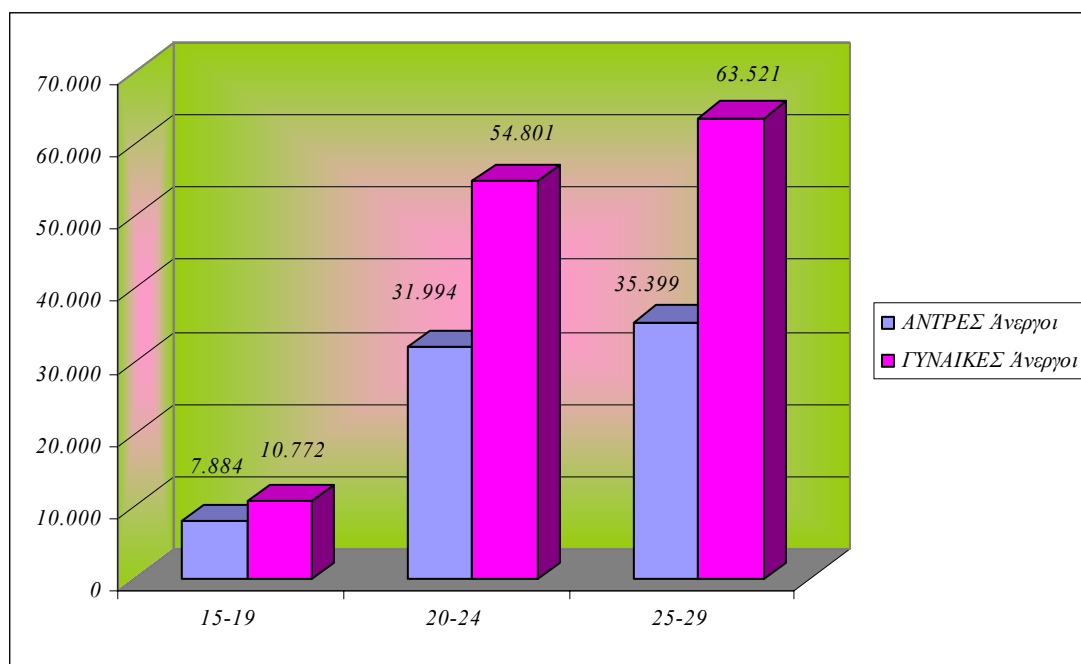
Ωστόσο, υπήρξε μικρή υποχώρηση της ανεργίας των νέων το 2005 σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο (46,98%) της τάξεως του 3,2%. Με βάση το φύλο των ανέργων, η μείωση επήλθε ως εξής, οι νεαροί άνεργοι μειώθηκαν κατά 15.399 άτομα (από 18,45% σε 16,12%) και οι νεαρές άνεργες κατά 11.549 άτομα (από 28,53% σε 27,56%). Η υποχώρηση της ανεργίας εκτιμάται ότι οφείλεται, κυρίως, στα διαδεδομένα προγράμματα «απόκτησης εργασιακής εμπειρίας» (Stage), αλλά και τις επιδοτούμενες (με κοινοτικά κονδύλια) θέσεις εργασίας μέσω του ΟΑΕΔ, οι οποίες συνολικά έφτασαν τις 137.000 το 2005.

Το 2005 δημιουργήθηκαν 178.752 «νέοι» άνεργοι. Η συντριπτική πλειοψηφία των νεοδημιουργηθέντων ανέργων ήταν νεαροί, ηλικίας 15 έως 29 ετών (69,51% ή 124.117 άτομα). Και σε αυτήν την περίπτωση, οι γυναίκες έχουν και πάλι την πρωτιά, καθώς είναι διπλάσιες σε αριθμό από τους άντρες «νέους» ανέργους (82.080 άτομα έναντι 42.036).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανέργων (42,73%) συγκεντρώνεται στις αστικές περιοχές και ειδικότερα στην περιφέρεια πρωτεύουσας, όπου οι νέοι

άνεργοι αριθμούν τους 121.098 (26%). Στα νησιά του Ιονίου, του Αιγαίου και την Κρήτη σημειώνονται τα χαμηλότερα ποσοστά της ανεργίας των νέων, 0,84%, 1,69% και 1,46% αντίστοιχα.

Οι άνεργοι νέοι οι οποίοι είχαν εργαστεί στο παρελθόν σε ξενοδοχεία και εστιατόρια πλειοψηφούν (6,01%) έναντι των υπολοίπων που δραστηριοποιήθηκαν σε άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας.

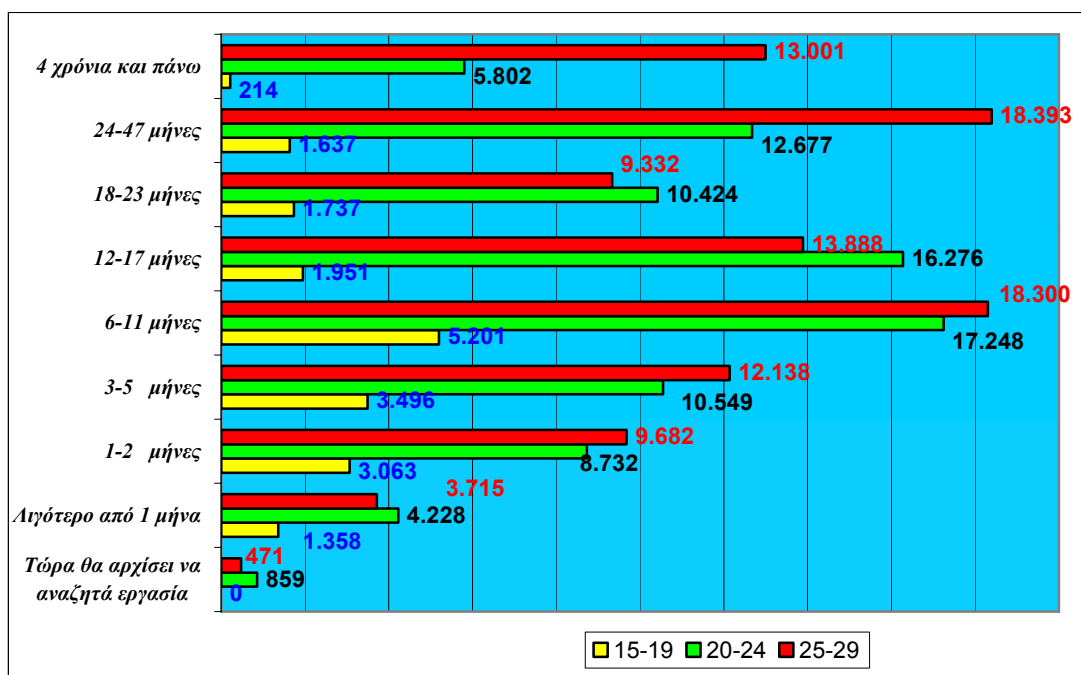
Διάγραμμα 2.1: Άνεργοι νέοι (15-29 ετών) κατά φύλο, Β' τρίμηνο 2005

(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Οι κλάδοι της παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, νερού, φυσικού αερίου (4,2%), των μεταφορών, της αποθήκευσης και των επικοινωνιών (3,9%) συγκεντρώνουν τους περισσότερους ανέργους που έχουν εργαστεί στο παρελθόν σε αυτούς τους τομείς.

Ο μέσος χρόνος αναζήτησης εργασίας για τους νέους είναι 6-11 μήνες (40.749 άτομα), δηλαδή αντιμετωπίζουν ανεργία μέσης διάρκειας (σύμφωνα με

τις κατηγοριοποιήσεις του φαινομένου που έχουμε αναπτύξει παραπάνω). Σημαντικός, όμως, είναι ο αριθμός των ατόμων που δυσκολεύονται από 2 έως και 4 ολόκληρα χρόνια για να βρουν εργασία, οι οποίοι ανέρχονται στους 32.708! Συνολικά, το 51,54% στο σύνολο των ανέργων, ηλικίας 15-29 ετών αναζητούν εργασία από 1 έως και 4 χρόνια (διάγραμμα 2.2).

Διάγραμμα 2.2: Άνεργοι κατά ομάδες ηλικιών, φύλο και χρόνο αναζήτησης Β τρίμηνο 2005, Σύνολο Χώρας
(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Ποικίλες είναι και οι ενέργειες στις οποίες προβαίνουν τα νεαρά άτομα της χώρας μας προκειμένου να απαλλαχτούν από τον δυσβάσταχτο ζυγό της ανεργίας. Συγκεκριμένα, τα στατιστικά στοιχεία μας πληροφορούν ότι το 38,68% των νέων προσπαθεί μέσω συγγενών, φίλων και σωματείων εύρεσης εργασίας να βρουν κάποια θέση απασχόλησης. Η επόμενη σε προτίμηση κίνηση των νέων (177.233 άτομα) είναι να απευθυνθούν οι ίδιοι σε εργοδότες, με την ελπίδα να πληροφορηθούν για κάποια κενή θέση στις επιχειρήσεις των δευτέρων. Το 32,05 % των νεαρών ανέργων ψάχνει να βρει δουλειά μέσω

αγγελιών που δημοσιεύονται σε εφημερίδες, περιοδικά, αλλά και στο internet. Ενώ, το 26,25% δεν βρήκε αποτέλεσμα στις παραπάνω μεθόδους και απευθύνθηκε σε δημόσιο γραφείο ευρέσεως εργασίας. Μόλις, το 0,77% προχώρησε στις απαραίτητες ενέργειες για να αποκτήσει άδεια προκειμένου να ανοίξει δική του επιχείρηση.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, διαπιστώνουμε ότι η ανεργία των νέων είναι ένα φαινόμενο το οποίο έχει πάρει πολύ μεγάλες διαστάσεις στον Ελλαδικό χώρο. Η μακροχρόνια ανεργία έχει χτυπήσει την πόρτα στο 51,54% των νέων της χώρας, ενώ άλλοι 178.752 νέοι εισήλθαν στην ανεργία το 2005. Οι αστικές περιοχές συγκεντρώνουν τους περισσότερους ανέργους, οι οποίοι στην πλειοψηφία τους είναι νεαρά κορίτσια. Τι γίνεται όμως με το μορφωτικό επίπεδο των νεαρών ανέργων; Βρίσκουν ανταπόκριση στην αγορά εργασίας οι νεαροί πτυχιούχοι; Είναι το πτυχίο «το κλειδί» για να κλειδώσουν οι νέοι την πόρτα στην ανεργία;

2.3. Άνεργοι πτυχιούχοι Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης 15 έως 29 ετών

2.3.1. Εισαγωγή

Όπως είδαμε, παραπάνω, κάθε χρόνο όλο και περισσότεροι απόφοιτοι λυκείου εισάγονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο αριθμός των εισαγομένων τα 4 τελευταία χρόνια έχει διπλασιαστεί και οι υποψήφιοι σε ποσοστό άνω του 90% εισάγονται σε κάποιο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα³.

Η αιτία του φαινομένου της μαζικής εισαγωγής των νέων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, πρέπει να αναζητηθεί στο γεγονός ότι και σήμερα στην Ελλάδα το

3.Πηγή: ΥΠΕΠΘ (Απρίλιος 2005), Γραφείο Τεκμηρίωσης Ανώτατης Εκπαίδευσης, Συγκριτικά Διεθνή Δεδομένα ανώτατης Εκπαίδευσης.

ψευδαίσθηση ότι εύκολα μπορεί να βρει κανείς δουλειά σαν πτυχιούχος πανεπιστημίου.

Όμως, παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι πρώτη σε ρυθμό ανάπτυξης και αριθμό φοιτητών μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. είναι και πρώτη στην ανεργία των νέων. Κάθε μήνα αποφοιτούν από τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης περίπου 3.000 νέοι και νέες, αλλά χρειάζονται τουλάχιστον τρία χρόνια για να βρουν δουλειά. Η ανεργία των πτυχιούχων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που το 1980 ήταν στο 1,5%, έφτασε στο 24% το 1999, στο 26,9% το 2002 και στο 16,75% το 2005.

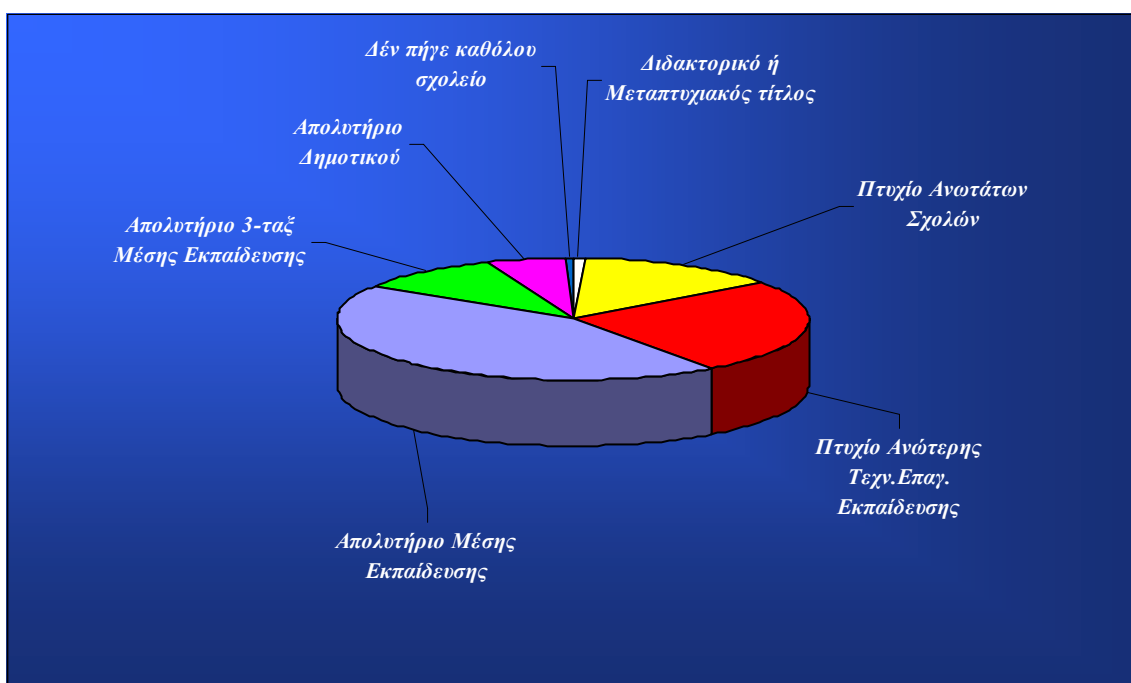
Αυτό φαίνεται ανεξήγητο διότι στην εποχή μας που η οικονομία χαρακτηρίζεται σαν οικονομία της γνώσης, η Ελλάδα διαθέτει πληθώρα πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης και θα έπρεπε η ανεργία τους να είναι ελάχιστη. Τα στατιστικά στοιχεία δείχνουν ότι τουλάχιστον το 50% της ανεργίας αυτής είναι διαρθρωτική ανεργία δηλ. υπάρχει μεγάλο χάσμα μεταξύ εκπαιδευτικού συστήματος και κενών θέσεων εργασίας.

Γιατί όμως συμβαίνει αυτό; Αν και θα αναφερθούμε παρακάτω στους παράγοντες που προκαλούν, αλλά και συμβάλουν στην παρατεταμένη παρουσία του φαινομένου, αναφέρουμε συνοπτικά τον σημαντικότερο, ο οποίος είναι η δομή της ελληνικής οικονομίας και παραγωγής. Κι αυτό γιατί περιλαμβάνει πάρα πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες κατά κύριο λόγο χρειάζονται περισσότερα κατώτερα και μεσαία στελέχη (πτυχιούχους επαγγελματικής εκπαίδευσης) και λιγότερα ανώτερα στελέχη (πτυχιούχους πανεπιστημίων).

Τα παρακάτω στατιστικά στοιχεία από τις «Έρευνες Εργατικού δυναμικού» της ΕΣΥΕ δείχνουν με έμφαση το πρόβλημα ανεργίας των νέων (15-29 ετών) σε σχέση με το επίπεδο σπουδών που έχουμε σαν χώρα.

2.3.2. Η ανεργία στους νεαρούς πτυχιούχους κατά ηλικιακές ομάδες

Στο σύνολο των νεαρών ανέργων οι πτυχιούχοι κατέχουν το 16,57% και συγκεκριμένα, οι άνεργοι με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο αποτελούν το 0,33%, οι απόφοιτοι ΑΕΙ το 5,90% και οι απόφοιτοι των ΤΕΙ πλειοψηφούν με 10,35%. Συμπεραίνεται, λοιπόν, ότι ανάμεσα στους πτυχιούχους το μεγαλύτερο πρόβλημα απορρόφησης στην αγορά εργασίας το αντιμετωπίζουν οι κάτοχοι πτυχίων των Ανώτερων Τεχνολογικών Ιδρυμάτων της Ελλάδας (διάγραμμα 2.3).

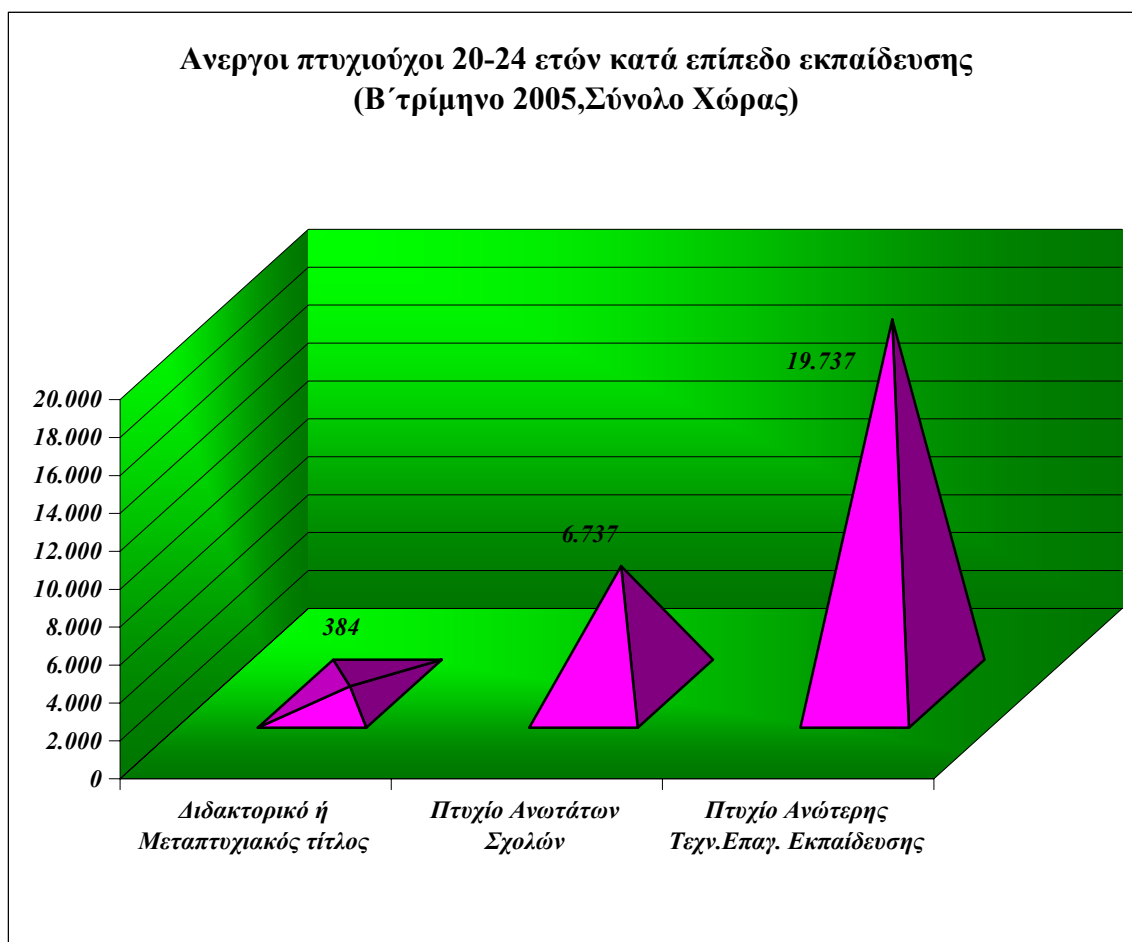
Διάγραμμα 2.3: Άνεργοι κατά ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης, Β τρίμηνο 2005. (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Σημειώνεται ότι, στην παρούσα μελέτη τα στατιστικά στοιχεία τα οποία παρουσιάζονται από τις πηγές της ΕΣΥΕ, κατηγοριοποιούν τους νέους άνεργους σε τρία ηλικιακά γκρουπ. Το πρώτο περιλαμβάνει νέους ηλικίας 15 έως 19 ετών, το δεύτερο νέους 20-24 ετών και το τρίτο νέους 25-29 ετών.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα στατιστικά δεδομένα, οι νέοι άνεργοι των 25-29 ετών κατέχουν όχι μόνο το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, αλλά και το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στο σύνολο των νεαρών πτυχιούχων 15-29 ετών, με 50,23%. Εδώ, συναντάμε τους περισσότερους διδακτορικούς και μεταπτυχιακούς άνεργους (1,47%), αλλά και αποφοίτους των ΑΕΙ (26,87%) στο σύνολο των νέων πτυχιούχων. Φυσικά, οι άνεργοι απόφοιτοι των ΤΕΙ πλειοψηφούν σε κάθε ηλικιακό γκρουπ, κατά συνέπεια και σε αυτό, με ποσοστό 36,57%.

Παρ' όλ' αυτά, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι, στα νεαρά άτομα της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας βρίσκονται οι περισσότεροι κάτοχοι διδακτορικών ή μεταπτυχιακών τίτλων, καθώς και πτυχίων ΑΕΙ με ποσοστά 74,77% και 75,53% αντίστοιχα, στο σύνολο των νέων πτυχιούχων ανέργων που κατέχουν αντίστοιχους τίτλους.

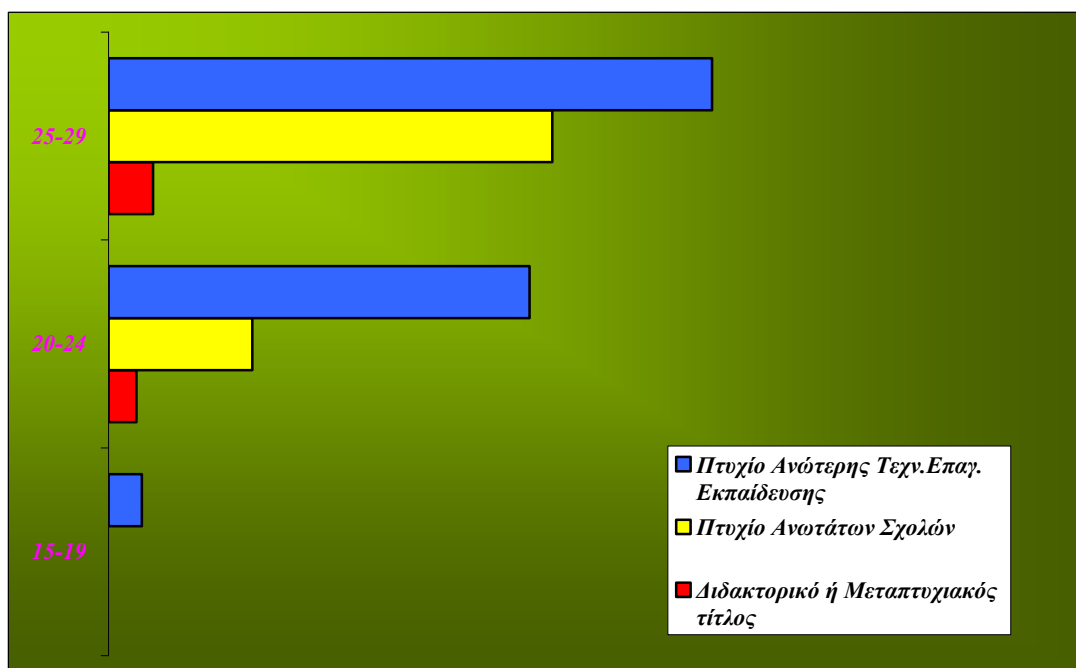
Οι νεαροί της ηλικίας των 20-24 ετών έρχονται δεύτεροι σε επίπεδο μόρφωσης. Αναλυτικά, οι κάτοχοι πτυχίων Ανωτάτων σχολών ανέρχονται στους 6.737 (24,47%) και οι διδακτορικοί ή μεταπτυχιακοί απόφοιτοι στους 384 (25,23%). Το συγκεκριμένο ηλικιακό γκρουπ είναι το δεύτερο το οποίο πλήττεται από την ανεργία με ποσοστό 34,71% στο σύνολο των ανέργων πτυχιούχων 15-29 ετών (διάγραμμα 2.4).

Διάγραμμα 2.4: Άνεργοι πτυχιούχοι 20-24 ετών κατά επίπεδο εκπαίδευσης, Β' τρίμηνο 2005 (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Τέλος, οι μικρότεροι της κατηγορίας των νέων, οι άνεργοι των 15-19 ετών έρχονται λιγότερο αντιμέτωποι με την ανεργία των πτυχιούχων (0,38% στο σύνολο των νεαρών κατόχων πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης). Η εξήγηση στο παραπάνω, είναι προφανής. Εξαιτίας του νεαρού της ηλικίας τους οι περισσότεροι από αυτούς μόλις έχουν τελειώσει το Λύκειο ή ακόμα πηγαίνουν σχολείο (η ηλικία αποφοίτησης από το Λύκειο είναι 17 με 18 χρονών) ή σπουδάζουν σε κάποιο από τα Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας και κατά συνέπεια δεν είναι κάτοχοι κάποιου πανεπιστημιακού τίτλου.

Όλα τα παραπάνω παρουσιάζονται στο διάγραμμα 2.5.

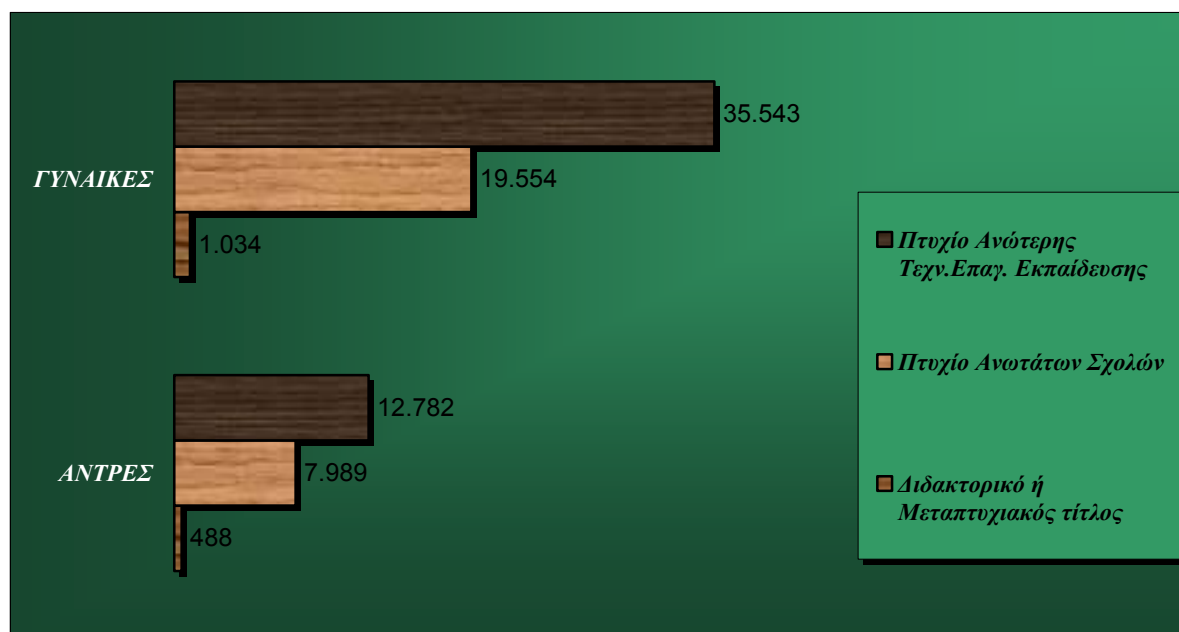

Διάγραμμα 2.5: Άνεργοι κατά ομάδες ηλικιών, φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης, Β τρίμηνο 2005 (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

2.3.3. Η ανεργία των πτυχιούχων κατά φύλο

Στον τομέα της εκπαίδευσης οι συνθήκες στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές και για τις γυναίκες πια, σε σύγκριση με παλαιότερα έτη, με αποτέλεσμα οι Ελληνίδες να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα και ευκαιρίες με τους άνδρες συνομήλικούς τους. Σύμφωνα με τις στατιστικές, οι γυναίκες αποτελούν το 45% των πτυχιούχων των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Σχολών.

Στον επαγγελματικό τομέα, όμως, τα πράγματα διαφέρουν. Οι γυναίκες επιχειρηματίες αποτελούν το 10% του συνόλου (έναντι 20% στην Ευρώπη και 35% στην Αμερική) και οι γυναίκες υψηλόβαθμα στελέχη το 3% του συνόλου. Οι αριθμοί αποδεικνύουν, όπως παρουσιάζεται παρακάτω, ότι το ποσοστό ανεργίας των γυναικών και μάλιστα των νεαρών, παραμένει συστηματικά υψηλότερο σε σχέση με αυτό των ανδρών, ενώ η μακροχρόνια ανεργία πλήττει περισσότερο τις γυναίκες.

Διάγραμμα 2.6: Άνεργοι κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης, Β τρίμηνο 2005
(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Όπως γίνεται σαφές και από το διάγραμμα 2.6, οι άνεργες γυναίκες κάτοχοι πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι μακράν περισσότερες από τους νεαρούς άντρες, 129.094 γυναίκες (27,65%) έναντι 75.277 αντρών (16,12%).

Πίνακας 2.1

Πτυχιούχοι Άνεργοι κατά ομάδες ηλικιών, φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης, Β τρίμηνο 2005

(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

		ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ					
		15-19		20-24		25-29	
		ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος				384	488	650
	Πτυχίο Ανωτάτων Σχολών			666	6.071	7.312	13.484
	Πτυχίο Ανώτερης Τεχν.Επαγ. Εκπαίδευσης	60	233	4.876	14.861	7.845	20.448
	ΣΥΝΟΛΟ	60	233	5.542	21.316	15.645	34.581

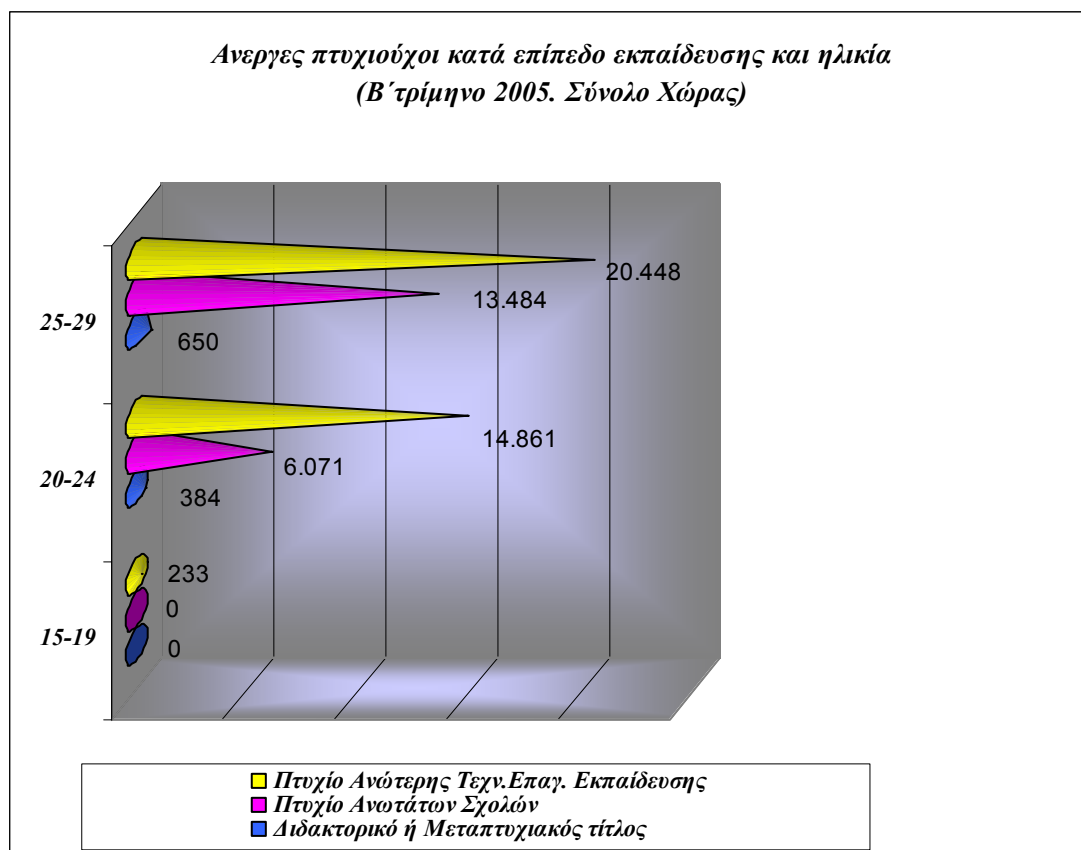
Είναι εντυπωσιακές οι αναλογίες των ανέργων μεταξύ των δύο φύλων σε όλα τα ηλικιακά γκρουπ. Στους άνεργους ηλικίας 15-19 ετών οι γυναίκες που δεν εργάζονται (233 άτομα) είναι σχεδόν τετραπλάσιες από τους άντρες (60 άτομα). Τα άτομα της συγκεκριμένης ηλικίας διαθέτουν μόνον πτυχίο Ιδρυμάτων Ανώτερης Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, λόγω του νεαρού της ηλικίας τους.

Και στους πτυχιούχους των 20 έως 25 ετών, οι άνεργοι άντρες αποτελούν το ¼ των ανέργων πτυχιούχων γυναικών. Η αναλογία μεταξύ των δύο φύλων μειώνεται στο τρίτο ηλικιακό γκρουπ, όπου οι γυναίκες είναι δύο φορές περισσότερες από τους άντρες άνεργους.

Οι γυναίκες πλειοψηφούν των αντρών σε ποσοστά ανεργίας σε όλες τις κατηγορίες πτυχίων (διάγραμμα 2.7). Ενώ, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι δεν υπάρχουν άνεργοι άντρες κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου στις ηλικίες 20 έως 24 ετών.

Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας των γυναικών σημειώνονται στις απόφοιτες των ΤΕΙ τόσο στην ηλικία των 25 έως 29 ετών (26,43% στο σύνολο των νέων πτυχιούχων), όσο και στην ηλικία των 20 έως 25 ετών (19,21%). Επίσης, το 17,43% των γυναικών, κατόχων πτυχίων ΑΕΙ και ηλικίας 25-29 δυσκολεύεται στην ανεύρεση εργασίας.

Από τη μεριά των αντρών, εκείνοι που πλήττονται περισσότερο από την ανεργία είναι οι νεαροί των 25 έως 29 ετών που κατέχουν πτυχία Ανωτάτων Σχολών (διδακτορικό, μεταπτυχιακό και πτυχίο ΑΕΙ) (10,14%) και Ανώτερων Τεχνολογικών Ιδρυμάτων (9,45%).

Διάγραμμα 2.7: Άνεργες πτυχιούχοι κατά επίπεδο εκπαίδευσης και ηλικία, Β' τρίμηνο 2005 (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

2.3.4 «Νέοι» άνεργοι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Το 2005 δημιουργήθηκαν συνολικά 178.572 άνεργοι. Από αυτούς οι 48.049 ήταν πτυχιούχοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας 15 έως 29 ετών. Συγκεκριμένα, οι «νέες» άνεργες ήταν 34.533 και οι «νέοι» άνεργοι ήταν 15.544. Οι γυναίκες και εδώ κλέβουν την «πρωτιά» από τους άντρες (πίνακας 2.2).

Σε επίπεδο χώρας, οι «νέοι άνεργοι 15-29 ετών ήταν στην πλειοψηφία τους κάτοχοι πτυχίων ΤΕΙ (73,58% στο σύνολο των «νέων» ανέργων πτυχιούχων 15-29 χρονών) και ακολουθούν οι πτυχιούχοι των ΑΕΙ (33,16%). Οι μεταπτυχιακοί και διδακτορικοί πτυχιούχοι απορροφούνται μάλλον ευκολότερα

στην αγορά εργασίας, καθώς το 2005 μόνο το 2% των «νέων» ανέργων πτυχιούχων είχαν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο.

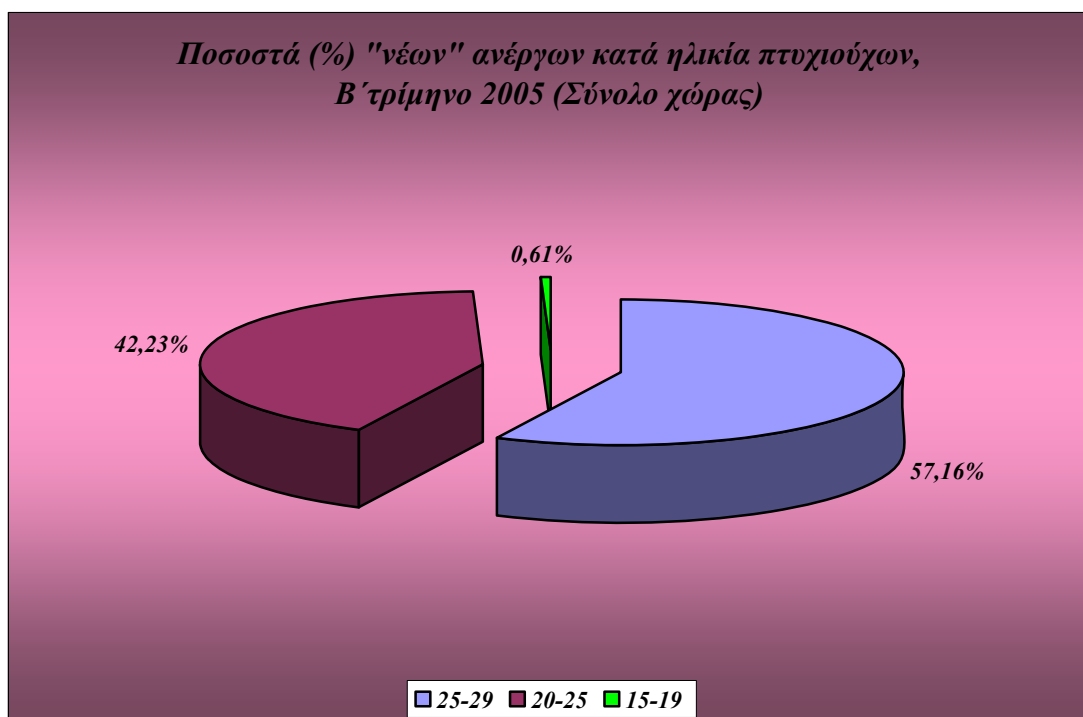
Πίνακας 2.2
"Νέοι" Άνεργοι κατά ομάδες ηλικιών, φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης. Β
τρίμηνο 2005
(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

		ΟΜΑΔΕΣ ΗΛΙΚΙΩΝ					
		15-19		20-24		25-29	
ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΑΝΤΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ
	Διδακτορικό ή μεταπτυχιακό				64	256	650
	Πτυχίο ΑΕΙ			666	5.637	1.449	8.181
	Πτυχίο ΤΕΙ	60	233	3.801	10.123	323	9.646
	Σύνολο	60	233	4.467	15.824	2.028	18.477

Οι «νέοι» άνεργοι πτυχιούχοι των 15 -19 ετών απαριθμούν 293 άτομα και είναι όλοι κάτοχοι πτυχίων Ανώτερων Τεχνολογικών Ιδρυμάτων της Χώρας.

20.291 «νέοι» άνεργοι 20-25 ετών δημιουργήθηκαν το 2005 σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ. Συγκεκριμένα, οι νεαροί κάτοχοι μεταπτυχιακών τίτλων 20-24 χρονών αριθμούν τα 64 άτομα, οι απόφοιτοι των ΑΕΙ είναι 6.303, ενώ 13.924 «νέοι» άνεργοι είναι πτυχιούχοι των ΤΕΙ.

Η ηλικιακή ομάδα των πτυχιούχων 25 έως 29 ετών δέχτηκε το μεγαλύτερο ποσοστό «νέων» ανέργων σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης (57,16%). Το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό παρουσιάζεται στους ανέργους ηλικίας 20-25 ετών (42,23%), ενώ οι μικροί άνεργοι πτυχιούχοι 15-19 ετών σημείωσαν το μικρότερο ποσοστό «νέων» ανέργων πτυχιούχων (0,61%) (διάγραμμα 2.8).

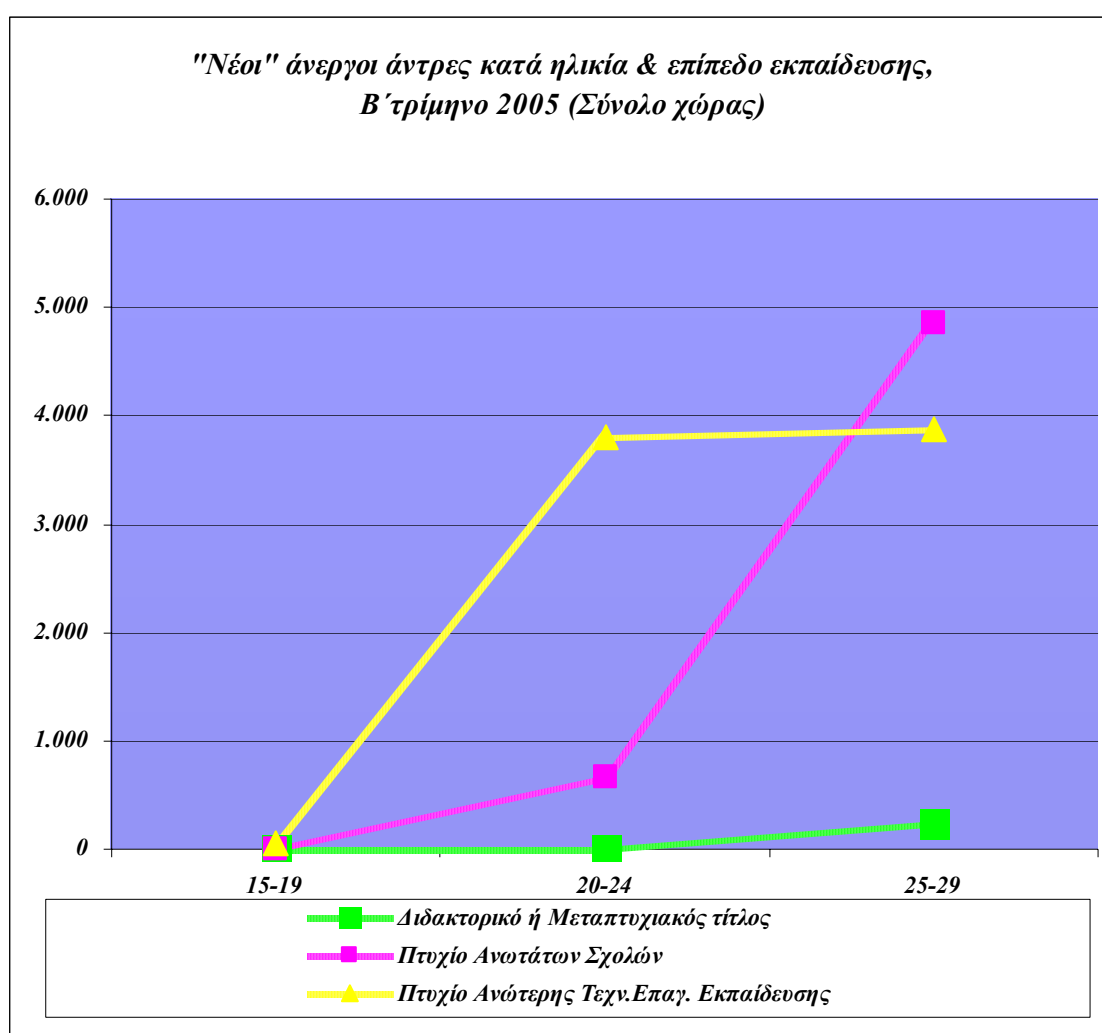
Διάγραμμα 2.8: Ποσοστά (%) «νέων» ανέργων κατά ηλικία πτυχιούχων, Β' τρίμηνο 2005 (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Εξετάζοντας τα στατιστικά δεδομένα κατά φύλο, διαπιστώνουμε ότι το 2005 το μεγαλύτερο πλήγμα δέχτηκαν οι νεαροί άντρες πτυχιούχοι ΤΕΙ 20-24 ετών και πτυχιούχοι ΑΕΙ 25-29 ετών, καθώς δημιουργήθηκαν 3.801 και 1.449 αντίστοιχα, «νέοι» άνεργοι. Ενθαρρυντικό είναι το γεγονός ότι, οι μεταπτυχιακοί άντρες 20-24 ετών παρουσίασαν μηδενικό ποσοστό στην δημιουργία «νέων» ανέργων πτυχιούχων (διάγραμμα 2.9).

Όσον αφορά τις γυναίκες, οι νεαρές ηλικίας 25-29 ετών πλήχθηκαν περισσότερο από την ανεργία, καθώς 18.477 νεαρά κορίτσια ήρθαν αντιμέτωπα με το λυπηρό φαινόμενο της ανεργίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό, όμως, «νέων» ανέργων (21,07% στο σύνολο των «νέων» ανέργων πτυχιούχων) σημειώθηκε στις κατόχους πτυχίων ΤΕΙ 20-24 ετών.

Συγκρίνοντας τα μεγέθη ανάμεσα στα δύο φύλα, παρατηρείται ότι οι γυναίκες όχι μόνο υπερέχουν των αντρών στην παρουσία «νέων» ανέργων, αλλά οι

αναλογίες των ποσοστών μεταξύ των δύο φύλων είναι εντυπωσιακές. Ξεκινώντας από την ηλικία των 15-19 ετών, οι «νέες» άνεργες είναι σχεδόν τετραπλάσιες από τους άντρες (233 κορίτσια, έναντι 60 αγοριών). Στο γκρουπ των 20-25 ετών, η αναλογία μειώνεται κατά 0,5, καθώς οι γυναίκες είναι περίπου 3,5 φορές περισσότερες των «νέων» ανέργων. Ενώ, στην ομάδα των «νέων» ανέργων 25-29 ετών η διαφορά των γυναικών απογειώνεται στο εννιά-πλάσιο! Σημαντικές διαφορές στα στατιστικά δεδομένα των «νέων» ανέργων κατά φύλο σημειώνονται και κατά επίπεδο εκπαίδευσης.

Διάγραμμα 2.9: «Νέοι» άνεργοι άντρες πτυχιούχοι κατά ηλικία & επίπεδο εκπαίδευσης, Β' τρίμηνο 2005. (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

2.3.5. Άνεργοι πτυχιούχοι και διάρκεια ανεργίας

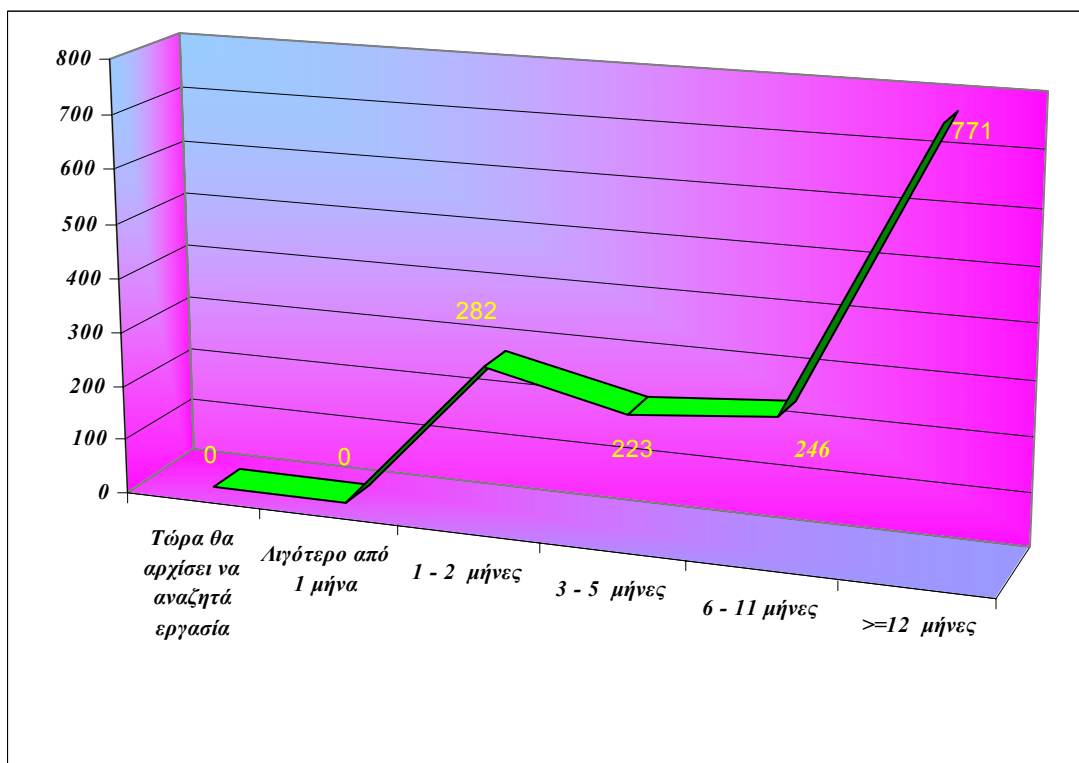
Τα πρόσφατα στοιχεία της ΕΣΥΕ έδειξαν ότι οι νέοι πτυχιούχοι είναι στην συντριπτική τους πλειοψηφία μακροχρόνια άνεργοι, δηλαδή δεν απασχολούνται εδώ και έναν χρόνο, τουλάχιστον (διάγραμμα 2.11).

Παρατηρώντας τα στοιχεία διαπιστώνεται ότι καθώς αυξάνεται η διάρκεια αναζήτησης εργασίας, αυξάνεται και η ανεργία. Οι άνεργοι πτυχιούχοι 15 έως 29 ετών αριθμούν τα 77.378 άτομα, από τους οποίους οι 48.050 είναι «νέοι» άνεργοι πτυχιούχοι. Μόνον 647 νέοι θα μπουν τώρα στο «κυνήγι» των θέσεων εργασίας, οι υπόλοιποι 28.681 ψάχνουν ήδη από έναν μήνα έως και περισσότερο από δύο χρόνια.

Συγκεκριμένα, 38.334 άτομα είναι άνεργα πάνω από ένα χρόνο, 15.751 νέοι είναι άνεργοι από έξι έως έντεκα μήνες, 11.044 πτυχιούχοι δεν έχουν εργαστεί για διάστημα τριών έως πέντε μηνών και 6.739 άτομα ψάχνουν εργασία έναν έως δύο μήνες.

Κατά εκπαιδευτικό επίπεδο, οι απόφοιτοι των Ανώτερων Τεχνολογικών Ιδρυμάτων της χώρας πλήττονται περισσότερο από την μακροχρόνια ανεργία (26.046 άτομα). Ακολουθούν οι κάτοχοι Πανεπιστημιακών τίτλων (11.517 άτομα), ενώ οι διδακτορικοί και μεταπτυχιακοί απόφοιτοι φαίνεται να βρίσκουν ευκολότερα εργασία, καθώς, μόνον 771 άτομα δεν εργάζονται για περισσότερο από έναν χρόνο (διάγραμμα 2.10).

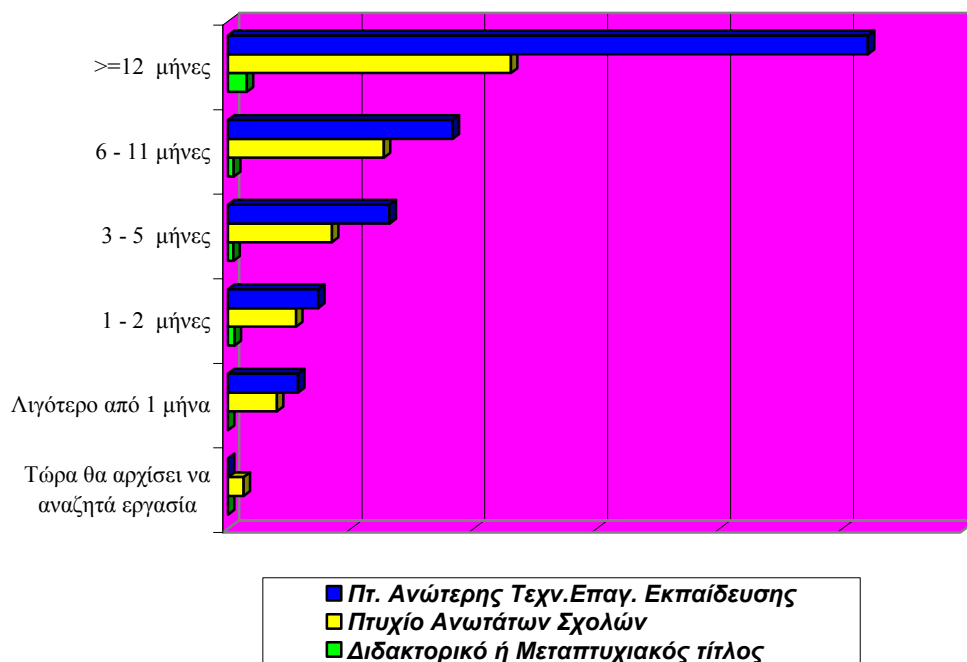
Οι διδακτορικοί και μεταπτυχιακοί πτυχιούχοι παρουσιάζουν μηδενική τιμή στις κατηγορίες των ανέργων που αναζητούν εργασία λιγότερο από ένα μήνα έως και καθόλου. Οι υψηλότερες τιμές ανέργων παρουσιάζονται στο διάστημα του ενός έως δύο μηνών (282 άτομα) και στο διάστημα των δώδεκα μηνών και πάνω (771 άτομα). Στις ενδιάμεσες κατηγορίες ο αριθμός των ανέργων φθίνει, σημειώνοντας τον χαμηλότερο στους τρεις έως πέντε μήνες.

Διάγραμμα 2.10: Άνεργοι κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου και διάρκεια ανεργίας, Β' τρίμηνο 2005 (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

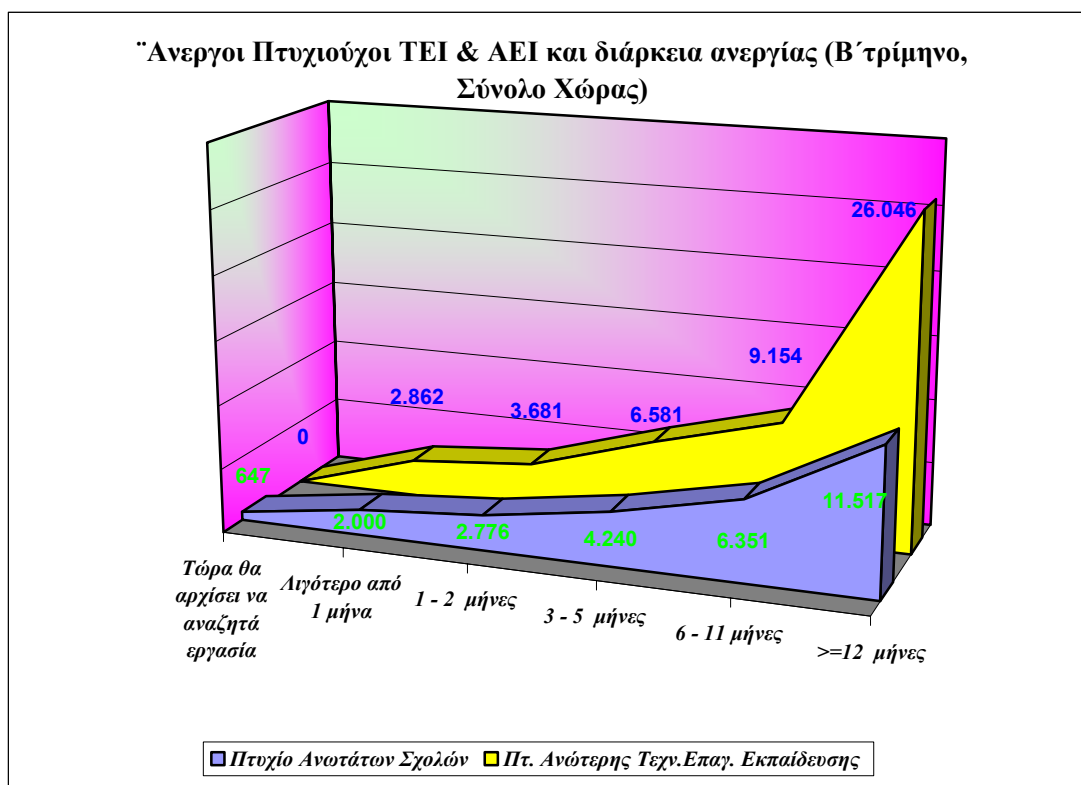
Όπως έχει ήδη σημειωθεί, τόσο οι πτυχιούχοι των ΑΕΙ όσο και των ΤΕΙ πλήττονται από μακροχρόνια ανεργία. Σε αντίθεση, με τους διδακτορικούς και μεταπτυχιακούς πτυχιούχους, ο αριθμός των ανέργων αποφοίτων των ΤΕΙ και ΑΕΙ αυξάνει ανάλογα με την διάρκεια του χρόνου αναζήτησης θέσεων εργασίας. Οι άνεργοι πτυχιούχοι των Τεχνολογικών Ιδρυμάτων υπερέρχουν των κατόχων πτυχίων ΑΕΙ σε όλες τις κατηγορίες διάρκειας της ανεργίας. Μόνο στην περίπτωση των ανέργων που θα ξεκινήσουν τώρα τις προσπάθειες ένταξής τους στο εργατικό δυναμικό της χώρας παρουσιάζουν μηδενική τιμή, σε αντίθεση με τους πτυχιούχους των ΑΕΙ που αριθμούν τους 647 (διάγραμμα 2.12).

**“Ανεργοί πτυχιούχοι και διάρκεια ανεργίας (Β' τρίμηνο 2005,
Σύνολο Χώρας)**

Διάγραμμα 2.11: Άνεργοι πτυχιούχοι και διάρκεια ανεργίας, Β' τρίμηνο 2005
(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Μελετώντας τα στατιστικά δεδομένα κατά φύλλο, παρατηρείται ότι οι γυναίκες πτυχιούχοι δυσκολεύονται περισσότερο να βρουν εργασία, καθώς το 86% των νεαρών γυναικών στο σύνολο των ανέργων πτυχιούχων γυναικών 15 έως 29 ετών, είναι άνεργες πάνω από ένα χρόνο. Το αντίστοιχο ποσοστό για τους άντρες είναι 63,79%. Βέβαια, και στα δύο φύλα η μακροχρόνια ανεργία είναι περισσότερο «διαδεδομένη», έναντι των άλλων ειδών ανεργίας (διάγραμμα 2.13).

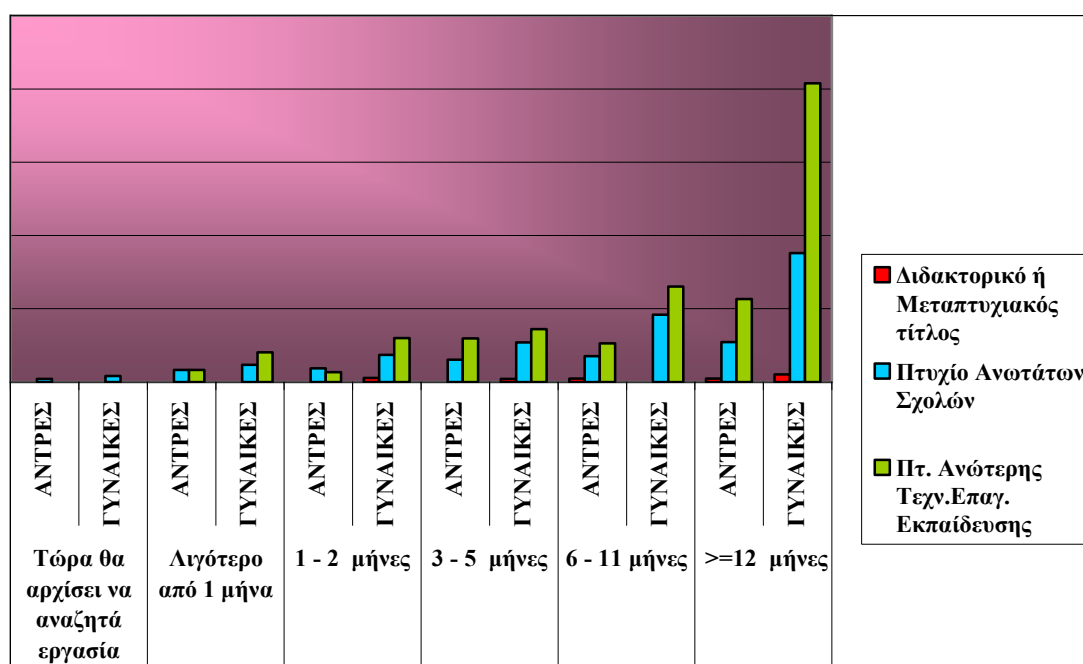
Διάγραμμα 2.12: Άνεργοι πτυχιούχοι ΤΕΙ & ΑΕΙ και διάρκεια ανεργίας, (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Οι γυναίκες άνεργες πλειοψηφούν σε όλες τις κατηγορίες χρονικής διάρκειας της ανεργίας. Μάλιστα, στην περίπτωση των νεαρών πτυχιούχων που δεν εργάζονται για διάστημα 6-11 μηνών, καθώς και περισσότερο από ένα χρόνο, ο αριθμός των άνεργων αντρών είναι μόλις το 1/3 του αριθμού των γυναικών.

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγουμε συγκρίνοντας τα δύο φύλλα και κατά εκπαιδευτικό επίπεδο. Η μόνη ανατροπή σημειώνεται στην περίπτωση των ανδρών διδακτορικών και μεταπτυχιακών πτυχιούχων, οι οποίοι είναι άνεργοι για μισό έως ένα χρόνο και αριθμούν τους 246, ενώ οι γυναίκες παρουσιάζουν μηδενική τιμή. και στα δύο φύλλα οι απόφοιτοι των ΤΕΙ παρουσιάζουν τα μεγαλύτερα διαστήματα ανεργίας (διάγραμμα 2.13).

Συνοψίζοντας, παρατηρούμε ότι οι άνεργοι κάτοχοι πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας 15 έως 29 ετών αναζητούν εργασία, στην πλειοψηφία

τους, για διάστημα πάνω από έναν χρόνο. Οι άντρες και οι διδακτορικοί – μεταπτυχιακοί απόφοιτοι (και των δύο φύλων) αντιμετωπίζουν τα μικρότερα διαστήματα ανεργίας. Αντίθετα, οι γυναίκες και οι πτυχιούχοι των ΤΕΙ (ανεξαρτήτου φύλου) παραμένουν άνεργοι για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα.

Διάγραμμα 2.13: Σύγκριση ανέργων πτυχιούχων κατά φύλο, διάρκεια ανεργίας και εκπαιδευτικό επίπεδο (Β' τρίμηνο 2005, Σύνολο Χώρας) (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

2.3.6. Γεωγραφική κατανομή των ανέργων πτυχιούχων

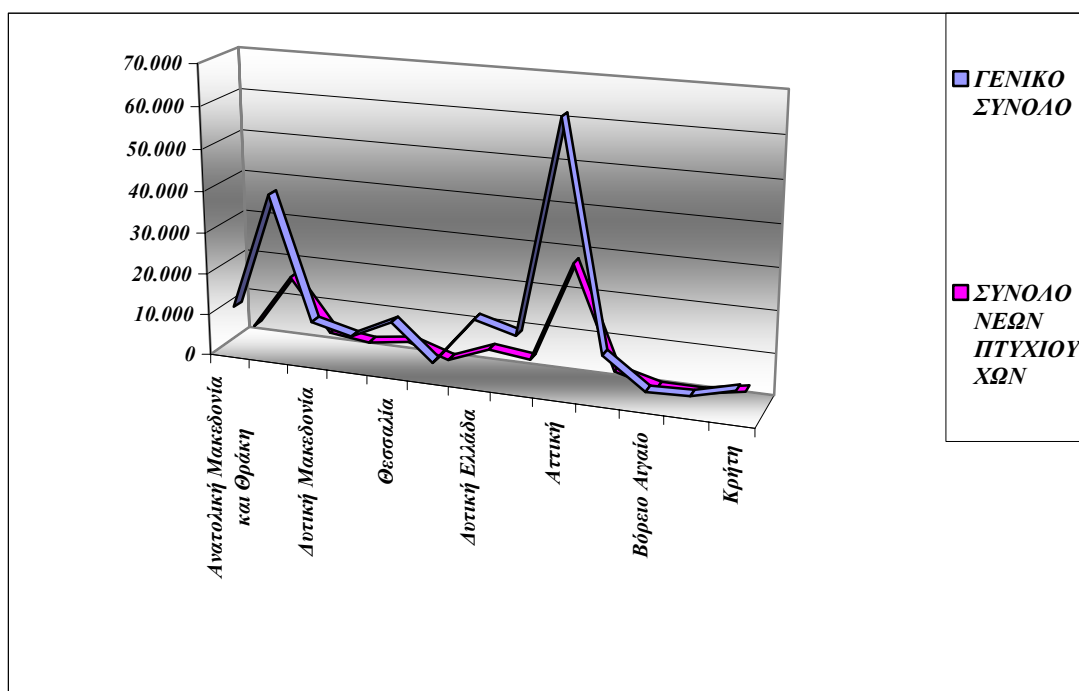
Οι στατιστικές μελέτες μας πληροφορούν ότι η ανεργία είναι φαινόμενο κυρίως των αστικών και περισσότερο ανεπτυγμένων περιοχών της Ελλάδας. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση της ανεργίας των νεαρών πτυχιούχων (διάγραμμα 2.14).

Στη Χώρα μας, οι δύο περιοχές που αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα στην απορρόφηση νέων πτυχιούχων στην αγορά εργασίας είναι η

Αττική και η Κεντρική Μακεδονία. Η Αττική συγκεντρώνει τους περισσότερους άνεργους πτυχιούχους ηλικίας 15 – 29 ετών (28.049 άτομα) και η Κεντρική Μακεδονία έπεται με 16.776 άνεργους.

Οι υπόλοιπες περιοχές ακολουθούν με μικρότερα, αλλά σημαντικά ποσοστά ανεργίας. Η Δ. Ελλάδα συγκεντρώνει 4.965 άνεργους, η Θεσσαλία 4.266, η Δ. Μακεδονία 4.068, η Στερεά Ελλάδα 3.789 άτομα, η Πελοπόννησος 3.514, η Ανατολική Μακεδονία και η Θράκη αριθμούν 3.340 άνεργους πτυχιούχους. Η Ήπειρος, η Κρήτη και τα νησιά του Αιγαίου και του Ιονίου παρουσιάζουν τα μικρότερα μεγέθη ανέργων με 2.892, 2.809, 1.857 και 1.051 άτομα αντίστοιχα.

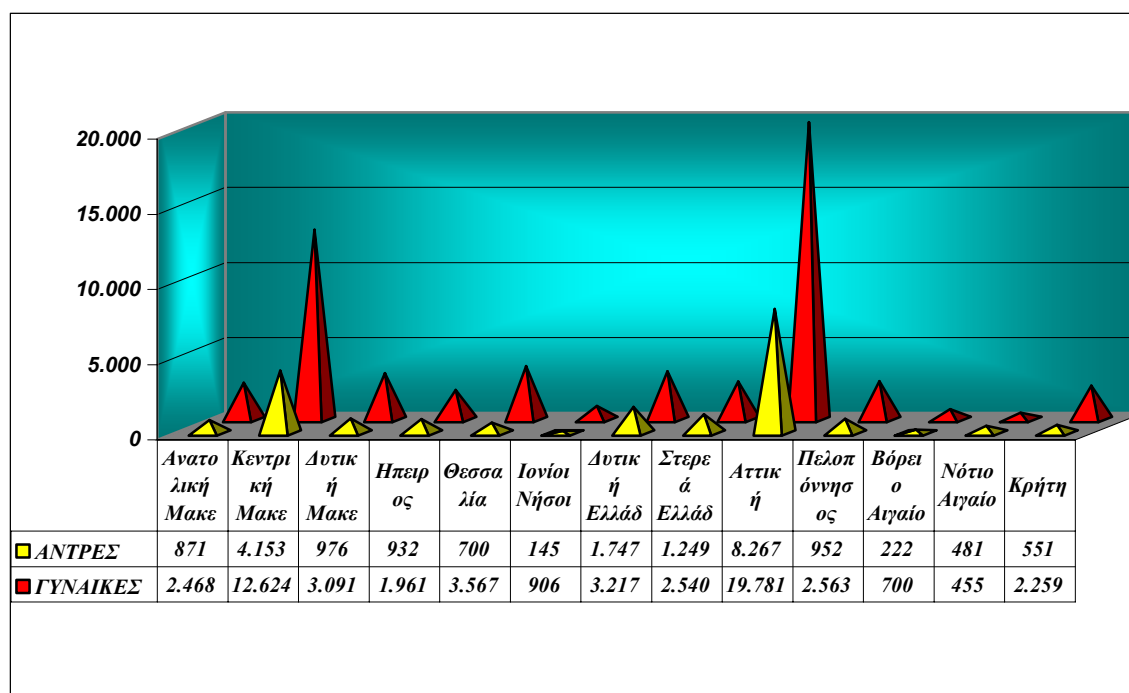
Μελετώντας τη διάρκεια της ανεργίας των πτυχιούχων κατά γεωγραφικές περιοχές διαπιστώνεται για μια ακόμα φορά ότι οι περισσότεροι νεαροί άνεργοι αναζητούν εργασία για διάστημα μεγαλύτερο των 12 μηνών σε όλες τις περιοχές της χώρας. Μοναδική εξαίρεση αποτελούν τα νησιά του Ιονίου. Οι Ιόνιοι κάτοχοι πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης δυσκολεύονται να ενταχθούν στο εργατικό δυναμικό του τόπου τους για διάστημα τριών έως πέντε μηνών.

Διάγραμμα 2.14: Γεωγραφική κατανομή νέων ανέργων πτυχιούχων, Β' τρίμηνο 2005 (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005.

Στην Κεντρική Μακεδονία σημειώνεται το μεγαλύτερο ποσοστό νέων πτυχιούχων, οι οποίοι σε διάστημα μικρότερο του ενός μηνός καταφέρνουν να απορροφηθούν στην αγορά εργασίας (23,35% στο σύνολο των άνεργων πτυχιούχων που ψάχνουν εργασία λιγότερο από 1 μήνα). Εντυπωσιακή είναι και η περίπτωση των ανέργων του Νότιου Αιγαίου, όπου δεν υπάρχουν μακροχρόνια άνεργοι πτυχιούχοι. Επίσης, στο Ιόνιο είναι μηδενικό το ποσοστό των άνεργων αποφοίτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για διάστημα 6-11 μηνών.

Οι αριθμοί δεν είναι όμως το ίδιο μικροί και για τους μακροχρόνια άνεργους πτυχιούχους ηλικίας 15 – 29 ετών στις περιοχές της Μακεδονίας, της Ηπείρου, της Αττικής, της Πελοποννήσου και της Στερεάς Ελλάδας, οι οποίοι πλειοψηφούν.

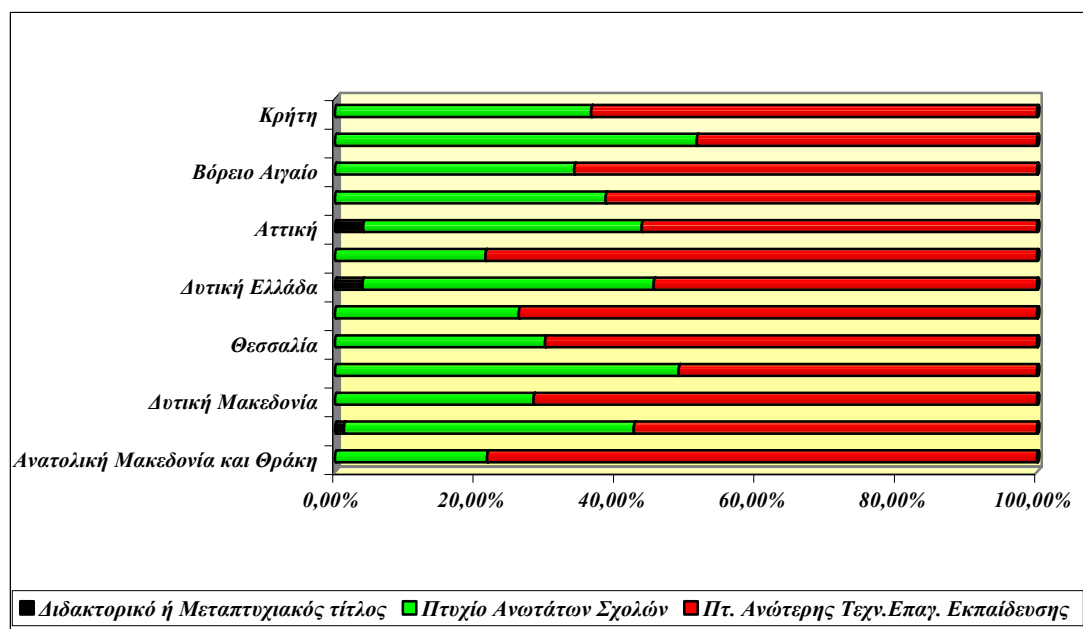
Διάγραμμα 2.15: Γεωγραφική κατανομή άνεργων πτυχιούχων κατά φύλο, Β' τρίμηνο 2005 (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Η ανεργία των γυναικών υπερέχει των αντρών όχι μόνο σε επίπεδο Χώρας, αλλά και κατά γεωγραφική περιοχή. Τόσο στην Ελληνική Περιφέρεια, όσο και

στην Αττική οι νεαρές άνεργες πτυχιούχοι 15 έως 29 ετών, πλειοψηφούν των νεαρών ανέργων. Η ανατροπή γίνεται μόνο στο Νότιο Αιγαίο, όπου οι άντρες ξεπερνούν τις γυναίκες κατά 26 άτομα.

Οι περισσότερες γυναίκες που πλήττονται από την ανεργία συγκεντρώνονται στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία. Στην Αττική ο αριθμός των γυναικών είναι διπλάσιος των αντρών, ενώ στην Κεντρική Μακεδονία είναι τριπλάσιος. Παρόμοια εικόνα παρουσιάζουν και οι υπόλοιπες περιοχές με αποκορύφωση το Ιόνιο και τη Θεσσαλία. Στα νησιά του Ιονίου ο αριθμός των άνεργων γυναικών είναι εξαπλάσιος των αντρών, ενώ στη Θεσσαλία οι άντρες άνεργοι αποτελούν μόλις το 1/5 των γυναικών που αναζητούν εργασία (διάγραμμα 2.15).

Σε όλες τις περιοχές της Χώρας οι περισσότεροι άνεργοι πτυχιούχοι είναι κάτοχοι πτυχίων Ανώτερων Τεχνολογικών Ιδρυμάτων. Η πλειοψηφία τους συγκεντρώνεται στην Αττική και την Κεντρική Μακεδονία. Σε αντίθεση με τις υπόλοιπες, το Νότιο Αιγαίο είναι η μοναδική περιοχή που συγκεντρώνει τους περισσότερους άνεργους πτυχιούχους ΑΕΙ (διάγραμμα 2.16).

Διάγραμμα 2.16: Άνεργοι 15-29 ετών κατά εκπαιδευτικό επίπεδο, γεωγραφική περιοχή, Β' τρίμηνο 2005 (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Τα στατιστικά στοιχεία μας δείχνουν ότι αυτοί οι οποίοι δυσκολεύονται λιγότερο να βρουν εργασία είναι οι μεταπτυχιακοί και διδακτορικοί πτυχιούχοι. Στην Μακεδονία, το Ιόνιο, το Αιγαίο, την Ήπειρο, τη Θεσσαλία, την Πελοπόννησο, την Κρήτη και τη Στερεά Ελλάδα το ποσοστό των άνεργων πτυχιούχων διδακτορικού επιπέδου είναι μηδενικό. Μόνον η Αττική σημειώνει μεγάλο αριθμό διδακτορικών και μεταπτυχιακών άνεργων νέων (1.821 άτομα).

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, διαπιστώνεται ότι το υψηλότερο εκπαιδευτικό επίπεδο το συγκεντρώνουν οι άνεργοι της Αττικής, της Κεντρικής Μακεδονίας και της Δυτικής Ελλάδας. Οι περιοχές αυτές συγκεντρώνουν και τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας των πτυχιούχων 15-29 ετών στο σύνολο της χώρας.

2.3.7. Άνεργοι πτυχιούχοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Τα στατιστικά στοιχεία μας πληροφορούν ότι προκειμένου ν' αντιμετωπίσουν την μάστιγα της ανεργίας οι νέοι, ένας στους τέσσερις πτυχιούχους σήμερα απασχολείται σε εργασία το αντικείμενο της οποίας είναι άσχετο με το περιεχόμενο των σπουδών του, ενώ επτά σους δέκα νέους αισθάνονται «ανασφάλεια για το μέλλον», και δηλώνουν ότι η σημερινή εποχή είναι πολύ πιο δύσκολη απ' ότι παλιότερα. Ας δούμε όμως τι ακριβώς συμβαίνει με την ανεργία των πτυχιούχων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, σε ποιον συγκεντρώνονται οι περισσότεροι πτυχιούχοι και σε ποιον η απορρόφησή τους είναι άμεση.

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει το σύνολο των άνεργων πτυχιούχων 15 έως 29 ετών ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, στον οποίον έχουν εργαστεί στο παρελθόν και επίπεδο εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας.

Πίνακας 2.3

**Άνεργοι πτυχιούχοι ανά κλάδο οικον/κής δραστηριότητας που έχουν
εργαστεί στο παρελθόν, Β΄ τρίμηνο 2005**

(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

	Διδακτορικό ή Μεταπτυχιακός τίτλος	Πτυχίο Ανωτάτων Σχολών	Πτ. Ανώτερης Τεχν.Επαγ. Εκπαίδευσης
Α. Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα και δασοκομία	0	0	101
Β. Αλιεία	0	244	0
Γ. Ορυχεία και λατομεία	0	0	0
Δ. Μεταποιητικές βιομηχανίες	0	889	2.145
Ε. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος φυσικού αερίου και νερού	0	148	219
ΣΤ. Κατασκευές	0	0	315
Ζ. Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης	461	678	4.674
Η. Ξενοδοχεία και εστιατόρια	0	235	2.299
Θ. Μεταφορές αποθήκευση και επικοινωνίες	0	484	1.838
Ι. Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί	0	374	1.261
Κ. Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμισθώσεις και επιχειρηματικές δραστηριότητες	102	830	1.736
Λ. Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	0	1.007	1.547
Μ. Εκπαίδευση	0	2.275	1.397
Ν. Υγεία και κοινωνική μέριμνα	0	210	1.533
Ξ. Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών υπέρ του κοινωνικού συνόλου και άλλων υπηρεσιών κοινωνικού ή ατομικού χαρακτήρα	0	815	1.290
Ο. Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό	0	0	223
Π. Ετερόδοικοι οργανισμοί και όργανα	0	0	0

Οι περισσότεροι άνεργοι (5.813 άτομα) απαριθμούνται στον τομέα «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης». Ακολουθούν οι κλάδοι της μέσης εκπαίδευσης (3.672 άτομα), των μεταποιητικών βιομηχανιών (3.034), της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και των επιχειρήσεων (2.668).

Η γεωργία, η κτηνοτροφία, η θήρα και η δασοκομία συγκεντρώνουν λιγότερο το ενδιαφέρον των πτυχιούχων νέων για να εργαστούν (101 άτομα). Ενώ, στους κλάδους των ορυχείων, των λατομείων, τους ετερόδικους οργανισμούς και όργανα ο αριθμός των άνεργων πτυχιούχων είναι μηδενικός. Μικρός είναι και ο αριθμός των άνεργων κατόχων πτυχίων που δραστηριοποιήθηκαν στους κλάδους της αλιείας και των ιδιωτικών νοικοκυριών που απασχολούν οικιακό προσωπικό.

Διδακτορικοί και μεταπτυχιακοί άνεργοι βρίσκονται μόνο στους κλάδους του Εμπορίου, της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και των επιχειρήσεων. Όλοι οι άλλοι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας συγκεντρώνουν μηδενικό αριθμό άνεργων μεταπτυχιακού και διδακτορικού επιπέδου.

Στη μέση εκπαίδευση αριθμούν 2.257 άνεργοι πτυχιούχοι Πανεπιστημίων. Στο δημόσιο τομέα και τα Στρατιωτικά επαγγέλματα οι άνεργοι πτυχιούχοι ΑΕΙ φτάνουν τους 1.007, κατατάσσοντας τους παραπάνω κλάδους ως τους τομείς με το μεγαλύτερο αριθμό άνεργων πτυχιούχων Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων.

Οι άνεργοι απόφοιτοι των ΤΕΙ πλειοψηφούν σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας της χώρας. Πρωτεύουσες όμως θέσεις κατέχουν οι τομείς του εμπορίου (4.674 άτομα), των τουριστικών επαγγελμάτων (ξενοδοχεία-εστιατόρια), και οι μεταποιητικές βιομηχανίες (2.145 άνεργοι).

Οι άντρες άνεργοι πτυχιούχοι πλειοψηφούν στους κλάδους του εμπορίου, των επισκευών οχημάτων, των μεταφορών και των επικοινωνιών, όπου συγκεντρώνεται το 35% στο σύνολο των άνεργων αντρών πτυχιούχων. Μόνον, στον κλάδο του εμπορίου και των επισκευών οχημάτων συγκεντρώνεται σημαντικός αριθμός άνεργων αντρών κατόχων διδακτορικού και μεταπτυχιακού τίτλου (243 άτομα), στον οποίον εργάστηκαν στο παρελθόν. Οι υπόλοιποι κλάδοι συγκεντρώνουν κυρίως απόφοιτους των ΤΕΙ, όπως οι μεταφορές, οι επικοινωνίες τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια. Ενώ, η μέση εκπαίδευση συγκεντρώνει μόλις 910 άνεργους άντρες απόφοιτους ΑΕΙ.

Οι γυναίκες πτυχιούχοι που δυσκολεύονται να απορροφηθούν στην αγορά εργασίας στο αντικείμενο των σπουδών τους, απασχολήθηκαν κυρίως στον τομέα του εμπορίου (4.279 άτομα), της μέσης εκπαίδευσης (2.762), της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και των επιχειρήσεων (2.379). Στους ανδροκρατούμενους τομείς της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, της θήρας, της δασοκομίας, των ορυχείων και των λατομείων ο αριθμός των άνεργων γυναικών πτυχιούχων είναι μηδενικός.

Στην περίπτωση των γυναικών οι περισσότερες άνεργες διδακτορικού και μεταπτυχιακού επιπέδου δε συγκεντρώνονται μόνο στον τομέα του εμπορίου (218), όπως είδαμε παραπάνω στους άντρες, αλλά και στον τομέα της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και των επιχειρήσεων (102 άτομα). Στους υπόλοιπους τομείς οικονομικής δραστηριότητας τα ποσοστά των άνεργων μεταπτυχιακών γυναικών είναι μηδενικά.

Για άλλη μια φορά, στη μέση εκπαίδευση συγκεντρώνονται οι περισσότερες άνεργες γυναίκες, οι οποίες αριθμούν τις 1.365 πτυχιούχους ΑΕΙ. Ενώ, 3.606 άνεργες πτυχιούχοι ΤΕΙ απαριθμούνται στον τομέα του εμπορίου κα επισκευών οχημάτων. 1.837 πτυχιούχοι στις μεταποιητικές βιομηχανίες, 1.485 άνεργες στον τομέα των τουριστικών επαγγελμάτων.

Όσον αφορά την γεωγραφική κατανομή των άνεργων πτυχιούχων ανά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, στον οποίο έχουν εργαστεί στο παρελθόν, η εικόνα είναι ακόλουθη.

Στη Μακεδονία και τη Θράκη οι περισσότεροι άνεργοι πτυχιούχοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (27%) απασχολήθηκαν στον κλάδο των μεταποιητικών βιομηχανιών. Στην Ήπειρο 247 άνεργοι πτυχιούχοι ΑΕΙ εργάστηκαν στη μέση εκπαίδευση. Και στη Θεσσαλία η εικόνα είναι ανάλογη της Ηπείρου, όμως στη συγκεκριμένη περιφέρεια 731 πτυχιούχοι ΑΕΙ και ΤΕΙ, επιπλέον, που πλήττονται από την ανεργία απορροφήθηκαν στον τομέα του εμπορίου και των επισκευών οχημάτων.

Στα νησιά του Ιονίου η ανεργία είναι ισομερώς κατανομημένη ανάμεσα στους πτυχιούχους 15-29 ετών που εργάστηκαν στους τομείς των ξενοδοχείων και εστιατορίων (146 άτομα), των ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών οργανισμών (146) και το Δημόσιο τομέα (146). Ενώ, στα νησιά του Αιγαίου η ανεργία οδήγησε τους νέους πτυχιούχους στους τομείς των ξενοδοχείων και των εστιατορίων. Γεγονός αναμενόμενο σε μια περιοχή με τεράστια τουριστική ανάπτυξη, κυρίως τους καλοκαιρινούς μήνες.

Στη Δυτική και Στερεά Ελλάδα στο εμπόριο και τις επισκευές οχημάτων απασχολήθηκε το 25% των νέων ανέργων κατόχων πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Στην Πελοπόννησο οι κλάδοι των επιχειρήσεων και των επαγγελματιών υγείας και κοινωνικής μέριμνας υπήρξαν ο εύκολος στόχος των ανέργων πτυχιούχων.

Στην Αττική η ανεργία των πτυχιούχων μοιράζεται ανάμεσα σε διάφορους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας. Το εμπόριο, η μέση εκπαίδευση, οι μεταφορές και οι επικοινωνίες είναι οι τομείς που αριθμούν τους περισσότερους πτυχιούχους οι οποίοι βρήκαν δουλειά για κάποιο χρονικό διάστημα προκειμένου να εξοικονομήσουν τα «προς το ζην» είτε κατά τη διάρκεια των σπουδών τους είτε μετά την αποφοίτησή τους.

2.3.8. Πτυχία και επαγγελματική αποκατάσταση

Υπάρχουν πτυχία που απογειώνουν επαγγελματικά τους κατόχους τους, καθώς παρουσιάζουν μεγάλη ζήτηση στην αγορά εργασίας, αλλά υπάρχουν και πανεπιστημιακοί τίτλοι που δημιουργούν ανέργους.

Αναλυτικότερα, παραδοσιακά αξιόλογα και κοινωνικά καταξιωμένα επαγγέλματα όπως αυτά του γιατρού, δικηγόρου και καθηγητού ήδη έχασαν την αίγλη τους και οι απόφοιτοι των αντίστοιχων σχολών οδηγούνται στην ανεργία. Αντίθετα, οι τομείς Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οικονομίας, Πληροφορικής και Τεχνολογίας συγκεκριμένων ειδικοτήτων έχουν υψηλή ζήτηση.

Η άριστη γνώση ξένων γλωσσών (κυρίως αγγλικής – γερμανικής - γαλλικής) και των Η/Υ με παράλληλη εργασιακή εμπειρία αποτελούν τα απαραίτητα συμπληρωματικά προσόντα του υποψήφιου για μια αξιόλογη θέση εργασίας. Εκτός από αυτά, οι μεταπτυχιακές σπουδές σε ειδικότητες αιχμής και γενικότερα η «δια βίου εκπαίδευση» θεωρούνται ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για τον νέο που θα εξέλθει στην αγορά εργασίας.

Θετικές ως πολύ θετικές προοπτικές απορρόφησης στην αγορά εργασίας έχουν οι τομείς:

- Πληροφορικής
- Οικονομίας και Διοίκησης
- Μηχανολόγοι – Ηλεκτρολόγοι – Πολιτικοί Μηχανικοί
- Τεχνολόγοι και Ελεγκτές Τροφίμων
- Γεωπόνους – Ιχθυολόγοι
- Περιβαλλοντολόγοι – Διαχειριστές ποιότητας
- Τεχνολόγοι ιατρικών μηχανημάτων
- Νοσηλεύτες – Οπτικοί – Φυσιοθεραπευτές
- Διαιτολόγοι – Αισθητικοί – Ψυχολόγοι – Κοινωνικοί Λειτουργοί και
- Εκπαιδευτές ΑΜΕΑ (Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες)

Αρνητικές ως πολύ αρνητικές προοπτικές απορρόφησης στη αγορά εργασίας έχουν οι:

- Ιατρικές και Νομικές σχολές
- Δημοσιογράφοι
- Εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων
- Μετεωρολόγοι – Αστρονόμοι
- Πολιτικοί επιστήμονες – Κοινωνιολόγοι

Ουδέτερες προοπτικές απορρόφησης στην αγορά εργασίας έχουν οι:

- Κτηνίατροι – Γεωπόνοι

- Ξένες γλώσσες
- Αρχιτέκτονες
- Πιλότοι – Πλοίαρχοι
- Γυμναστές – Χορευτές – Χορογράφοι

Επαγγέλματα του μέλλοντος:

1. *Σχεδιαστής Ιστοσελίδων.* Αναμενόμενη αύξηση της ζήτησης καθώς κάθε εταιρεία, οργανισμός και ιδιώτης θα προβάλλεται μέσω Internet.
2. *Μηχανικός Ιστών.* Οι ερευνητές επιστήμονες έχουν αρχίσει ήδη να "κατασκευάζουν" ιστούς ανθρωπίνων οργάνων.
3. *Προγραμματιστής Γονιδίων.* Τεχνικοί εργαστηρίων θα αλλάζουν τα ατομικά γονίδια με σκοπό την αποφυγή ασθενειών αλλά και για αισθητικούς λόγους.
4. *Αγρότης-φαρμακοποιός και Κτηνοτρόφος-φαρμακοποιός.* Θα καλλιεργούνται λαχανικά και θα εκτρέφονται ζώα που θα έχουν υποστεί γενετικές επεμβάσεις ώστε να παράγουν θεραπευτικές πρωτεΐνες.
5. *Επιμελητής Δημιουργίας Παραδόξων Τροφών.* Πουλερικά χωρίς φτερά και φρούτα χωρίς φλούδα ήδη δημιουργήθηκαν. Στο μέλλον θα υπάρχουν ψάρια ταχείας ανάπτυξης και φρούτα που δεν παγώνουν.
6. *Ντετέκτιβ Δεδομένων.* Θα είναι επιφορτισμένος με την εξαγωγή συγκεκριμένων πληροφοριών μέσα από τεράστιες βάσεις ψηφιακών δεδομένων.
7. *Εργαζόμενος σε Γραμμή Επικοινωνίας για Τεχνικές Λύσεις.* Ήδη μεγάλες εταιρείες απασχολούν προσωπικό που δίνει λύσεις σε τεχνικά προβλήματα υπολογιστών μέσω τηλεφώνου και Internet. Το ίδιο θα ισχύει για τα προβλήματα κάθε ηλεκτρικής συσκευής.
8. *"Στενός" Διαφημιστής.* Θα προωθεί προϊόντα χρησιμοποιώντας μυρωδιές και γεύσεις με απώτερο σκοπό να περάσει μηνύματα επιθυμίας αγοράς τους κατευθείαν στον εγκέφαλο του καταναλωτή.
9. *Μηχανικός Γνώσεων.* Μελετά συστήματα και τα αναλύει σε κανόνες που άλλοι εργαζόμενοι μπορούν να ακολουθήσουν στο πλαίσιο της διαδικασίας διεκπεραίωσης της εργασίας τους.

Επαγγέλματα που θα εξαφανιστούν:

1. *Μεσάζων-Μεσολαβητής* (κάθε είδους). Το Internet θα εξαφανίσει τα σχετικά επαγγέλματα. Λίγοι εκπρόσωποί τους θα διατηρηθούν για την εξυπηρέτηση των ηλεκτρονικά αναλφάβητων.
2. *Εκπαιδευτικός*. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση (τηλ-εκπαίδευση) αναπτύσσεται ραγδαία.
3. *Τυπογράφος*. Στο μέλλον δεν θα τυπώνονται κείμενα σε χαρτί. Τα ηλεκτρονικά βιβλία και εφημερίδες είναι ήδη γεγονός.
4. *Στενογράφος*. Σύστημα αναγνώρισης φωνής θα επιτρέπει την καταγραφή της ομιλίας.
5. *Ανώτερο Στέλεχος Επιχειρήσεων*. Οι μεγάλες εταιρείες αναζητούν και εφαρμόζουν πρωτοποριακές μεθόδους αποφυγής του υπερβολικού συγκεντρωτισμού στη λήψη αποφάσεων.
6. *Ορθοδοντικός*. Ήδη πραγματοποιούνται κλινικές δοκιμές προγραμμάτων ορθοδοντικής με τη χρήση προσομοιωτών που θα εφαρμόζονται σε πλαστικά επιθέματα στα δόντια.
7. *Δεσμοφύλακας*. Διαρκής παρακολούθηση των εγκλείστων θα επιτυγχάνεται μέσω μικροσκοπικών συσκευών.
8. *Οδηγός Φορτηγού*. Υπολογιστές θα "οδηγούν" τα φορτηγά σε "έξυπνες" λωρίδες κυκλοφορίας.
9. *Οικιακός Βοηθός*. Κεντρικός υπολογιστής θα ελέγχει συστήματα αυτόματου καθαρισμού.

Στους καταλόγους της ανεργίας υπάρχουν περίπου 10.000 γιατροί, φαρμακοποιοί, οδοντίατροι και ασκούντες συναφή επαγγέλματα. Πρέπει να σημειωθεί βέβαια ότι οι άνεργοι πτυχιούχοι δεν είναι συνολικά εγγεγραμμένοι στον ΟΑΕΔ. Ο αριθμός των εν ενεργεία γιατρών, δε, ξεπερνάει τις 61.000 άτομα, ενώ περίπου 2.000 απόφοιτοι ελληνικών και ξένων ιατρικών πανεπιστημιακών σχολών προστίθενται κάθε χρόνο στην αγορά εργασίας. Στον πίνακα των ευρωπαϊκών χωρών, που αφορά την πυκνότητα του ιατρικού δυναμικού, η Ελλάδα κατέχει πλέον την πρώτη θέση με πέντε γιατρούς ανά χίλιους κατοίκους. Μάλιστα οι επαγγελματίες του ιατρικού χώρου αυξάνονται ταχύτατα στην Ελλάδα και έχουν ξεπεράσει κράτη όπως το Βέλγιο και τη

Γαλλία, με τα οποία η χώρα μας συμβάδιζε το 1990. Το μεγαλύτερο πρόβλημα ανεργίας στον κλάδο της Ιατρικής παρουσιάζουν σήμερα οι ειδικότητες Γενικής Ιατρικής, Φυσιοϊατρικής, Κυτταρολογίας, Αιματολογίας, Αγγειοχειρουργικής, Αναισθησιολογίας και Χειρουργικής Θώρακος. Παράλληλα, όμως και ένας στους τέσσερις νέους έλληνες οδοντιάτρους έχει προβλήματα απασχόλησης.

Σε δρόμο μετ' εμποδίων εξελίσσεται τα τελευταία χρόνια και για τους νέους φαρμακοποιούς η είσοδός τους στην αγορά εργασίας και η εύρεση μιας θέσης εργασίας σχετικής με το αντικείμενο σπουδών τους. Συνολικά, σήμερα, λειτουργούν στη χώρα μας πάνω από 9.000 φαρμακεία και οι εν ενεργεία φαρμακοποιοί είναι σήμερα περίπου 13.000. Εντυπωσιακό είναι ότι, η Θεσσαλονίκη έχει περισσότερα φαρμακεία από όσα έχει όλη η Αυστρία ή η Δανία, ενώ το Λεκανοπέδιο έχει περισσότερα φαρμακεία από όσα έχει η Ολλανδία ή η Πορτογαλία!

Προβλήματα απορρόφησης στη αγορά εργασίας έχουν και οι απόφοιτοι της Νομικής. Το 1/3 των δικηγόρων της Αθήνας δεν κατόρθωσαν να κάνουν ούτε μία παράσταση στα δικαστήρια ή εισέπραξαν τόσα λίγα ευρώ που έπρεπε και να συμπληρώσουν για να πληρώσουν το νοίκι των γραφείων τους. Σήμερα ο αριθμός των δικηγόρων υπολογίζεται στις 35.000. Οι ρυθμοί με τους οποίους αυξάνεται κάθε χρόνο ο αριθμός των δικηγόρων είναι ιλιγγιώδεις. Περίπου 1.500 είναι οι νέοι πτυχιούχοι των Νομικών Σχολών ετησίως. Στον Δικηγορικό Σύλλογο της Αθήνας οι εισερχόμενοι στο επάγγελμα είναι κατά δύο τρίτα περίπου περισσότεροι από εκείνους που εξέρχονται λόγω συνταξιοδότησης, λόγω θανάτου ή για διάφορους άλλους λόγους. Για την κατανόηση του προβλήματος αρκεί να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα αντιστοιχούν σε κάθε δικηγόρο 315 δυνητικοί πελάτες, όταν ο ίδιος συσχετισμός στην υπόλοιπη Ευρώπη είναι 1 προς 2.000 περίπου.

Στην ίδια άσχημη θέση βρίσκονται και εκατοντάδες πτυχιούχοι των τμημάτων ΜΜΕ. Πάνω από 250 ως 300 νέοι πτυχιούχοι βγαίνουν κάθε χρόνο από τα τρία τμήματα ΜΜΕ που λειτουργούν στα πανεπιστήμια της χώρας. Σήμερα, το 1/4 των πτυχιούχων του κλάδου είναι άνεργοι, ενώ οι μισοί από εκείνους που έχουν

κατορθώσει να βρουν δουλειά απασχολούνται σε θέσεις που δεν έχουν σχέση με τις σπουδές τους.

Πολύ χαμηλό ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στους πολιτικούς μηχανικούς και τους αρχιτέκτονες. Από τις σχολές του Εθνικού Μετσόβειου Πολυτεχνείου τη μεγαλύτερη ζήτηση έχουν οι πτυχιούχοι του Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Η/Υ και ακολουθούν οι τυπογράφοι και οι ναυπηγοί, οι πτυχιούχοι του Τμήματος Πολιτικών Μηχανικών, οι αρχιτέκτονες και οι μηχανολόγοι μηχανικοί. Μεγάλη δυσκολία ανεύρεσης εργασίας αντιμετωπίζουν οι πτυχιούχοι μεταλλειολόγοι και οι χημικοί μηχανικοί.

Στον κλάδο των εκπαιδευτικών, ανεργία και ετεροαπασχόληση πλήττει τους νηπιαγωγούς και τους καθηγητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ οι δάσκαλοι πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι περιζήτητοι.

Από την άλλη πλευρά, οι επιχειρήσεις δυσκολεύονται στην ανεύρεση πτυχιούχων συγκεκριμένων ειδικοτήτων με μεταπτυχιακές σπουδές και εμπειρία. Στα 10 επαγγέλματα με μεγαλύτερη ζήτηση συγκαταλέγονται, σύμφωνα με τις έρευνες, τα στελέχη λογιστηρίου, πολιτικοί μηχανικοί, τεχνολόγοι δομικών έργων, οικονομολόγοι - αναλυτές, προγραμματιστές Η/Υ και οι πωλητές. Όσον αφορά τα προσόντα των εργαζόμενων πτυχιούχων, εκτός των βασικών της ειδικότητας, απαιτούνται προϋπηρεσία, αγγλική γλώσσα (με δεύτερη τη γερμανική ή γαλλική) και γνώση Η/Υ.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω διαπιστώνουμε ότι, η ανεργία φαίνεται να πλήττει όλους τους κλάδους και τα επίπεδα σπουδών. Υψηλότερη ανεργία αντιμετωπίζουν οι σπουδές θεωρητικών και θετικών επιστημών που σχετίζονται με το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, όπως φιλόλογοι, ιστορικοί, γυμναστές, θεολόγοι, κοινωνιολόγοι, νηπιαγωγοί, μαθηματικοί, φυσικοί και πτυχιούχοι γαλλικής, ιταλικής και γερμανικής φιλολογίας. Ωστόσο η ανεργία πλήττει και επαγγέλματα που για τις παλαιότερες γενιές ήταν συνώνυμα με την επαγγελματική αποκατάσταση, όπως ιατροί, φαρμακοποιοί, οδοντίατροι, απόφοιτοι νομικής και τμημάτων ΜΜΕ⁴.

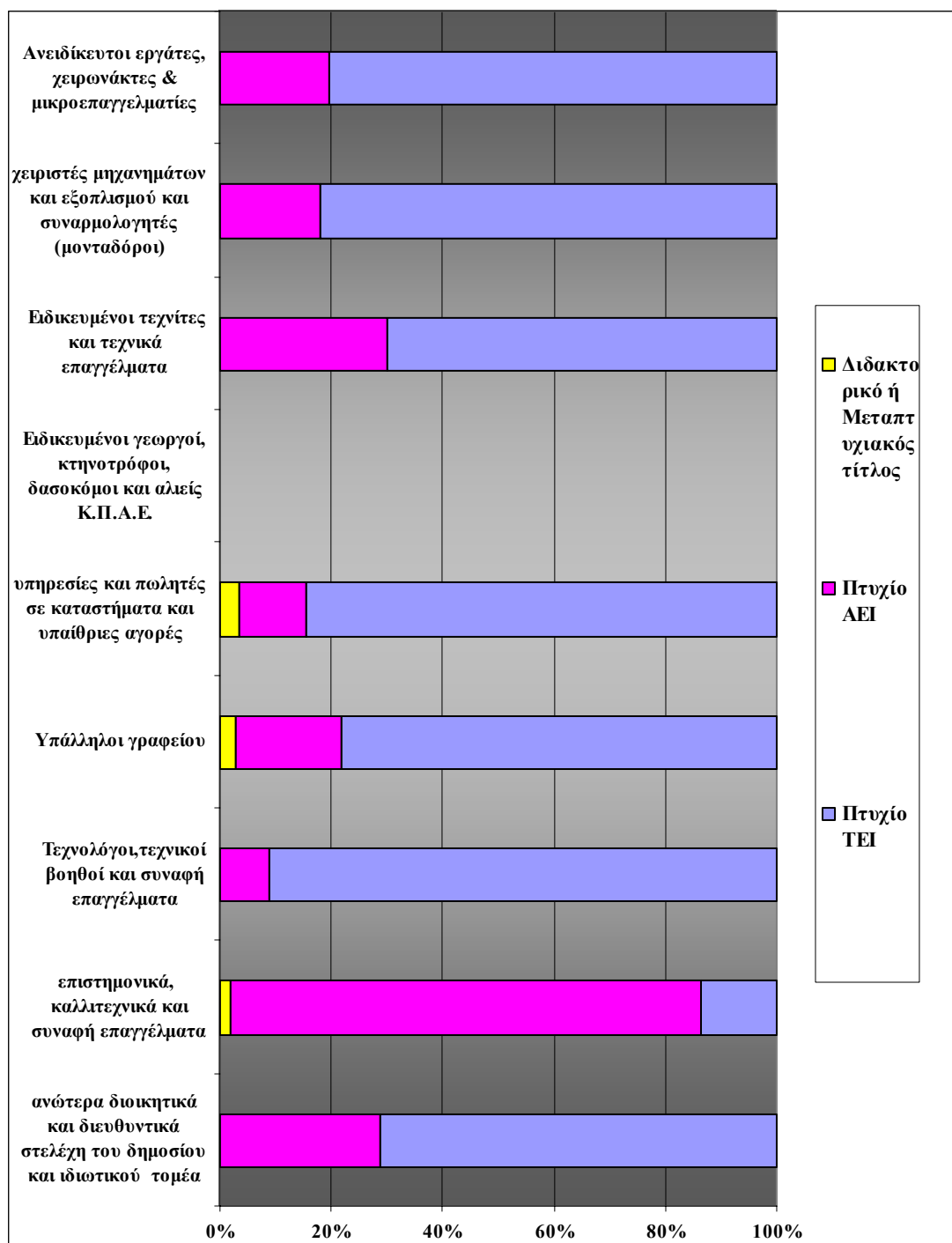
2.3.9. Άνεργοι πτυχιούχοι και θέσεις εργασίας

Σύμφωνα με επιστημόνσεις ειδικών, για την ανεργία των νέων δεν ευθύνεται αποκλειστικά η εκπαίδευση. Ή τουλάχιστον δεν είναι αυτή που την προκαλεί. Το όλο ζήτημα της ανεργίας είναι αρκετά σύνθετο και κατά συνέπεια και οι παράγοντες που συμβάλλουν σε αυτήν. Είναι γεγονός το ότι η εκπαίδευση μπορεί να συμβάλει, είτε σε μικρό είτε σε μεγάλο βαθμό, εξαρτάται από τα επιχειρήματα της κάθε πλευράς, στην εκτόνωση της κρίσης που προκαλεί η ανεργία των νέων στην κοινωνία και κατ' επέκταση στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, το μεγαλύτερο μερίδιο ευθύνης το φέρει η ίδια η οικονομία και τα διαρθρωτικά προβλήματα που πιθανόν αντιμετωπίζει. Και αυτό γιατί η ανεργία έχει πιο πολύ να κάνει με την ύπαρξη ή όχι θέσεων εργασίας και λιγότερο με την εκπαίδευση αυτή καθαυτή.

Βάσει των στατιστικών στοιχείων της ΕΣΥΕ για το δεύτερο τρίμηνο του 2005, η κατανομή των 29.331 άνεργων πτυχιούχων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ανά θέσεις τελευταίας εργασίας και επαγγέλματα απεικονίζεται με αριθμούς στο παρακάτω διάγραμμα.

Όπως απεικονίζεται στο διάγραμμα 2.17, 8.868 νέοι άνεργοι πτυχιούχοι υπήρξαν υπάλληλοι γραφείου ή έχουν ασκήσει συναφή επαγγέλματα. 6.231 άνεργοι απόφοιτοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης απασχολήθηκαν στους τομείς παροχής υπηρεσιών και στον τομέα των πωλήσεων σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές. 5.111 άτομα εξάσκησαν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα. 5.096 άνεργοι νέοι υπήρξαν τεχνολόγοι ή τεχνικοί βοηθοί.

4.Πηγή: Κατσάνεβας Θ. (2002), Επαγγέλματα του Μέλλοντος και του Παρελθόντος, εκδ. Πατάκη, Αθήνα

Διάγραμμα 2.17: Άνεργοι πτυχιούχοι ανά επίπεδο εκπαίδευσης και επάγγελμα, Β' τρίμηνο 2005, Σύνολο χώρας (Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

Καθώς οι νεαροί πτυχιούχοι ανησυχούν για την επαγγελματική και προσωπική τους αποκατάσταση αναγκάζονται να εργαστούν σε επαγγέλματα τα οποία δεν ανταποκρίνονται στο επίπεδο των γνώσεων, των ικανοτήτων τους και των φιλοδοξιών τους, προκειμένου να αντεπεξέλθουν των οικονομικών τους υποχρεώσεων. Έτσι, βάζουν τα πτυχία στο συρτάρι και απασχολούνται ως ανειδίκευτοι εργάτες σε χειρωνακτικά επαγγέλματα ή ως μικροπωλητές. Συγκεκριμένα, 685 άνεργοι απόφοιτοι των ΤΕΙ και 167 πτυχιούχοι των ΑΕΙ δήλωσαν το δεύτερο τρίμηνο του 2005 ότι έχουν εργαστεί σε ανάλογη θέση.

Αντίθετα, σε θέσεις όπου απαιτούνται υψηλού επιπέδου γνώσεις, όπως ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα κατάφεραν να απασχοληθούν στο παρελθόν μόνον 505 από τους άνεργους πτυχιούχους της περσινής χρονιά.

Ο αντρικός πληθυσμός των ανέργων συγκεντρώνεται κυρίως στα επαγγέλματα της παροχής υπηρεσιών και των πωλήσεων (23% στο σύνολο των νέων αντρών πτυχιούχων). Ακολουθούν τα επαγγέλματα που είναι συναφή με την τεχνολογία (19%) και τα επαγγέλματα του καλλιτεχνικού και επιστημονικού χώρου (18%).

Οι γυναίκες παρουσιάζουν μια διαφορετική εικόνα. Το 37% των ανέργων πτυχιούχων γυναικών συγκεντρώνεται στις υπαλλήλους γραφείου και συναφείς θέσεις. Το 21% στο σύνολο των νέων ανέργων πτυχιούχων γυναικών βρίσκεται στους τομείς των πωλήσεων και της παροχής υπηρεσιών.

Και στα δύο φύλα οι θέσεις των ανώτερων διοικητικών και διευθυντικών στελεχών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα απαριθμούν τα λιγότερα άτομα. Στους άντρες το 3% στο σύνολο των νεαρών ανέργων πτυχιούχων απασχολήθηκε σε αντίστοιχες θέσεις, ενώ στις γυναίκες το αντίστοιχο ποσοστό φτάνει μόλις το 1%.

Εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι, σε επαγγέλματα όπως ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς, ο αριθμός των αντρών είναι μηδενικός. Ενώ, οι άνεργες γυναίκες αριθμούν τις 1.032.

Στον πίνακα 2.4 παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή των θέσεων στις οποίες απασχολήθηκαν τελευταία οι άνεργοι πτυχιούχοι.

Στη Μακεδονία και τη Θράκη το 12% (στο σύνολο των άνεργων πτυχιούχων 15 έως 29 ετών της χώρας) συγκεντρώνεται στους υπαλλήλους γραφείου, ενώ το 9% στα τεχνικά και τεχνολογικά επαγγέλματα.

Στην Ήπειρο και τη Θεσσαλία το μεγαλύτερο ποσοστό άνεργων αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προέρχεται από τα επαγγέλματα του επιστημονικού και του καλλιτεχνικού χώρου.

Στα νησιά του Ιονίου η ανεργία των πτυχιούχων μοιράζεται ανάμεσα στους υπαλλήλους γραφείου (67%) και τα ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα (33%).

Στη Δυτική και τη Στερεά Ελλάδα το 30% στο σύνολο των άνεργων νεαρών πτυχιούχων των δύο περιφερειών ανήκουν στα επαγγέλματα των υπηρεσιών και των πωλήσεων. Ενώ, το 29% είναι τεχνολόγοι και τεχνικοί.

Στην Αττική οι άνεργοι υπάλληλοι γραφείου πλειοψηφούν (36,7%) έναντι των επαγγελματιών παροχής υπηρεσιών και πωλήσεων (26,1%). Οι υπάλληλοι γραφείου συγκεντρώνουν το μεγαλύτερο ποσοστό άνεργων (49,6% στο σύνολο των νεαρών άνεργων πτυχιούχων της περιοχής) και στην περιοχή της Πελοποννήσου.

Στα νησιά του Αιγαίου το 51,42% του άνεργου πληθυσμού κατόχων πτυχίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης προέρχεται από το χώρο των υπηρεσιών και των πωλήσεων. Αναλυτικότερα, στο Βόρειο Αιγαίο το 8,17% είναι άνεργο πτυχιούχοι υπάλληλοι γραφείου, ενώ στο Νότιο Αιγαίο το 7,8% ανήκουν στα τεχνολογικά και τεχνικά επαγγέλματα.

Πίνακας 2.4

Γεωγραφική κατανομή των τελευταίων θέσεων εργασίας πτυχιούχων
(Πηγή: ΕΣΥΕ, «Έρευνα Εργατικού δυναμικού 2005»)

	Αν. Μακ/νία & Θράκη	Κεντρ. Μακεδονία	Δυτ. Μακεδονία	Ήπειρος	Θεσσαλία	Ιόνιο	Δυτ. Ελλάδα	Στερεά Ελλάδα	Αττική	Πελοπόν/σος	Β. Αργαίο	Ν. Αργαίο	Κρήτη
Ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα	0	148	0	0	0	146	0	0	0	0	0	0	210
Επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα	211	1.192	0	325	697	0	148	0	1.820	232	0	0	312
Τεχνολόγοι, τεχνικοί, βοηθοί και συναφή επαγγέλματα	393	1.455	116	64	334	0	480	273	1.459	153	104	104	265
Υπάλληλοι γραφείου	337	1.420	918	158	360	291	328	0	3.950	598	109	109	95
Υπηρεσίες και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές	256	981	147	86	564	0	445	342	2.814	223	0	686	199
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς Κ.Π.Α.Ε.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	113	0
Ειδικευμένοι τεχνίτες και τεχνικά επαγγέλματα	0	704	147	0	0	0	323	120	222	0	0	109	0
Χειριστές μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές (μονταδόροι)	123	564	0	0	0	0	162	0	208	0	0	0	95
Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρωνακτές & μικροεπαγγελματίες	133	177	0	0	167	0	0	0	288	0	0	0	87

Στην Κρήτη το 0,25% των άνεργων πτυχιούχων ανήκει στον επιστημονικό και καλλιτεχνικό χώρο. Το 0,21% άσκησε επαγγέλματα του χώρου της τεχνολογίας, ενώ μόλις το 0,07% είναι ανειδίκευτοι εργάτες, μικροεπαγγελματίες και χειρώνακτες.

2.3.10. Η ανεργία των νεαρών πτυχιούχων της Ευρώπης

Η ανεργία παραμένει το μεγαλύτερο πρόβλημα και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, φαινόμενο που είναι περισσότερο διαρθρωτικό παρά αναπτυξιακό θέμα στα 12 μέλη της Ευρωζώνης, που συγκεντρώνει τα «παλαιά» μέλη της Ένωσης στην ηπειρωτική Ευρώπη.

Τα ειδικά χαρακτηριστικά των οικονομιών των χωρών αυτών είναι η έντονη παρουσία του κοινωνικού κράτους και η ισχυρή προστασία της ανεργίας, με παροχή ουσιαστικών επιδομάτων και άλλων κοινωνικών παροχών.

Οι αυξομειώσεις στο ρυθμό ανάπτυξης στην οικονομία της Ευρωζώνης δεν έχουν άμεσες και αντίστοιχες επιπτώσεις στην απασχόληση και την ανεργία. Ο λόγος είναι ότι οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, πολλές από τις οποίες ελέγχονται από τον δημόσιο τομέα, δεν προχωρούν αμέσως σε προσαρμογές του αριθμού των εργαζομένων τους, ανάλογα με τη βραχυπρόθεσμη οικονομική συγκυρία.

Έτσι, σε περιόδους ύφεσης, οι απολύσεις είναι πολύ λιγότερες από ό,τι θα συνέβαινε σε αντίστοιχη περίπτωση στις ΗΠΑ. Για το λόγο αυτό, και οι περίοδοι ανάκαμψης στην οικονομική δραστηριότητα δεν προκαλούν ανάλογο κύμα προσλήψεων στην Ε.Ε., όπως συμβαίνει στις ΗΠΑ.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έδωσε πρόσφατα στη δημοσιότητα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή η συνολική αύξηση της απασχόλησης στην Ε.Ε. επιταχύνθηκε σε 0,7% το 2005 και εκτιμάται ότι ως το τέλος του 2006 θα επιταχυνθεί σε 0,8%, σε σύγκριση με το 2004 (0,5%). Με τον τρόπο αυτό, αναμένεται να δημιουργηθούν τρία εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας κατά την περίοδο 2005-2006, αν και η συνακόλουθη μείωση της ανεργίας θα είναι

περιορισμένη και το συνολικό ποσοστό θα διαμορφωθεί σε 8,7% το 2006, από 9% που ήταν το 2005.

Παρ' όλ' αυτά, το ποσοστό ανεργίας, σύμφωνα με στοιχεία της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας, σπάει κάθε ρεκόρ με έναν στους πέντε νέους να μην μπορεί να βρει απασχόληση ακόμη και μετά από 5 χρόνια από την ολοκλήρωση των σπουδών του. Επιπλέον, όσοι νέοι καταφέρουν τελικά να βρουν απασχόληση, είναι σε αντικείμενο τελείως διαφορετικό από αυτό που έχουν σπουδάσει.

Ειδικότερα, μέσα στον πρώτο μήνα έρευνας για την ανεύρεση εργασίας, το 42,7% των ενδιαφερομένων παραμένουν άνεργοι έναντι του 7,8% στην Ιρλανδία, του 6,2% στην Ολλανδία και του 33% στην Ισπανία (που εμφανίζει το δεύτερο μεγαλύτερο πρόβλημα μετά την Ελλάδα).

Το 41,1% των ελλήνων υποψηφίων εργαζομένων συνεχίζουν να μην βρίσκουν δουλειά έξι μήνες μετά την ολοκλήρωση της κατάρτισης σε ποσοστό 41,1% έναντι του 32,7% των Ισπανών και μόνο του 6% των Ολλανδών.

Δύο χρόνια μετά, το 36% των Ελλήνων συνεχίζει να ψάχνει για απασχόληση, έναντι το 23,6% των Ισπανών και του 27,9% των Ιταλών. Πέντε χρόνια μετά, το 22,3% συνεχίζει να παραμένει χωρίς απασχόληση, έναντι του 4,7% των Ιρλανδών και του 4,2% των Ολλανδών.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι ένας στους πέντε υποψηφίους εργαζόμενους ακόμη και πέντε χρόνια μετά την ολοκλήρωση των σπουδών του δεν μπορεί να βρει απασχόληση. Από τους υπόλοιπους τέσσερις υποψηφίους, ο ένας (το 25% του συνόλου) έγινε αυτοαπασχολούμενος και οι υπόλοιποι 3 βρήκαν μια θέση μισθωτής απασχόλησης, συχνά σε αντικείμενο τελείως διαφορετικό από αυτό που σπούδασαν.

Η γενικότερη εικόνα που επικρατεί στην Ευρώπη είναι ότι, βρίσκουν δουλειά πιο εύκολα όσοι δεν έχουν ολοκληρώσει το λύκειο και όχι οι πτυχιούχοι ΑΕΙ και ΤΕΙ, φαινόμενο που καταγράφεται σε ελάχιστες ευρωπαϊκές χώρες όπως είναι η Ιταλία. Στους νέους που δεν έχουν τελειώσει το λύκειο εμφανίζονται τα

μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας για τις υπόλοιπες χώρες. Ακολουθούν οι απόφοιτοι λυκείου και με ακόμη πιο χαμηλά ποσοστά οι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Μέρος της ευθύνης, σύμφωνα με την Eurostat, αποδίδεται και στην έλλειψη σύνδεσης μεταξύ εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας. Ενώ κατά μέσο όρο οι φυσικοί, οι μαθηματικοί και οι άλλοι απόφοιτοι από τις θετικές επιστήμες αποτελούν το 11,6% το συνόλου σε κοινοτικό επίπεδο, στην Ελλάδα η αναλογία αυτή φτάνει στο 16%.

Το ίδιο ισχύει και για τους αποφοίτους γεωλογικών επιστημών που αποτελούν στην Ελλάδα το 5,8% του συνόλου έναντι του 2,3% στην Ε.Ε. Αντίθετα, το ποσοστό για τους απόφοιτους πολυτεχνικών σπουδών φτάνει το 16% του συνόλου στην Ε.Ε. έναντι του 13,8% στην Ελλάδα και όσοι ολοκλήρωσαν σπουδές υγείας φτάνουν στο 12,2% στην Ε.Ε. έναντι μόνο 6,9% στην Ελλάδα⁵.

5.Πηγή: EUROSTAT «Youth Unemployment in Europe 2005»

2.3.11 Συμπεράσματα

Ανακεφαλαιώνοντας τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν, προκύπτει ότι από τους νέους που αποφοιτούν κάθε χρόνο από τα ανώτατα και τεχνολογικά εκπαιδευτικά ιδρύματα, μόνον ο ένας στους δύο βρίσκει δουλειά σε εύλογο χρονικό διάστημα. Οι υπόλοιποι καταγράφονται στους μακροχρόνια άνεργους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των δύο ετών.

Στο σύνολο των νεαρών ανέργων οι πτυχιούχοι κατέχουν το 16,57% και συγκεκριμένα, οι άνεργοι με διδακτορικό ή μεταπτυχιακό τίτλο αποτελούν το 0,33%, οι απόφοιτοι ΑΕΙ το 5,90% και οι απόφοιτοι των ΤΕΙ πλειοψηφούν με 10,35%. Συμπεραίνεται, λοιπόν, ότι ανάμεσα στους πτυχιούχους το μεγαλύτερο πρόβλημα απορρόφησης στην αγορά εργασίας το αντιμετωπίζουν οι κάτοχοι πτυχίων των Ανώτερων Τεχνολογικών Ιδρυμάτων της Ελλάδας.

Οι νέοι άνεργοι πτυχιούχοι των 25-29 ετών κατέχουν όχι μόνο το υψηλότερο επίπεδο εκπαίδευσης, αλλά και το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας στο σύνολο των νεαρών πτυχιούχων 15-29 ετών, με 50,23%.

Παρατηρώντας τους πτυχιούχους κατά φύλο, παρατηρείται ότι το ποσοστό ανεργίας των γυναικών, παραμένει συστηματικά υψηλότερο σε σχέση με αυτό των ανδρών, ενώ η μακροχρόνια ανεργία πλήττει περισσότερο τις γυναίκες. Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας των γυναικών σημειώνονται στις απόφοιτες των ΤΕΙ. Οι γυναίκες επιχειρηματίες αποτελούν το 10% του συνόλου (έναντι 20% στην Ευρώπη και 35% στην Αμερική) και οι γυναίκες υψηλόβαθμα στελέχη το 3% του συνόλου.

Το 2005 δημιουργήθηκαν συνολικά 178.572 άνεργοι. Από αυτούς οι 48.049 ήταν πτυχιούχοι της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης ηλικίας 15 έως 29 ετών. Συγκεκριμένα, οι «νέες» άνεργες ήταν 34.533 και οι «νέοι» άνεργοι ήταν 15.544. Οι γυναίκες και εδώ κλέβουν την «πρωτιά» από τους άντρες. Η ηλικιακή ομάδα των πτυχιούχων 25 έως 29 ετών δέχτηκε το μεγαλύτερο ποσοστό «νέων» ανέργων σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης (57,16%).

Οι στατιστικές μελέτες μας πληροφορούν ότι η ανεργία είναι φαινόμενο κυρίως των αστικών και περισσότερο ανεπτυγμένων περιοχών της Ελλάδας. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση της ανεργίας των νεαρών πτυχιούχων. Στη Χώρα μας, οι δύο περιοχές που αντιμετωπίζουν το μεγαλύτερο πρόβλημα στην απορρόφηση νέων πτυχιούχων στην αγορά εργασίας είναι η Αττική και η Κεντρική Μακεδονία. Η Αττική συγκεντρώνει την πλειοψηφία των άνεργων πτυχιούχων ηλικίας 15 – 29 ετών (28.049 άτομα) και η Κεντρική Μακεδονία έπεται με 16.776 άνεργους.

Οι περισσότεροι άνεργοι πτυχιούχοι που είχαν απασχοληθεί στο παρελθόν (5.813 άτομα) απαριθμούνται στον τομέα «Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή αυτοκινήτων, οχημάτων, μοτοσικλετών και ειδών προσωπικής και οικιακής χρήσης». Ακολουθούν οι κλάδοι της μέσης εκπαίδευσης (3.672 άτομα), των μεταποιητικών βιομηχανιών (3.034), της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και των επιχειρήσεων (2.668).

Υψηλότερη ανεργία αντιμετωπίζουν οι σπουδές θεωρητικών και θετικών επιστημών που σχετίζονται με το επάγγελμα του εκπαιδευτικού, όπως φιλόλογοι, ιστορικοί, γυμναστές, θεολόγοι, κοινωνιολόγοι, νηπιαγωγοί, μαθηματικοί, φυσικοί και πτυχιούχοι γαλλικής, ιταλικής και γερμανικής φιλολογίας. Ωστόσο η ανεργία πλήττει και επαγγέλματα που για τις παλαιότερες γενιές ήταν συνώνυμα με την επαγγελματική αποκατάσταση, όπως ιατροί, φαρμακοποιοί, οδοντίατροι, απόφοιτοι νομικής και τμημάτων ΜΜΕ.

Τα στατιστικά στοιχεία μας πληροφορούν ότι προκειμένου ν' αντιμετωπίσουν την μάστιγα της ανεργίας οι νέοι, ένας στους τέσσερις πτυχιούχους σήμερα απασχολείται σε εργασία το αντικείμενο της οποίας είναι άσχετο με το περιεχόμενο των σπουδών του, ενώ επτά στους δέκα νέους αισθάνονται «ανασφάλεια για το μέλλον», και δηλώνουν ότι η σημερινή εποχή είναι πολύ πιο δύσκολη απ' ό,τι παλιότερα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΟΙ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΑΡΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

3.1 Εισαγωγή

Εκτός από τις ανησυχητικές ποσοτικές διαστάσεις η ανεργία των νέων έχει σοβαρές ποιοτικές προεκτάσεις. Η μετάβαση απ' τη νεότητα στην ωριμότητα, απ' το σχολείο στο χώρο δουλειάς, αποτελεί μια κρίσιμη περίοδο στη ζωή ενός ατόμου. Σήμερα, ένας διαρκώς μεγαλύτερος αριθμός νέων, ανακαλύπτουν σ' αυτήν ακριβώς την κρίσιμη μεταβατική περίοδο, ότι δεν υπάρχουν θέσεις γι' αυτούς στην οικονομική ζωή της χώρας τους. Αποστερούνται από το δικαίωμα για εργασία, αποξενώνονται, μπαίνουν στο περιθώριο, γίνονται περιθωριακοί. Και σε αρκετές περιπτώσεις φτάνουν σε σημείο απόγνωσης, γιατί στερούνται και τη στοιχειώδη οικονομική αυτάρκεια.

3.2. Οικονομικές, κοινωνικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της ανεργίας στους πτυχιούχους

Η ανεργία έχει σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις στη ζωή των ανέργων νέων, όσον αφορά την οικονομική ανεξαρτησία και τις ψυχαγωγικές δραστηριότητες των ατόμων. Ο περιορισμός των ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων των νέων και η αδυναμία τους να συμμετάσχουν σε διάφορες κοινωνικές δραστηριότητες, λόγω οικονομικής δυσπραγίας, συντελούν στην αποξένωσή τους και στη δυσμενή ψυχική τους κατάσταση.

Η εργασία, λοιπόν, εκτός από μέσο απόκτησης υλικών αγαθών είναι παράλληλα και μέσο ικανοποίησης του ατόμου, αξιοποίησης των κλίσεων και ιδιοτεροτήτων του, κοινωνικής καταξίωσης και ανόδου. Συνεπώς, η έλλειψή της, πέραν της απώλειας εισοδήματος, μέσων απόκτησης αγαθών για το άτομο

και την οικογένειά του και κοινωνικής θέσης, επιφέρει επιπλέον ψυχολογικά προβλήματα, τα οποία επηρεάζουν και το άμεσο περιβάλλον του άνεργου.

Η ανεργία προκαλεί ισχυρή αίσθηση αγωνίας και μεγαλύτερο άγχος από τα συνηθισμένα επίπεδα, απώλεια μνήμης και αυτοπεποίθησης, ανικανότητα συγκέντρωσης, τάσεις για ύπνο, απογοήτευση, απαισιοδοξία, εκνευρισμό και διαταραχές στο επίπεδο των σχέσεων.

Ενώ, υπάρχει άμεση σχέση ανάμεσα στην αυξημένη ανεργία και στην εγκληματικότητα, τον αλκοολισμό, τις νευρώσεις, τις αυτοκτονίες, την περιθωριοποίηση, την αποξένωση και τον αποπροσανατολισμό.

Ταυτόχρονα, όσο μεγαλύτερο διάστημα ένα άτομο παραμένει άνεργο, τόσο λιγότερες πιθανότητες έχει να ενδιαφερθεί γι' αυτό ένας πιθανός εργοδότης, γιατί μειώνονται οι εργασιακές του ικανότητες, οι γνώσεις και η πείρα του. Έτσι, οι άνεργοι για να μπορούν κάποια στιγμή να ενταχθούν ή να επανενταχθούν στην αγορά εργασίας, θα πρέπει, να διατηρήσουν τις γνώσεις τους, καθώς επίσης τις ικανότητες και δεξιότητες που απόκτησαν κατά τη διάρκεια της εργασίας τους. Ιδιαίτερα, οι νεοεισερχόμενοι, θα πρέπει να αποκτήσουν κάποιες γνώσεις οι οποίες θα τους είναι απαραίτητες για να εργαστούν. Αυτό μπορούν να το επιτύχουν μέσω σεμιναρίων και προγραμμάτων που διοργανώνουν διάφοροι δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς.

Η ανεργία έχει και δυσάρεστες επιπτώσεις στην υγεία. Οι δείκτες υγείας των ανέργων είναι κατά πολύ χειρότεροι από εκείνους των εργαζομένων. Οι συνηθέστερες επιπτώσεις της ανεργίας στην υγεία είναι, ανάμεσα στις άλλες, μεγαλύτερος δείκτης θνησιμότητας γενικά και θνησιμότητας από καρδιακές νόσους ειδικά, μεγαλύτερα ποσοστά καταθλιπτικών συμπτωμάτων και αυτοκτονιών, αύξηση των οργανικών επιπλοκών, μείωση της ικανότητας αντίδρασης του ανοσοποιητικού συστήματος.

Βέβαια, η υπόθεση ότι η ανεργία επιδρά αρνητικά επί της ψυχοσωματικής υγείας δεν είναι εύκολο να αποδειχθεί. Όμως, η δυσκολία του να αποδειχθεί με κατηγορηματικό τρόπο ότι η ανεργία προκαλεί επιπτώσεις στην υγεία του

ατόμου, δεν επιτρέπει εφησυχασμό, γιατί η έλλειψη απόδειξης δεν συνεπάγεται και απουσία επιπτώσεων⁶.

3.3 Τα αίτια δημιουργίας του φαινομένου της ανεργίας στους νεαρούς πτυχιούχους

3.3.1. Εισαγωγή

Οι νέοι ενσωματώνουν σε γνώσεις, σε δεξιότητες και σε νοοτροπία ότι πιο σύγχρονο διαθέτει μια οικονομία. Κατά τεκμήριο επομένως το ποσοστό της ανεργίας μεταξύ αυτών θα έπρεπε να είναι μικρότερο τουλάχιστον σε σύγκριση με κατηγορίες εργαζομένων που υπερβαίνουν το 50^ο έτος της ηλικίας τους.

Συνεπώς, η διαπίστωση ότι στην χώρα μας οι νέοι μαστίζονται από ποσοστό ανεργίας σχεδόν τριπλάσιο σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο σημαίνει ότι έχουμε σοβαρό διαρθρωτικό πρόβλημα σε τρεις τουλάχιστον καίριους τομείς: στην εκπαίδευση, στην οικογένεια και στην ανελαστικότητα της αγοράς εργασίας.

Στη συνέχεια παρουσιάζονται συνοπτικά ορισμένοι από τους παράγοντες που συμβάλουν στην εμφάνιση της ανεργίας των νεαρών πτυχιούχων.

3.3.2. Το πτυχίο ως μέσον απόκτησης κύρους και ο ρόλος της οικογένειας

Σήμερα στην Ελλάδα το πανεπιστημιακό πτυχίο χαίρει κοινωνικής καταξίωσης και δίνει την ψευδαίσθηση ότι εύκολα μπορεί να βρει κανείς δουλειά

6.Πηγή: Καμινιώτη Ο., "Οι κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας", περιοδικό Εργασία έκδοση του ΟΑΕΔ/ΠΙΕΚΑ, τ. 5, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1995.

σαν πτυχιούχος πανεπιστημίου. Δεν λαμβάνεται υπόψη η χρησιμότητα και η λειτουργικότητά του. Η σφραγίδα της αποτυχίας, η αίσθηση του «δευτεροκλασάτου» είναι δεδομένη για όποιο παιδί δεν φτάνει στο Πανεπιστήμιο και δεν «καταξιώνεται» μ' ένα δίπλωμα.

Σύμφωνα με τα κοινωνικά δεδομένα, το πτυχίο αποτελεί μέσον απόκτησης κύρους και γοήτρου. Οι κάτοχοί του έχουν περισσότερες πιθανότητες έναντι των υπολοίπων να καταξιωθούν επαγγελματικά. Οι λαμπρές καριέρες σε μεγάλες εταιρείες και οι υψηλοί μισθοί μπορούν να επιτευχθούν μόνο με την κατοχή του πανεπιστημιακού τίτλου, από οποιοδήποτε πανεπιστήμιο και αν προέρχεται.

Εδώ εντοπίζεται ο καταναγκασμός που βαθιά ριζωμένος στην ελληνική κοινωνία περνάει μέσα από την οικογένεια και επιβάλλεται στο νεαρό άτομο.

Τα παιδιά δέχονται ένα είδος καταπίεσης από την οικογένεια, όταν αναγκάζονται να ενστερνιστούν τις βαθύτερες επιθυμίες των γονιών τους για σπουδές, οι οποίες θα τους καταξιώσουν κοινωνικά και επαγγελματικά. Έτσι το νεαρό άτομο νομίζει ότι «θέλει», αλλά δεν θέλει παρά αυτό που του έμαθαν οι άλλοι να θέλει.

Το καταναγκαστικό σύνδρομο της ελληνικής οικογένειας, που θεωρεί δεύτερης ποιότητας όποιον δεν έχει σπουδάσει, δεν σταματά εδώ. Η οικογένεια επηρεάζει τους νεαρούς πτυχιούχους ακόμα και όταν πάρουν το πτυχίο και ξεκινήσουν την αναζήτηση εργασίας.

Οι υπερήφανοι γονείς των πτυχιούχων νέων απαιτούν να απασχοληθούν μόνο σε θέσεις αντάξιες του επιπέδου των σπουδών τους, με φιλόδοξες προοπτικές και υψηλές χρηματικές απολαβές. Προκειμένου να βρουν τα παιδιά τους την «κατάλληλη» θέση, προτιμούν να παραμείνουν άνεργοι. Οι γονείς συνεχίζουν να συντηρούν οικονομικά τους πτυχιούχους άνεργους, ώστε να μην απασχοληθούν σε θέσεις υποδεέστερες των προσόντων τους.

3.3.3. Εκπαιδευτικό σύστημα και ανεργία

3.3.3.1 Ο ρόλος της δομής του εκπαιδευτικού συστήματος στην ανεργία των πτυχιούχων

Η Ελλάδα είναι πρώτη σε ρυθμό ανάπτυξης και αριθμό φοιτητών μεταξύ των χωρών της Ε.Ε. είναι όμως πρώτη και στην ανεργία των νέων πτυχιούχων. Αυτό φαίνεται ανεξήγητο διότι στην εποχή μας που η οικονομία χαρακτηρίζεται σαν οικονομία της γνώσης, η Ελλάδα διαθέτει πληθώρα πτυχιούχων ανώτατης εκπαίδευσης και θα έπρεπε η ανεργία τους να είναι ελάχιστη.

Στο φαινόμενο της ανεργίας των νεαρών πτυχιούχων συμβάλουν και οι αδυναμίες του εκπαιδευτικού συστήματος. Όπως υποστηρίζεται, το εκπαιδευτικό σύστημα αδυνατεί να προσαρμοστεί έγκαιρα στις νέες εργασιακές ανάγκες, γεγονός που οδηγεί στο φαινόμενο της διαρθρωτικής ανεργίας, δηλαδή στο πλεόνασμα θέσεων και την απουσία κατάλληλων πτυχιούχων. Έτσι, κάποια ιδρύματα, εγγυώνται την επαγγελματική αποκατάσταση σχεδόν όλων των αποφοίτων τους, ενώ άλλα διατηρούν μεγάλο αριθμό φοιτητών σε ειδικότητες που αντιμετωπίζουν αυξημένη ανεργία.

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα κατηγορείται ότι προσφέρει στους μαθητές εκπαίδευση γενικού χαρακτήρα. Το πρόγραμμα των μαθημάτων στα ιδρύματα όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης είναι σχεδιασμένα ώστε να προσφέρουν γνώσεις γενικού εκπαιδευτικού περιεχομένου. Παρέχεται το βασικό επίπεδο σφαιρικών γνώσεων, συμβάλλοντας στην εμπέδωση επιστημονικών εννοιών. Όμως, οι γνώσεις αυτές δεν είναι προσαρμοσμένες στην πραγματικότητα, τις τεχνολογικές εξελίξεις, τις οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές που συντελούνται στην εποχή μας.

Επίσης, με το ισχύον σύστημα αξιολόγησης μαθητών μέσα στο λύκειο είναι δύσκολο να μείνει κανείς εκτός των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Κάθε χρόνο όλο και περισσότεροι απόφοιτοι λυκείου εισάγονται στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Βασική συνέπεια της μαζικής εισαγωγής των νέων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση είναι η συσσώρευση πτυχιούχων. Η πληθώρα των πτυχιούχων στη χώρα μας έχει σαν αποτέλεσμα την αδυναμία απορρόφησης στην αγορά εργασίας του μεγαλύτερου ποσοστού νέων αποφοίτων ανωτέρων και ανωτάτων σχολών.

Φυσικά, δεν υπάρχει κανένα εκπαιδευτικό σύστημα που να μην περιέχει λάθη. Όμως, οι αδυναμίες του συστήματος εκπαίδευσης των νέων δεν οδηγούσαν, πριν, σε τόσο υψηλά ποσοστά ανεργίας της νεολαίας⁷.

3.3.3.2. Ελλιπής επαγγελματικός προσανατολισμός

Ο ελλιπής και άστοχος επαγγελματικός προσανατολισμός των νέων αποτελεί σημαντικό παράγοντα στην συντήρηση και διεύρυνση των διαστάσεων του φαινομένου της ανεργίας των πτυχιούχων ανωτέρων και ανωτάτων σχολών.

Έχει τεράστια σημασία η οργάνωση ενός σωστού συστήματος επαγγελματικού προσανατολισμού. Το συγκεκριμένο σύστημα αφήνει στον νέο περιθώρια διερεύνησης και εντοπισμού των κλίσεων, των δεξιοτήτων, των ενδιαφερόντων και των δυνατοτήτων του, με απώτερο σκοπό να τον καταστήσει υπεύθυνο ώστε να θέσει ο ίδιος τους επαγγελματικούς του στόχους.

Στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα ένα τέτοιο σύστημα δεν υπάρχει. Ο επαγγελματικός προσανατολισμός αδυνατεί να λειτουργήσει στο πλαίσιο των μεθόδων και των προγραμμάτων του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και να οδηγήσει το νέο σε γνωριμία με τον εαυτό του, στην ανακάλυψη των ιδιαίτερων κλίσεων του και των δυνάμεων του.

7.Πηγές: Κάτσικας, Χ. (2001), Οδηγός σπουδών και επαγγέλματος ΑΕΙ, 1η έκδ, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα.

Morio S., Zocizoum Y. (1980), Unemployment among educated people, σελ.31-39, UNESCO.

Οι περισσότεροι φοιτητές αποφοιτώντας από το Πανεπιστήμιο βρίσκονται σε σύγχυση καθώς, δεν γνωρίζουν σε ποιες θέσεις μπορούν ακριβώς να απασχοληθούν. Ακόμα, όμως και αν καταφέρουν να εργαστούν, διαπιστώνουν κατά την πορεία της εργασίας τους, πόσο απέχουν όλα αυτά που έχουν διδαχτεί στις πανεπιστημιακές αίθουσες με την πράξη ή ότι είναι ελλιπή και μη ανταποκρινόμενα στις ανάγκες της πραγματικότητας⁸.

3.3.4. Η δομή της ελληνικής οικονομίας

Η Ελλάδα είναι μια χώρα που γενικά δεν αξιοποιεί το επιστημονικό δυναμικό της ούτε στο ελάχιστο. Από την μια μεριά υπάρχει πληθώρα επιστημόνων στη χώρα μας και από την άλλη οι επιχειρήσεις είναι λιγοστές, η έρευνα είναι σε λανθάνουσα κατάσταση και η ανάπτυξη μικρή.

Η δομή της ελληνικής οικονομίας και παραγωγής περιλαμβάνει πάρα πολλές μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες κατά κύριο λόγο χρειάζονται περισσότερα κατώτερα και μεσαία στελέχη (πτυχιούχους επαγγελματικής εκπαίδευσης) και λιγότερα ανώτερα στελέχη (πτυχιούχους πανεπιστημίων). Ενώ, ένα σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού είναι αυτοαπασχολούμενοι.

Έτσι πάρα πολλές θέσεις εργασίας επιστημονικού, και όχι μόνο, προσωπικού χάνονται και μαζί τους χάνεται και μεγάλο οικονομικό όφελος, από την πρόοδο και το κέρδος που θα έφερναν αυτές οι επενδύσεις για την Ελλάδα.

Παράλληλα πολλοί νέοι επιστήμονες επιλέγουν πλέον να δουλέψουν σε χώρες της ευρωπαϊκής ένωσης, όπου η κατάσταση είναι πολύ καλύτερη και

8.Πηγή: Δημουλάς Κ., Κοντονή Α., Κρητικίδης Γ., Μπελεγρή – Ρομπόλη Αθ., Παπαδόγαμβρος Β., Παπαδοπούλου Δ., Παληός Ζ., Τραγάκη Αλ. (2003), Κατάρτιση και απασχόληση, ΙΝΕ, Μελέτες 17, Αθήνα, σελ.60-71.

έτσι ενώ έχουν σπουδάσει με έξοδα του ελληνικού κράτους, προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε μια άλλη χώρα, πράγμα που είναι ακόμη μια απώλεια στην Ελλάδα.

Συμπεραίνεται ότι είναι επιτακτική η ανάγκη συμβατότητας του εκπαιδευτικού συστήματος με τις μεταβολές στην οικονομία και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, ιδιαίτερα όσον αφορά στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση και επιβάλλει τη σύνδεση της εκπαίδευσης με την παραγωγή⁹.

9. Πηγή: Θεοχαράκης, Ν. (2000), Η ευελιξία στην αγορά εργασίας και η σχέση της με την ανεργία, IOBE.

3.3.5. Συμπεράσματα

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η άνοδος του εκπαιδευτικού επιπέδου δεν λειτουργεί στον βαθμό που θα έπρεπε ως μηχανισμός άμβλυνσης των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ των ατόμων, αν λάβουμε υπόψη τις εξελίξεις την τελευταία δεκαετία.

Μπορεί, αρχικά, η άνοδος του εκπαιδευτικού επιπέδου να οδήγησε στα επιθυμητά αποτελέσματα, όμως, διαχρονικά, μάλλον οδηγεί στα αντίθετα αποτελέσματα: η αύξηση του αριθμού των νέων που έχουν τελειώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση, οδηγεί κατά κάποιον τρόπο σε «κορεσμό» και σε «υποβάθμιση» των πτυχίων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, που συνεπάγεται, μεταξύ των άλλων, ότι ένα πτυχίο πανεπιστημίου δεν αποτελεί πια εγγύηση ούτε για την εξεύρεση εργασίας ούτε και για την εξεύρεση θέσεων πλήρους απασχόλησης.

Αυτή η πραγματικότητα έχει οδηγήσει αρκετούς αναλυτές να υποστηρίζουν ότι τα Ιδρύματα Ανώτατης Εκπαίδευσης βγάζουν στρατιές ανέργων, αφού η αγορά εργασίας είναι υπερκορεσμένη ή έχει πια άλλες ανάγκες. Και αυτό γιατί, μέσα στο πλαίσιο των μεταβαλλόμενων συνθηκών της αγοράς, ενώ οι γνώσεις, οι δυνατότητες και το περιεχόμενο των ειδικοτήτων και των επαγγελματιών διαφοροποιούνται συνεχώς, οι παρέχοντες τα εφόδια αυτά μένουν να παρακολουθούν αυτές τις αλλαγές ανίκανοι να ανταποκριθούν άμεσα.

Η εικόνα της ποιοτικής ανισορροπίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας στον χώρο των πτυχιούχων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα πρέπει να συμπληρωθεί με ένα σημαντικό στοιχείο κουλτούρας του λαού μας.

Η όλη κουλτούρα του λαού μας, είναι γνωστό, ότι περιέχει την προσδοκία, τόσο των φοιτητών όσο και των οικογενειών τους, η οποία αποτυπώνεται στην πίστη ότι το πτυχίο οδηγεί ή θα πρέπει να οδηγεί σε ταχύτερη και καλύτερη επαγγελματική αποκατάσταση.

Στην χώρα μας κανένας γονιός, είτε είναι εργάτης ή αγρότης ή και μικροεπαγγελματίας, δεν θέλει τα παιδιά του να ακολουθήσουν το δικό του επάγγελμα. Όνειρό του είναι να τα σπουδάσει με κάθε θυσία για να αλλάξει τη μοίρα τους με μια καλύτερη, από τη δική του, επαγγελματική σταδιοδρομία.

Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα στα πλαίσια της κοινωνικής ευθύνης τους θα πρέπει να πάρουν ενεργή θέση στην καταπολέμηση του προβλήματος της ανεργίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΠΤΥΧΙΟΥΧΩΝ

4.1. Εισαγωγή

Το πρόβλημα της ανεργίας των πτυχιούχων 15 έως 29 ετών είναι ιδιαίτερα σοβαρό γιατί η ανεργία για ένα νέο άνθρωπο είναι ολέθρια. Για τον νέο η ανεργία είναι δυσβάσταχτη γιατί απελπίζεται στα πιο όμορφα και καθοριστικά του χρόνια. Βλέπει τα όνειρά του να διαψεύδονται και να γκρεμίζονται, πριν ακόμα κτιστούν. Ακόμη ένα σημαντικό ποσοστό φερέλπιδων ατόμων παροπλίζεται στην ηλικία που έχει διάθεση και δύναμη να προσφέρει.

Η πολιτεία στα πλαίσια της κοινωνικής ευθύνης της θα πρέπει να πάρει ενεργή θέση στην καταπολέμηση του προβλήματος της ανεργίας. Στη συνέχεια της εργασίας παρατίθενται συνοπτικά κάποιες προτάσεις για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων πτυχιούχων.

4.2. Επανεξέταση και αναθεώρηση του εκπαιδευτικού συστήματος

Τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα στα πλαίσια της κοινωνικής αποστολής τους καλούνται να δώσουν ικανοποιητική λύση στην άμβλυνση της ποιοτικής ανισορροπίας στην αγορά εργασίας υπό την έννοια της μη αντιστοιχίας μεταξύ απαιτούμενων προσόντων και ικανοτήτων που πρέπει να διαθέτουν οι εργαζόμενοι και εκείνων που πραγματικά διαθέτουν.

Είναι αναγκαία η αναπροσαρμογή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, με τις νέες οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις και τις νέες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Βασική παράμετρο αποτελεί η ουσιαστική διασύνδεση σπουδών και πραγματικότητας της αγοράς, που θα

καταστήσει τον φοιτητή ικανό να ανταποκριθεί στις εργασιακές απαιτήσεις με την έξοδο του από το πανεπιστήμιο.

Μια τέτοια προσαρμογή δεν είναι απαραίτητο να αφαιρεί από τα εκπαιδευτικά συστήματα τις βασικές συνιστώσες συγκρότησής τους, που είναι η γενική παιδεία, η καλλιέργεια της προσωπικότητας και η μετάδοση της κριτικής γνώσης.

Τέλος, επιβάλλεται και η επιμόρφωση των δασκάλων και καθηγητών, εκπαιδευτών, διευθυντών σχολείων, εκπαιδευτικών συμβούλων και λοιπού προσωπικού ώστε να προσαρμοσθούν στις νέες εξελίξεις¹⁰.

4.3. Η οργάνωση ενός σωστού συστήματος επαγγελματικού προσανατολισμού.

Μέσα στα γενικότερα πλαίσια ανασυγκρότησης του εκπαιδευτικού συστήματος περιλαμβάνεται και η οργάνωση ενός συστήματος επαγγελματικού προσανατολισμού. Η εφαρμογή του είναι απαραίτητη από τις πρώτες κιόλας βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς θα επισημαίνεται η κοινωνική αξία κάθε επαγγέλματος.

Για την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου πρέπει να οργανωθεί το σύστημα του επαγγελματικού προσανατολισμού χρησιμοποιώντας την πιο σύγχρονη και ολοκληρωμένη επιστημονική προσέγγιση, μέσω του προγράμματος σπουδών, την δημιουργία της κατάλληλης τεχνικής - κτιριακής υποδομής και την εισαγωγή ειδικά εκπαιδευμένου διδακτικού προσωπικού στα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Με τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις, οι σύμβουλοι είναι σε θέση να ανακαλύπτουν την κλίση του νέου και στη συνέχεια να τον βοηθούν στον εντοπισμό των επαγγελματικών κατευθύνσεων που του ταιριάζουν.

10.Πηγή: ΚΕΠΕ (1994), Η Ελληνική εκπαίδευση στον ορίζοντα του 2000, Αθήνα.

Ο νέος αξιοποιεί αυτή τη γνώση και τη στήριξη που του προσφέρει ο σύμβουλος, για να εστιάσει σωστά τις προσπάθειές του και να πολλαπλασιάσει τις δυνατότητές του για επιτυχημένη εκπαιδευτική διαδρομή και επαγγελματική αποκατάσταση.

Για τη διάδοση του θεσμού του επαγγελματικού προσανατολισμού στην επικράτεια το κράτος μπορεί να ιδρύσει ανάλογα κέντρα παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για την επαγγελματική σταδιοδρομία των νέων και εκτός εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Για παράδειγμα, στις Διευθύνσεις όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ανά την Ελλάδα, καθώς και στις έδρες των Νομών¹¹.

4.4. Δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης στην αγορά εργασίας

Η ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η οποία είναι συνώνυμη με την επιχειρηματικότητα και την ανάπτυξή της σε ανταγωνιστικό πλαίσιο.

Είναι απαραίτητο να παράγονται βιώσιμες και σταθερές θέσεις εργασίας σε όλο το φάσμα των δεξιοτήτων και των εκπαιδευτικών επιπέδων. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με δυναμική στροφή στις νέες τεχνολογίες, την ενθάρρυνση νέων επενδύσεων, νέων επιχειρήσεων και νέων οικονομικών δραστηριοτήτων.

Η δημιουργία ή ενίσχυση θεσμών που αποτελούν παράγοντες αύξησης της απασχόλησης και καταπολέμησης της ανεργίας θα πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο της κρατικής πολιτικής με ειδικότερα μέτρα. Σε αυτήν την κατηγορία μέτρων εντάσσονται:

- Η επιδότηση θέσεων εργασίας για ορισμένο χρονικό διάστημα των νεαρών πτυχιούχων σε περιοχές που αντιμετωπίζουν έντονα το πρόβλημα της ανεργίας.

11.Πηγή: ΚΕΠΕ (1994), Η Ελληνική εκπαίδευση στον ορίζοντα του 2000, Αθήνα.

- Η αξιοκρατική ανάληψη των θέσεων εργασίας.
- Ο περιορισμός της παράλληλης ή πολλαπλής απασχόλησης ιδίως για τα υψηλά αμειβόμενα τμήματα του εργατικού δυναμικού αποτελεί εισφορά στην καταπολέμηση της ανεργίας.
- Η ενίσχυση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού, η οποία θα συμβάλλει σημαντικά στον περιορισμό των μη αντιστοιχιών στην αγορά εργασίας. Σε αυτήν την κατεύθυνση εντάσσονται:
 - η ενίσχυση της γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων,
 - η διευκόλυνση της επαγγελματικής κινητικότητας μεταξύ τομέων της οικονομίας με κίνητρα και συγκεκριμένα προγράμματα κατάρτισης
 - ο περιορισμός της μη αντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης ειδικοτήτων.

Όσον αφορά στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, απαιτείται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα εκσυγχρονισμού και ανάπτυξης τους, όπως η ενθάρρυνση και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, η δημιουργία σταθερών και βιώσιμων θέσεων, καθώς και η ενθάρρυνση επιχειρησιακής δικτύωσης - συνεργασίας των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με μεγάλες επιχειρήσεις¹².

4.5. Επαγγελματική Κατάρτιση των νέων ανέργων πτυχιούχων

Η επαγγελματική κατάρτιση, αυτή καθ' εαυτή, δεν δημιουργεί θέσεις εργασίας. Μπορεί όμως να μειώσει την διαρθρωτική ανεργία εάν συνδυασθεί με την παροχή τεχνικών γνώσεων και την αναβάθμιση των προσόντων του ήδη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού, που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της τοπικής, περιφερειακής, εθνικής και κοινοτικής αγοράς εργασίας.

Τα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης αποσκοπούν στην αναβάθμιση

12.Πηγή: Παυλόπουλος, Π. (2000), Ανάπτυξη και ανεργία: προοπτικές, Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Αθήνα.

των γνώσεων και επαγγελματικών δεξιοτήτων των ανέργων και σχετίζονται άμεσα με την εξασφάλιση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού στη μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας και την ένταξη ή επανένταξη των ανέργων πτυχιούχων στην παραγωγή.

Αφορούν τη σύζευξη της εκπαίδευσης με την παραγωγική διαδικασία και την αγορά εργασίας, την επίτευξη δηλαδή ισορροπίας ανάμεσα στις ειδικότητες που ζητούνται από την αγορά εργασίας και την κατανομή που γίνεται στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Σκοπός των προγραμμάτων Επαγγελματικής Κατάρτισης είναι η ποιοτική αναβάθμιση και ενίσχυση της εκπαίδευσης, ο περιορισμός της αποτυχίας και η απόκτηση νέων δεξιοτήτων, η οποία μπορεί να οδηγήσει στην απασχόληση των ανέργων, την ενίσχυση του εισοδήματος μέσω επιδοτούμενων σεμιναρίων, αλλά και την ανάγκη συνεχιζόμενης εκπαίδευσης και αναβάθμισης του ανθρώπινου δυναμικού¹³.

13.Πηγή: ΕΚΚΕ (1998) Ανεργία, εργασία, εκπαίδευση – κατάρτιση στην Ελλάδα και στη Γαλλία, Αθήνα, σελ. 219-226, 249-259.

4.6. Συμπεράσματα

Η απασχόληση αποτελεί προϋπόθεση για την κοινωνική ανάπτυξη και την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του συνόλου της κοινωνίας. Κρίσιμο στοιχείο είναι η ενίσχυση ενεργητικών μέτρων καταπολέμησης της ανεργίας με έμφαση στην επιδότηση της απασχόλησης, της κατάρτισης και της απόκτησης εργασιακής εμπειρίας.

Να μειωθούν οι διαρθρωτικές αδυναμίες της οικονομίας μας στα πεδία της τεχνολογίας, της εκπαίδευσης, των υποδομών, της παραγωγικότητας. Να επιταχυνθούν οι ρυθμοί για τον εκσυγχρονισμό του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού.

Η παιδεία σε όλα τα επίπεδα που παρέχει το Κράτος πρέπει να είναι εξειδικευμένη και να κατευθύνει κυρίως τους νέους σε τομείς που υπάρχουν αυξημένες δυνατότητες απασχόλησης και όχι να δημιουργεί νέους πτυχιούχους ανέργους. Η εξειδικευμένη εκπαίδευση των νέων σε επαγγέλματα μη κορεσμένα θα απομακρύνει από αυτούς το φάσμα της ανεργίας.

Απαιτείται η προώθηση της επιχειρηματικότητας με την ανάπτυξη κατάλληλων υποδομών και τη δημιουργία φιλικού περιβάλλοντος για την ίδρυση νέων επιχειρήσεων. Να προωθηθεί η άνοδος της παραγωγικότητας γιατί σ' αυτή κυρίως στηρίζεται η μη πληθωριστική ανάπτυξη, που γεννά νέες θέσεις εργασίας.

Επίσης η ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας και που χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη ευελιξία σε σχέση με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις θα βοηθήσει σημαντικά στην αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας. Είναι ανάγκη να ενισχυθούν τα κίνητρα εργασίας με νέο αναθεωρημένο πλαίσιο του φορολογικού συστήματος, ώστε να ενθαρρυνθεί και να ενισχυθεί η επιστροφή της απασχόλησης στην επίσημη και όχι στη μαύρη αγορά εργασίας. Να ληφθούν κατάλληλα μέτρα και να εφαρμοσθούν αναπτυξιακά και επενδυτικά προγράμματα για τον αγροτικό

τομέα και τους νέους αγρότες, τη βιομηχανία, τον τουρισμό, το ηλεκτρονικό εμπόριο ή τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Ειδικά μέτρα για τους νέους άνεργους και τους μακροχρόνια άνεργους κυρίως για όσους είναι κοντά στη σύνταξη. Η κατάργηση της υπερ-εργασίας θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, καθώς και η εφαρμογή του μέτρου της μερικής απασχόλησης. Η δημιουργία μόνιμων θέσεων απασχόλησης προϋποθέτει την ύπαρξη μεγάλων αναπτυξιακών έργων τόσο σε επίπεδο υποδομών όσο και σε βιομηχανικό και τεχνολογικό επίπεδο.

Δεν πρέπει όμως όλα να τα περιμένουμε από το Κράτος και οι Φορείς Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να λάβουν μέτρα στα πλαίσια των δυνατοτήτων τους για την καταπολέμηση της ανεργίας. Σίγουρα δεν υπάρχει μορφή κοινωνικής οργάνωσης χωρίς εργασία. Η εργασία είναι αξία και χώρος δικαίωσης της προσωπικότητας του ανθρώπου και όχι εμπόρευμα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Κάτσικας, Χ., Οδηγός σπουδών και επαγγέλματος ΑΕΙ, 1η έκδ, Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2001

Ιωακειμόγλου, Η., Κατσορίδας, Δ., Καρασάββογλου, Α., Ναζάκης, Χ., Χλέτσος, Μ., Ανεργία Μύθοι και Πραγματικότητα, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα 1998

Κατσανέβας, Θ., Απασχόληση και ανεργία στην Ελλάδα, ΟΑΕΔ, Αθήνα 1985

Δημουλάς, Κ., Κοντονή, Α., Κρητικίδης, Γ., Μπελεγρή – Ρομπόλη, Αθ., Παπαδόγαμβρος, Β., Παπαδοπούλου, Δ., Παληός, Ζ., Τραγάκη, Αλ., Κατάρτιση και απασχόληση, ΙΝΕ, Μελέτες 17, Αθήνα 2003

ΙΝΕ, Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση, Ετήσια Έκθεση 2005

ΙΝΕ, Αναλυτικό γλωσσάριο, τ. 1, Αθήνα 2003

ΙΟΒΕ, Η ανεργία στην Ελλάδα, ανασκόπηση των προβλημάτων, Οικονομικά Θέματα ; 7, 1998

Θεοχαράκης, Ν., Η ευελιξία στην αγορά εργασίας και η σχέση της με την ανεργία, ΙΟΒΕ, 2000

Αλογοσκούφης, Γ., Η επιμονή της ανεργίας, Κοινωνικές σπουδές, Αθήνα 1998

Παυλόπουλος, Π., Ανάπτυξη και ανεργία: προοπτικές, Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων, Αθήνα 2000

Κορλίρας, Π.Γ., Θεωρία ανεργίας και πληθωρισμού, Gutenberg

Δεδουσόπουλος, Απ., Λαμπρινίδης, Μ., Σακέλλης, Γ., Σεραφετινίδης, Γρ., Το φαινόμενο της μακροχρόνιας ανεργίας στην Ελλάδα, ΟΑΕΔ-Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 1993

Δεδουσόπουλος, Απ., Η κρίση στην αγορά εργασίας, Θεωρίες της ανεργίας, τ. 1, Τυπωθήτω – Δαρδανός Γ., Αθήνα 2000

ΕΚΚΕ, Ανεργία, εργασία, εκπαίδευση – κατάρτιση στην Ελλάδα και στη Γαλλία, Αθήνα 1998

Παπαθεοδοσίου, Θ. και συνεργάτες, Τεχνολογική εκπαίδευση και αγορά εργασίας, ΙΤΕ, Αθήνα 1996

ΕΣΥΕ, Μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας - έτος 2000, Αποτελέσματα έρευνας, Αθήνα 2000

Χλέτσος, Μ., Η αγορά εργασίας στην Ελλάδα : τι μας λένε τα στοιχεία για την ανεργία, Παρατηρητήριο Απασχόλησης Ερευνητική Πληροφορική Α.Ε., Κείμενα Εργασίας Νο2, Αθήνα 2000

Δόριζας Γ., Κυρίτσης Ν., Ξανθόπουλος Τ., κ.ά., Ανεργία και απασχόληση στην Ελλάδα, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1991

Καμινιώτη Ο., *"Οι κοινωνικές επιπτώσεις της ανεργίας"*, περιοδικό Εργασία έκδοση του ΟΑΕΔ/ΠΙΕΚΑ, τ. 5, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1995

Κατσανέβας Θ., Επαγγέλματα του Μέλλοντος και του Παρελθόντος», Πατάκη, Αθήνα 2002

ΚΕΠΕ, Η Ελληνική εκπαίδευση στον Ορίζοντα του 2000, Αθήνα 1994

Ξένη Βιβλιογραφία

Blanchflower, David G., Freeman Richard B., Youth employment and joblessness in advanced Countries, NBER, Comparative Labor Markets Series, 2000

Morio, Simone, Zocitzoum, Yarrise, Two studies on unemployment among educated young people, UNESCO, 1980

National Statistical Service of Greece, Greece in Figures, 2005

Rifkin, Jeremy, Το τέλος της εργασίας, μετάφραση Κοβαλένκο Γιούρι !η έκδοση Εκδόσεις Α.Α. Λιβάνη, Αθήνα 1996

Πηγές από το Internet

<http://www.statistics.gr>

<http://www.eurostat.com>

<http://www.businesswoman.gr>

<http://www.ethnos.gr>